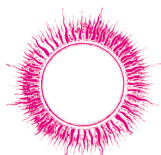


Δρομολόγιο

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ



ΣΩΤΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ: Τι μπορείς να κάνεις στις 21 Μαρτίου αν είσαι ζωντανός ΝΙΚΟΣ ΒΛΑΝΤΗΣ: Οι πολλαπλοί εαυτοί μου ΣΩΤΗΡΙΑ ΣΤΑΥΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ: Η δημοσιογράφος ΤΕΟΣ ΡΟΜΒΟΣ: Visit my Island

ΜΙΧΑΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ
[Φ Ω Τ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α]

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΤΕΡΗΣ: Το πράσινο φουστάνι
ΙΩΑΝΝΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ: Στο λιβάκιωμα της μη-
τρας ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΜΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δύο ασπι-
ρίνες κι ένα φραπέ ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ:
Μάνος Χατζιδάκις, ο μελωδός των ονείρων μας
ΠΟΙΗΣΗ: ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΑΜΑΡΑΣ,
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΣΠΙΩΤΗΣ, ΜΕΤΟΙΚΟΣ,
ΤΑΣΟΣ ΣΤΑΜΠΟΥΛΟΓΛΟΥ, ΧΡΙΣΤΟΣ
ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ **ΔΡΟΜΟΔΕΙΚΤΕΣ:**
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΣΤΑΣΕΙΣ - ΒΙΒΛΙΟ-
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ - ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ - ΔΡΟ-
ΜΟΜΕΤΡΟ

4

Καλοκαίρι 2004

Δρομολόγιο

Περιοδικό λόγου και τέχνης

(Τρίμηνη Περιοδική Έκδοση)

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

“Πυξίδα”

(πολιτιστική εταιρεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα)

ΕΚΔΟΤΗΣ

Σάκης Π. Αραμπατζής

Διευθύνεται από Επιτροπή:

Χρήστος Σαμαράς, Γιώργος Ν. Αψηλίδης,

Χρήστος Πολατίδης, Ελένη Ιωαννίδου

Τεύχος 4

Καλοκαίρι 2004

Τιμή: 5 €

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ, ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ, ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ:

TAX. Δ/ΝΣΗ: Τ.Θ. 112, 62100 Σέρρες

τηλ. 23210 55557 / E-mail: dromologio@hotmail.com

Υπεύθυνη Επικοινωνίας

Βάσω Γκόφη, τηλ.: 23210 98890

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ:

Εσωτερικού Ιδιωτών: 20 €

Τράπεζες, Δήμοι, Ν.Π.Δ.Δ., Εταιρίες 100 €

Κοινότητες, Σύλλογοι 50 €

Π.Ε. ΠΥΞΙΔΑ: Έδρα Σέρρες, Βενιζέλου 3, Όροφος1^{ος}

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ • ΦΙΛΑΜ • ΕΚΤΥΠΩΣΗ:

ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΚΗ Λευκώνας Σερρών, Τηλ.: 23210 98890

ISSN 1109-8228



ΣΩΤΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Τι μπορείς να κάνεις στις 21 Μαρτίου αν είσαι ζωντανός

Η άνοιξη στη Νέα Υόρκη έρχεται τρεκλίζοντας - αβέβαιη. Όλο τον Μάρτιο, φυσάνε δυτικοί και βόρειοι άνεμοι' στα πεζοδρόμια παγώνει το παλιό χιόνι. Κάθε πρωί που φεύγω για τη δουλειά, τουρτουρίζω μες στο δερμάτινο μπουφάν μου' στον υπόγειο, ζαρώνω σε μίαν άκρη, με το γιακά σηκωμένο, φορώντας πλεχτά μονοδάχτυλα γάντια. Περιμένω: καθώς η μέρα προχωράει, ο ουρανός εκρηγνύεται από μέσα, απ' το εσωτερικό του' τα περιγράμματα γίνονται έντονα και σαφή, σαν σχεδιασμένα με κινέζικο μελάνι' σκέφτομαι τον Τσαρλς Μπουκόβσκι, το ποίημα που έγραψε στο νοσοκομείο του Σαν Πέντρο λίγες μέρες προτού πεθάνει, στις 9 Μαρτίου του '94. Ήταν άρρωστος - από λευχαιμία' δεν του έμενε πια κουράγιο ούτε για νατσιμπήσει τις νοσοκόμες. Το ποίημα είχε τίτλο «Ο τελευταίος χειμώνας»' ήταν ένας χειμώνας καλιφορνέζικος. Στην Καλιφόρνια, οι εποχές εναλλάσσονται ύπουλα, ο χειμώνας λιώνει μέσα στη θαμπή άνοιξη. Εδώ, όλα συμβαίνουν με τρόπο

θεαματικό' όλα μοιάζουν με κλοτσιές, ή με χαστούκια. Η με αιφνίδια, υγρά φιλιά. Ο χειμώνας είναι βαρύς' οι άστεγοι στριμώχνονται στα φτωγοκομεία' αλλιώς, αργοπεθαίνουν στις εισόδους των καταστημάτων, ανάσκελα, σκεπασμένοι με θρεγμένα χαρτόκουτα. Στη Νέα Υόρκη, ξυπνάς μια μέρα κι η άνοιξη γλιστράει απροειδοποίητα μέσα στο δωμάτιο' κυλάει στο χαλί. Όταν ο ήλιος δύει, πέφτει στην αγκαλιά σου. Όλα μοιάζουν φωταγωγημένα, κι αν ο θάνατος έρχεται, βαδίζει ακροποδητί, φέρνοντας τριαντάφυλλα. Αν και, στη Νέα Υόρκη, τριαντάφυλλα δεν υπάρχουν: υπάρχουν όμως κουνουπίδια. Στις μικρές αυλές του Τσέλση ανθίζουν, ένδοξα, πελώρια, άχαρα λαχανικά μωβ και πράσινα. Σου 'ρχεται να πηδήξεις πάνω τους, να τα τσαλαπατήσεις. Καθώς περνάει ο καιρός, σχινοβατώντας, οι νύχτες χάνουν ένα λεπτό, δυο λεπτά, έπειτα, τρία' οι ανταύγειες καθυστερούν πάνω στα μωβ και πράσινα κουνουπίδια. Και πάλι, ξαφνικά, οι ακακίες, οι φλαμουριές, οι συκομουριές, ή πώς αλλιώς λένε αυτά τα μεγάλα γυμνά δέντρα όπου τον χειμώνα καταφεύγουν οι σκίουροι, ξυπνάνε σαν από λήθαργο' ό,τι κι αν συμβεί αργότερα – καταιγίδα, χιονοθύελλα, χαλάζι – δεν ξανακοιμούνται μέχρι τις αρχές Δεκεμβρίου' ο αέρας μυρίζει κιόλας φυλλώματα. Κι όλ' αυτά, όλ' αυτά, είναι αθάσταχτα: κάθε χειμώνας που τελειώνει, κάθε άνοιξη που αρχίζει, είναι ο τελευταίος χειμώνας, η τελευταία άνοιξη. Κανείς δεν ξέρει αν του χρόνου θα είναι ακόμα εδώ. Η, αν θα 'χει πεθάνει, σαν τον Μπουκόβσκι, στις 9 Μαρτίου, πριν απ' την ισημερία, προτού τα πλήθη ξεχυθούν στο δρόμο, προτού η πρίμα μπαλαρίνα, όπως λέει το τραγούδι των New York Dolls, μεταμορφωθεί σε λυκάνθρωπο που ουρλιάζει στο φεγγάρι.

Ο Ρόμπερτ Σάουτι, ποιητής της Λίμνης, πέθανε στις 21 Μαρτίου του 1843 στη ζοφερή αγγλική επαρχία: πρέπει να με βοηθήσει η τύχη, λέω' αν είναι να πεθάνω του χρόνου, πρέπει να βρισκομαι σε τόπο περιλαμπρο, γιορταστικό. Αν είναι να ενταφιαστούν όλα μας τα όνειρα – όσα έχουν απομείνει – καλύτερα να 'ναι μια τέτοια νεοϋρκέζικη άνοιξη, μια άνοιξη που να κραυγάζει περπατώντας με αβέβαιο, μεδυσμένο βήμα, σύντονο με το δικό μας. Ακόμα καλύτερα, να 'ναι ένα νεοϋρκέζικο καλοκαίρι, με τις ανθρωποδυρίδες των δρόμων ανοιχτές, την ασφάλτο ν' αγνίζει, τον ουρανό θολό κι απόκοσμο, τα ωκεάνια πουλιά να πετάνε σε κοπάδια. Αναρωτιέμαι: αν οι Beatles έπαιξαν για πρώτη φορά στις 21 Μαρτίου του '61 – σ' ένα κλαμπ που το έλεγαν Κάβερν και που δεν υπάρχει πια, εδώ και χρόνια – μήπως ό,τι καλύτερο ήταν να συμβεί έχει συμβεί; Και τώρα, καθώς παρατηρώ τη μέρα να τελειώνει, με κατακλύζει εκείνο το παλιό συναίσθημα της συντέλειας: οι εποχές είναι ο μετρονόμος όσων χάσαμε.

Οι πολλαπλοί εαυτοί μου

Εις μνήμην του Ρένου Αποστολίδη

Ανήκω σ' εκείνο το είδος των ανθρώπων που οι βιβλιόφιλοι –εσείς που σπαταλάτε περιουσίες ολόκληρες σε βιβλία- ζηλεύουν αφόρητα. Ήτοι, στους ευλογημένους εκπροσώπους του τύπου –μα τι τύπος!– που ένεκα μιας οιωνεί δημοσιογραφικής ιδιότητας αξιώνουν από τους εκδοτικούς οίκους όπως ετούτοι τους παράσχουν δωρεάν αντίτυπα (και πάλι) ένεκα δημοσιογραφικής προβολής (και καλά). Για να το θέσω απλούστερα, κατονομάστε οποιοδήποτε βιβλίο προσφάτης βιβλιοπαραγωγής εις το είδος που οι αγγλόφωνοι λαοί είδισται να κατονομάζουν «fiction» και σας διαβεβαιώνω, ελάχιστες οι πιθανότητες να μην μπόρσω να προμηθευτώ, εν ευθέτω χρόνω, ένα δωρεάν αντίτυπο.

Ουδέποτε κάνω κατάχρηση αυτής της ιδιότητας. Τουτέστιν, δεν πειθαναγκάζω εκδότες να μου στέλνουν βιβλία που θα αξιοποιήσω ως κωλόχαρτον. Όμως, μετά από κάποιο ικανό διάστημα στο κουρμπέτι, έμαθα ότι η διεύθυνση καποιανού σαν εμένα κυκλοφορεί ευρέως, με αποτέλεσμα διάφοροι καλοδελητές βιβλιοπαραγωγοί, γεμάτοι ελπίδες ότι θα ενθουσιαστώ με την τελευταία τους εσοδεία, να μου ταχυδρομούν συχνάκις υπερμεγέδη πακέτα που με περιμένουν έξω απ' την πόρτα μου.

Τι κάνω αυτά τα (συνήθως ανεπιθύμητα) αντίτυπα; Μα φυσικά, τα δωρίζω εις βιβλιοφιλικόν κοινό, (δηλαδή σε ανθρώπους που διακατέχονται από ακόρεστη δίψα για διάβασμα, που συχνά τους οδηγεί να αναγιγνώσκουν αγόγγυστα ό,τι μαλακία κυκλοφορήσει), με την ελπίδα ότι αυτοί οι άνθρωποι θα τιμήσουν περισσότερο από μένα τούτο το χαρτοπολτό.

Έχω συνηθίσει, λοιπόν, να δέχομαι πάμπολλα πακέτα, συχνά δε και καθημερινώς. Μεγάλη χαρά, ω φίλοι, να σκίζει κανείς με περιέργεια το χοντρό φάκελο, για να δει περί τίνος πρόκειται το νέο του βιβλίο. Κι όταν η στοιβα με τα αζήτητα υψώνεται επικίνδυνα δίπλα στο κρεβάτι μου, μια κοινωνική περίσταση, όπως ένα πάρτι που είχα διοργανώσει προσφάτως, είναι η κατάλληλη ευκαιρία για να την ξεφορτωθώ, κρεμώντας ένα χαριτωμένο χαρτονάκι πάνω από την εν λόγω στοιβα (η οποία εν τω μεταξύ έχει μετακομίσει δίπλα στην εξώπορτα): «Πάρτε κι ένα βιβλιαράκι για το δρόμο».

Φανταστείτε, επομένως, την έκπληξή μου, όταν τελευταία, οι αποστολές φακέλων αραιώσαν, έως που τελικά σταμάτησαν. Πέρασαν τρεις τέσσερις μέρες, ώσπου να προσέξω ότι, παραδόξως, ουδένα φάκελο είχα δεχτεί. Ένωσα ενοχλημένος. Έριξα το φταιξιμο στα ελληνικά ταχυδρομεία, στην εν γένει δυσλειτουργία τους (καταραμένο δημόσιο!), και ενδεχομένως, σε κάποια περιστασιακή απεργία τους.

Όταν πέρασε μια βδομάδα από το τελευταίο πακέτο (ένα ογκώδες και δαιδαλώδες μεσαιωνικό μυθιστόρημα κουραστικό ακόμα και να το φυλλομετρήσεις), μ' έζωσαν τα φίδια, όπως λένε. Τι συνέβη; Τόσο πολύ είχαν πέσει οι μετοχές μου, που ουδείς εκδότης δεν ήθελε να μου αποστείλει τις νέες του κυκλοφορίες; Μήπως είχα απολυθεί απ' το περιουσιακό που δούλευα και το είχαν μάθει όλοι στην πιάτσα εκτός από μένα; (Ευτυχώς, ένα τηλεφώνημα στον αρχισυντάκτη μου διέλυσε αυτή την αμφιβολία.)

Πέρασε άλλη μια βδομάδα. Ούτε ένας φάκελος δεν ήλθε. Ένωσα πικρία. Αν δεν θέλουν να μου στέλνουν, ας μην το κάνουν, σκέφτηκα για να παρηγορηθώ. Ίσως να έπεσε πενία στην πιάτσα, και να έκοψαν το τσαμπέ. Αρκεί να μπορώ να παίρνω δωρεάν τους τίτλους που μ' ενδιαφέρουν.

Πράγματι, την επομένη, ξεφυλλίζοντας την πρωινή μου εφημερίδα, ένα νέο βιβλίο υπέπεσε στην αντιληψή μου, το οποίο επιθυμούσα διακαώς. Πήρα αμέσως τηλέφωνο στον εκδοτικό οίκο.

«Καλημέρα σας»

«Θα ήθελα το...»

«Μα, σας το έχουμε στείλει ήδη από προχθές. Μαζί με άλλα τρία καινούρια βιβλία».

Ευχαρίστησα κι έκλεισα το τηλέφωνο ανακουφισμένος. Επρόκειτο, σαφώς, για ταχυδρομική δυσλειτουργία. Εδώ που τα λέμε, δουλεύει οτιδήποτε σωστά σ' αυτή τη χώρα;

Πέρασαν αρκετές μέρες, αλλά δεν έλαβα το βιβλίο. Ξανατηλεφώνησα και πήρα την ίδια απάντηση. Το ίδιο συνέβη και μ' άλλους εκδότες. Αρκετούς. Στο τέλος, έγινα οριακά αγενής, κατηγορώντας τους ότι μου λένε ψέματα. Ώσπου, λίγο καιρό μετά, ένα πρωί που διαπληκτιζόμουν τηλεφωνικώς για πολλοστή φορά με τον υπεύθυνο δημοσίων σχέσεων κάποιου εκδοτικού οίκου, η απάτη αποκαλύφθηκε.

«Η συνεργάτιδά σας πέρασε προχθές από δω και πήρε αυτό το βιβλίο εκ μέρους σας».

Στοπ. Ab uno disce omnes.

«Ποια συνεργάτιδά μου;»

«Μια συμπαθητική γηραιά κυρία. Η κυρία Συκιώτη».

Κάτι μου λέει αυτό το επίθετο.

«Α, η κυρία Συκιώτη. Σας πληροφόρησε ότι είναι συνεργάτιδά μου;»

«Ναι. Μάλιστα, μου έδωσε τη διεύθυνσή της, όπου της στέλνουμε πλέον τα βιβλία για λογαριασμό σας».

«Μπορείτε να μου δώσετε αυτή τη διεύθυνση;»

Σημείωσα πυρετωδώς τα στοιχεία σ' ένα πρόχειρο χαρτί. Ευχαρίστησα τον εκδότη. Τον ενημέρωσα ευγενικά ότι δεν συνεργαζόμουν πλέον μ' αυτή την κυρία, οπότε καλά θα έκανε να στέλνει τα βιβλία ξανά στο σπίτι μου. Τις επόμενες ώρες έκανα τηλεφωνήματα. Πράγματι, η κυρία είχε περάσει από τα γραφεία κάθε εκδοτικού οίκου που ήξερα (πιθανώς και αρκετών που την ύπαρξή τους αγνοούσα). Είχε συστηθεί ως «συνεργάτιδά μου» και είχε ζητήσει να στέλνουν βιβλία στη διεύθυνσή της αντί για τη δικιά μου.

Εκ μέρους μου.

Θα λογαριαζόμουν μ' αυτή την κυρία.

Είχε φτάσει απόγευμα όταν ολοκλήρωσα την ενημέρωση των εκδοτών. Κάποιοι ενοχλήθηκαν με τη συνεχή εναλλαγή των στοιχείων μου στο καρτέ τους. Ευτυχώς, όλοι τους δέχτηκαν να αλλάξουν ξανά τη διεύθυνση αποστολής των βιβλίων ΜΟΥ(!). Σκόπευα να μπω στο αυτοκίνητο και να πάω αμέσως να βρω την απατεώνισα. Για κάποιο λόγο, ένιωθα την ανάγκη να το τρενάρω. Μπλέχτηκα σ' ένα αδιέξοδο γραπτό που δούλευα μανιωδώς (και δυστυχώς ατελέσφορα) τον τελευταίο καιρό. Ούτε κατάλαβα πότε νύχτωσε. Είχα ξαπλώσει στον καναπέ και κάπνιζα ένα τσιγάρο ζαλισμένος, όταν θυμήθηκα τούτη τη θλιβερή αλλά και εξοργιστική υπόθεση. Το αίμα μού ανέβηκε στο κεφάλι. Θολωμένος από θυμό, με το τσιγάρο στο στόμα, έβαλα πρόχειρα το παλτό μου κι έφυγα φουριόζος.

Δεν δυσκολεύτηκα να βρω το σπίτι. Ήταν μια εντυπωσιακή έπαυλη στο Παλιό Ψυχικό. Δυσκολεύτηκα, όμως, να πιστέψω πως αυτό το σπίτι πράγματι υπήρχε. Στο ημίφως των φανοστατών, το στιβαρό οικοδόμημα μοντέρνας αρχιτεκτονικής έμοιαζε εξωπραγματικό. Παρά λίγο να κάνω αναστροφή και να φύγω. Μια αίσθηση παραλόγου με κατέκλυσε.

Καλύτερα να την κάνεις, φιλαράκι, όσο είναι καιρός. Στο κάτω κάτω, γιατί να την αντιμετωπίσεις; Λύθηκε η παρεξήγηση. Φύγε από δω αμέσως, και πήγαινε να τα πιεις σε κάνα μπαράκι. Σύντομα δεν θα θυμάσαι ούτε τη γριά ούτε το σπίτι. Εδώ που τα λέμε, αν τα καταφέρεις (που συνήθως τα καταφέρνεις), σε λίγη ώρα ούτε τ' όνομά σου δεν θα θυμάσαι.

Μια ακαταμάχητη περιέργεια και έλξη με ώθησε να παρκάρω όπως όπως και να χτυπήσω το κουδούνι δίπλα στην καγκελόπορτα. Αμέσως

απασφάλιστηκε αυτόματα.

Σε περιμένουν.

Διέσχισα το φαρδύ κακοφωτισμένο δρομάκι του κήπου. Ένας δυνατός άνεμος μ' έκανε να ανατριχιάσω.

Κι ίσως όχι μόνο αυτός.

Χτύπησα το βαρύ ρόπτρο της τεράστιας δρύινης εξώπορτας. Με υποδέχτηκε ένας χαμογελαστός μαύρος μπάτλερ. Κρύος ιδρώτας έλουσε τη ραχοκοκαλιά μου. Τον ακολούθησα αμίλητος σ' ένα τεράστιο καδιστικό, μεγέδους γηπέδου του τένις, φωτισμένο ελάχιστα από σημειακά φώτα κι επιπλωμένο μίνιμαλ με λιτούς δερμάτινους καναπέδες, καθώς και μια σιδερένια βιβλιοθήκη μήκους σχεδόν δέκα μέτρων και ύψους μέχρι το ταβάνι. Ο μπάτλερ εξαφανίστηκε. Αμήχανος, σηκώθηκα να περιεργαστώ τα βιβλία. Σε κάποιο ράφι, είδα κάποια μυθιστορήματα τελευταίας εσοδείας, προφανώς απ' αυτά που η κυρία είχε λάβει δωρεάν, αξιοποιώντας το όνομά μου.

Ο θυμός μου φούντωσε, αν και δεν μπορούσε να συναγωνιστεί το φόβο μου.

Το ήξερα αυτό το σπίτι.

Κάποτε το είχα φανταστεί.

Σε περίοπτη θέση, εντόπισα τα βιβλία μου. Τότε ήταν που αναρίγησα για τα καλά. Γύρισα στη θέση μου. Ξαφνικά, άκουσα το τρίξιμο μιας κρυφής πόρτας. Κατευθύνθηκε γοργά προς το μέρος μου. Ήταν ψηλή, μελαχρινή και άσχημη. Φορούσε ένα ολόσωμο ντεμοντέ φόρεμα. Μια κουλτουριάρα γεροντοκόρη με τα όλα της. Την ήξερα, άλλωστε.

«Ηρδες, αγαίρευτε; Ένα μήνα σε κλέβουμε ασύστολα, μέχρι να ξεκουνηθείς».

«Σας παρακαλώ! Δεν σας επιτρέπω»

«Σώπα, βρε γραφιά της δεκάρας!»

«Κάντε μου τη χάρη! Δεν γνωρίζομαστε»

«Τότε, γιατί γράφεις για μένα; Με τι θράσος με ξεφτιλίζεις στο βιβλίο σου;»

Ηρθε η ώρα να κρατήσω αμυντική στάση.

«Παραδέχομαι πως σας είχα περιγράψει, κι ίσως όχι κολακευτικά» λέω συμφιλίωτικά. «Σας ορκίζομαι πως δεν ήξερα ότι υπήρχατε. Ειδάλλως»

«Ειδάλλως τι; Θα έγραφεσ ότι είμαι ακόμα πιο άσχημη και στρίγγλα; Για να μην σχολιάσω πόσο ατίμασες την κόρη μου στο γραπτό σου!»

«Μα, σας παρακαλώ! Στο κάτω κάτω για λογοτεχνία μιλάμε!»

«Έτσι νομίζεις; Ελάτε παιδιά!»

Η σατανική γριά σφύριξε συνθηματικά. Ξαφνικά, η κρυφή πόρτα

από την οποία ξεπρόβαλε άνοιξε διάπλατα. Και ήρθαν όλοι. Οι πολλοί εαυτοί μου. Όλοι οι χαρακτήρες που είχα φτιάξει στα βιβλία μου (είμαι πολυγραφότατος, π' ανάθεμά με!), και είχα σαρκάσει ανηλεώς. Κι ήταν όλοι τους θυμωμένοι. Και με το δίκιο τους. Σηκώθηκα όρδιος και κείνοι με περικύκλωσαν απειλητικά κι άρχισαν να με κατηγορούν μεγαλόφωνα, ο καθένας ξεχωριστά.

Προσπάθησα να ξεφύγω από τη δυσάρεστη και πολύβουη ομήγυρη και να κατευθυνθώ πλαγίως προς την εξώπορτα. Ο Παναγιώτης, ήρωας από το βιβλίο μου www.tospitimas.gr, μου έφράξε το δρόμο.

«Δεν έχεις να πας πουθενά, βουτηρομπεμπέ. Ακούς εκεί, να γράψεις ότι με γρονθοκόπησες κι έβαλα τα κλάματα!»

Μου έριξε μια σπρωξιά. Στην παρέα τους επικράτησε ψυχολογία όγλου. Άρχισαν διστακτικά να με σπρώχνουν, μέχρι που ξεθάρρεψαν. Μια κοπέλα με χαστούκισε (νομίζω πως ήταν η Άννα, αν και δεν είμαι σίγουρος - δεν είχα ξαναδεί κανέναν απ' αυτούς, έτσι δεν είναι;), και κάποιος μου έριξε μια γροδιά. Έχασα την ισορροπία μου κι έπεσα κάτω. Αμέσως, άρχισαν να με κλοτσάνε ανελέητα, μέχρι που λιποθύμησα.

Απροσδιόριστο χρόνο αργότερα, ανέκτησα τις αισθήσεις μου. Ήμουν ξαπλωμένος στον καναπέ μου. Την αγαπημένη μου θέση σ' αυτό τον πλανήτη. Πάνω στο στήθος μου, βρήκα το τελευταίο βιβλίο του αείμνηστου και αειδιάβαστου Ρένου. Το μαύρο καράβι, ζωγραφισμένο στο εξώφυλλο. Σαν αυτό που τον πήρε μακριά μας. Η τσάκιση στις πρώτες σελίδες. Μόλις είχα διαβάσει το πρώτο διήγημα, και με είχε πάρει ο ύπνος.

Χαμογέλασα, και χάιδεψα στοργικά το μαύρο καράβι. Σαν καράβια, τα βιβλία του είδε να ταξιδεύουν στον επόμενο αιώνα, και να στοιχειώνουν ανελέητα τα ανήσυχα όνειρά μας.



Σκίτσο του αείμνηστου Ρένου Αποστολίδη από τον Γιάννη Σταύρου

ΣΩΤΗΡΙΑ ΣΤΑΥΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Η δημοσιογράφος

Δεν γράφω συστηματικά. Αλλά στο τελευταίο άρθρο μου, ο Ντάνης, ο διευθυντής της εφημερίδας, επεφύλαξε μια καλή μεταχείριση. Έβαλε τον τίτλο με μεγάλα γράμματα. Ενώ παρέλειψε το δικό του, αυτό που ο ίδιος έγραφε καθημερινά. Αλλά κακώς το έχει επιγράψει «Σκέψεις αναγνωστών». Είναι λάθος. Πρόκειται για δουλεμένο κείμενο. Εγώ το έγραψα Παρασκευή βράδυ. Έβαλα ένα ουισκάκι και κάθισα, το έγραψα. Σάββατο πρωί, τηλεφωνώ στον Ντάνη από το σπίτι μου :

«Φεύγω για Αθήνα. Να περάσω να σου το αφήσω».

«Όχι. Γιατί Κυριακή και Δευτέρα, η εφημερίδα δεν θα βγει. Θα βγει την Τρίτη. Αν εσύ γυρίσεις Κυριακή βράδυ από την Αθήνα, θα έρδεις τη Δευτέρα το πρωί, να το δούμε με την ησυχία μας».

Το κείμενο, λοιπόν, ήταν αφημένο στο σπίτι, όταν εγώ είδα την έκδοση Outlook στην Αθήνα.. και πρόσεξα ένα πίνακα με το ίδιο ακριβώς θέμα. Μια κυρία τον είχε ζωγραφίσει. Είχε όλα τα στοιχεία του δικού μου άρθρου. Εγώ το βρήκα συνταρακτικό. Λέω: «Κοίταξε να δεις. Η διάσταση είναι η ίδια. Ύπάρχει αντιστοιχία». Η ιδέα ήταν αυτή: να ερωτεύεσαι, με κάθε ευκαιρία. Εκείνη βρήκε τον τρόπο της ζωγραφικής για να εκφραστεί, ενώ εγώ της δημοσιογραφίας .

Ο άντρας μου το έχει πει δύο φορές στον κόσμο: «Αυτή η νοικοκυρά θέλει να κατακτήσει όλη την πόλη μας». Είναι αλήθεια. Με το να βγεις, ξαφνικά, να γράφεις σε μια μικρή πόλη, όπως βγήκα εγώ, χρειάζεται τόλμη γιατί εκτίθεται. Οι γνωστοί σε σχολιάζουν στα σαλόνια τους. Είναι ένα ρίσκο. Αλλά πιστεύω ότι σιγά – σιγά θα αλλάξει το κλίμα. Θα κερδίσω αναγνώστες. Γιατί θα ακουστεί μια καλή κουβέντα. Εγώ, τουλάχιστον, τα πάω καλά από αυτή την πλευρά. Δηλαδή, ολοένα και περισσότεροι άνθρωποι μου λένε: «Α, το διάβασα».

Η δουλειά μου θα ήθελα να είναι κάτι σαν μια γέφυρα επικοινωνίας ανάμεσα στην εφημερίδα και στους πολίτες. Θα πλησιάζω διάφορους ανθρώπους από την πόλη. Είναι μία που πάει στο βουνό, μαζεύει χόρτα και τα πουλάει στην αγορά. Θα γράψω κάτι σχετικό. Βέβαια, αυτό είναι ένα ακραίο παράδειγμα. Η μπορώ να πω για τον κ. Χατζή, τον μεγάλο έμπορο αυτοκινήτων. Θα του κάνω μια παρουσίαση που δεν θα είναι διαφήμιση. Δεν θα είναι προβολή. Έτσι αυτός θα έρθει πιο κοντά στην εφημερίδα. Αλλά θα είναι, γενικά, μια παρουσίαση από δετική σκοπιά. Και ένας καλός λόγος για όλους αδιακρίτως δεν βλάπτει. Γιατί αν

θέλεις να πεις ένα καλό λόγο για τον καθένα, τον λες. Και μετά αυτός θα αγοράζει, υποδέτω, την εφημερίδα που θα κάνει ένα τέτοιο άνοιγμα. Και στο κάθε του πρόβλημα, θα έχει δίπλα τη δική του εφημερίδα. Τη δική του φωνή. Να γίνουμε, δηλαδή, η φωνή των συμπολιτών μας.

Μια προσωπικότητα της τοπικής κοινωνίας, η Λαμπάκη, η ιδιοκτήτρια του ραδιοφωνικού σταθμού, μου λέει ότι δεν πρέπει να κάνω τίποτε άλλο παρά μόνο να γράφω. Αλλά με τη Λαμπάκη συμβαίνει κάτι, που δεν το λέω μόνο εγώ. Και είναι πολύ θλιβερό. Για να είναι καλή μαζί σου, ζητάει ανταλλάγματα. Τα οποία σου τα ζητά εμμέσως πλην σαφώς. Με παίρνει, λοιπόν, τηλέφωνο και μου λέει:

«Εσύ που βγαίνεις έξω και γνωρίζεις την αγορά, μπορείς να μου βρεις μια κρέμα για το πρόσωπο με ρετινόλη, γιατί δεν έχω χρόνο;».

Το πίστευα αυτό το παραμύθι. Και όσο την εξυπηρετούσα, ήταν πολύ καλή μαζί μου. Ή, ας πούμε, ήθελε να στείλει ένα τζην μπουφάν στην κόρη της, στη Γερμανία. «Εσύ που ξέρεις από τη δική σου κόρη, μπορείς να μου πάρεις ένα;». Εγώ, λοιπόν, το πίστευα. Όταν σταμάτησα να το κάνω, έπαψε να με προβάλλει από το σταθμό της. Λέει καμιά καλή κουβέντα, αλλά τίποτε περισσότερο. Εγώ θα λυπόμουν πάρα πολύ για τον εαυτό μου, αν ενέδινα. Αλλά δεν πρόκειται να υποκύψω. Και δεν είναι κουτσομπολιό, δεν είναι κατινιά αυτό που λέω. Έχω πλήρη επίγνωση του λόγου μου: ότι την τελευταία φορά που πήγα από εκεί, δεν είπε να μου δώσει ένα καφέ. Παλαιότερα είχε διαβάσει κάποιο κείμενό μου από το σταθμό της. Γενικά ήταν πολύ πιο ανοιχτή και πολύ πιο φιλική. Νομίζω, όμως, ότι επειδή εγώ σταμάτησα αυτού του είδους τις παροχές και οι δικές της καλές προθέσεις απέναντί μου εξανεμίστηκαν. Δηλαδή, χρειαζόταν κάποτε μια μαύρη φούστα και έτρεχα και της πήγαινα τη μαύρη φούστα. Εγώ, πραγματικά, νόμιζα ότι δεν ήταν εύκολο να πηγαίνει στα μαγαζιά. Μετά κατάλαβα ότι είναι το σύστημά της τέτοιο. Και το λέει όλη η πόλη. Δεν το λέω μόνο εγώ. Νομίζω ότι και από τον άντρα μου έχει αποσπάσει χρήματα.

Πάντως, ο γνωστότερος συγγραφέας της πόλης μου λέει καλά λόγια. Έχω μιλήσει και με τον εκδότη ενός τοπικού περιοδικού. Με ενθάρρυνε: «Στείλε μου τα κείμενά σου». Ο διευθυντής επίσης της εφημερίδας, ο Ντάνης, έχει μια γνωστή φίλη σε εκδοτικό οίκο της Αθήνας. Και μου λέει: «Έλα στην Αθήνα να τα δούμε με την κυρία αυτή». Που κι εκείνη του ζητάει διαρκώς κείμενα: «Δεν έχετε να εκδώσουμε κάτι;».

Ο Ντάνης είναι μέσα στους καλύτερους κύκλους. Πήρε μια ζάπλουτη γυναίκα που έχει δύο πολυκατοικίες στην κεντρική πλατεία της Γλυφάδας. Παντρεύτηκε πρόσφατα. Και μας κάλεσε στο γάμο. Έγινε δεξίωση στη «Μεγάλη Βρετάννια». Εγώ δεν είμαι υπέρ της μεγαλομανίας. Αλλά αυτό δεν ήταν μεγαλομανία. Αυτό ήταν πολυτέλεια. Είναι

δύο διαφορετικά πράγματα.

Παρατήρησα, δηλαδή, μια λεπτομέρεια. Δεν ξέρω να πω αν αυτή είναι η συνηθισμένη τους πρακτική, αλλά εμένα μου άρεσε. Η γαμήλια τούρτα προσφέρθηκε σε πολύ μεγάλο πιάτο. Ήταν από πορσελάνη ιβουάρ το πιάτο. Ένα ιβουάρ, ουδέτερο χρώμα. Μεγάλο. Σαν τα πιάτα του φαγητού τα ρηγά. Στην καρδιά του ήταν το κομματάκι η τούρτα, το οποίο ήταν μικρό. Λίγο πιο μεγάλο από ένα σπιρτόκουτο. Στο κενό ήταν μια μολυβιά από ροζ σιρόπι. Δεν βάζει το μυαλό του ανθρώπου. Ήταν ένα ποίημα. Καμιά σχέση με το κομμάτι της τούρτας που ασφυκτιά μέσα στο πιατάκι. Δεν είχαν στολίδι ούτε και τα σερβίτσια. Ήταν, βέβαια, ακριβή η πορσελάνη. Φαινόταν. Αλλά σκέτη, απλή. Και είχε αυτό. Σα να είχες ζωγραφίσει με μολύβι και έπειτα με ροζ σιρόπι είχες φτιάξει τη γραμμή. Πολύ ωραίο.

Μετά το γάμο, ήρθε το ζευγάρι στο εξοχικό μας, να κάνει επίσκεψη. Ο Ντάνης, είχε σπουδάσει στην Ιταλία. Και είχαν με τον δικό μου άντρα, που ήταν επίσης απόφοιτος ιταλικού πανεπιστημίου, πολλούς κοινούς φίλους. Μίλησαν για ένα σωρό. Και όταν είδε το σπίτι αυτός, λέει: «Πω, πω! Από τη Βόρεια Ιταλία που έβλεπα κάτι ωραία σπίτια στην εξοχή έχω να δω τέτοιο στιλ». Και λέει ο άντρας μου, που, από τη μια, καμαρώνει, από την άλλη νιώθει ότι όλα στο εξοχικό γίνονται χωρίς εκείνον:

«Όχι δα».

«Α, τι, τώρα. Δεν χρειάζονται μετριοφροσύνες»

Ο άνθρωπος δεν ήξερε ποιος ασχολείται με το σπίτι. Έχω φτιάξει γενικά, θέλω να πιστεύω, ωραία πράγματα στο εξοχικό μας τώρα. Κάτι παλιές ρωσικές μπλούζες τις έκανα κάδρα. Και σε ένα μπουφέ παλιό έκανα δύο πορτάκια από παλιό κέντημα. Μου λέει η κυρία που έχει τις κορνίζες:

«Πολύ δύσκολα πράγματα μου φέρνετε. Αλλά μου αρέσει γιατί δεν μου φέρνει άλλος τέτοια».

Τις μπλούζες τής πήγα και τα πορτάκια. Έχουμε ένα μπουφέ που του έλειπε το τζάμι. Είχε μόνο δύο πορτάκια και έπρεπε να βάλω τζάμι. Και μου είπε αυτός που μου το πούλησε: «Στην τιμή που τον παίρνεις, δεν σου βάζω τζάμια. Πορέψου μόνη σου». Κι εγώ είπα να μη βάλω σκέτο τζάμι. Να βάλω κάδρα. Και ένα μανίκι της μπλούζας να το περάσω μέσα.. Είναι και σπάνιο το κέντημα. Ένα κέντημα! Που δεν γίνεται τώρα αυτό. Και η κορνιζοποιός αγωνιζόταν να κάνει κάδρο τα πορτάκια.. Γι' αυτό μου είπε: «Ω, τι δύσκολα! Αλλά μου αρέσουν. Γιατί δεν μου τα φέρνει άλλος αυτά».

Κι έτσι το εξοχικό το αγαπώ. Έκανα και μια πόρτα παλιά, που ήταν στο πατρικό μου σπίτι. Είχαμε ξεκινήσει την ιστορία της διακόσμησης

με τον άντρα μου, που γρήγορα τα παράτησε. Και μετά του λέω του επιπλοποιού: «Άστο σε μένα». Βρήκα παλιά κοσμήματα πόρτας. Και τώρα θέλω να κάθομαι μέσα στη βιτρίνα, να χαζεύω την πόρτα. Βέβαια, ο άντρας μου δεν μπορεί να πει ότι δεν του αρέσει. Γιατί έρχονται όλοι και το θαυμάζουν. Αλλά είναι λίγο συγκαταβατικός. Και αυτό με ενοχλεί.

Εγώ αντιλαμβάνομαι την αναγκαιότητα, το δέον γενέσθαι στη σχέση μας. Δεν μπορώ, όμως, να του συγχωρήσω πολλά πράγματα. Με περιφρονεί και ερωτικά. Δεν με παραδέχεται σε τίποτε. Και δεν πίστευα, μέχρι τώρα, ότι μπορώ να βρω κάποιον άλλο άνθρωπο να με φροντίσει. Έτσι έχω δεχτεί ως δώρο τον νέο μου εραστή, τον Ντάνη. Ποτέ κανείς δεν με πρόσεξε όπως αυτός. Να μου λέει ότι «σε θέλω. Και θέλω έρωτα!». Μαζί του ξαναβρήκα την παλιά μου ερωτική διάθεση. Αρκετές φορές, τον συνοδεύω στα επαγγελματικά του ταξίδια στην Αθήνα.

Δεν είναι ότι του κάνω χάρη. Κι εμένα μου αρέσει. Πολύ ωραίο πράγμα. Δεν νιώθει για μένα κάτι γενικά και αόριστα. Αληθινή αγάπη. Και όταν είμαι επιθετική, μου λέει να γράφω, για να φεύγει το μυαλό μου. Είναι ευγενικός σε όλους. Θέλει να πληρώσει για να εκδώσει τα γραφτά μου. Μου λέει μια καλή κουβέντα. Και όχι μόνο αυτό. Μου ζητάει κατά καιρούς να του διαβάσω κείμενά μου. Τα ακούει μια φορά και μετά τα λέει απ' έξω. Τα κρατάει όλα. Του τα πηγαίνω. Έχει και το χαρτί, το απόκομμα της εφημερίδας. Όταν ανταμώνουμε και έχω δημοσιεύσει ένα καινούριο κείμενό μου, το διαβάξει. Καμιά φορά, όταν μιλάει για μένα: «Μα τι να πρωθαυμάσει κανείς σε σένα!». Και μεταξύ των άλλων λέει: «Την πένα σου, το θάρρος!»



Σχέδιο του Χ. Καρά

ΤΕΟΣ ΠΟΜΒΟΣ

Visit my Island

Αφιέρωμα στα 100 χρόνια από το θάνατο
του Εμμανουήλ Ροΐδη (1836 – 1904)

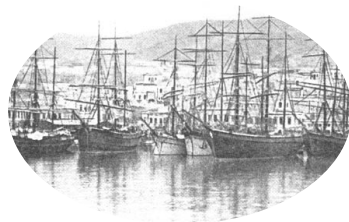
Εἰς την ωραιοτάτην νήσον Σύρον, φιλτάτη πατρίδα τοςούτων μεγίστων ανδρῶν, μεγαλεμπόρων τινων, λουκουμοποιῶν, λαδρεμπόρων, εντίμων τοκιστών και κιβδηλοποιῶν, καρaboκυραίων πειρατικῶν σκουνῶν, γῆ φυομένων ακάνθων, αίτινες εταλαιπώρησαν τόσον τα πέλματα ὅσον και τα πνεύματα τέκνων ερασμίας πατρίδος, του ευφυούς και σπινθηροβόλου Δημητρίου Βικέλα, μεταφραστοῦ Γαίτε και Σαιξπήρου και δημιουργοῦ του Λουκή Λάρα, του καταληπτοτέρου και δημοτικωτάτου των ποιητῶν μας Γεωργίου Σουρή, γενέτειρα του σουρεαλοπέτα Νικολάου Κάλας, πατρίς δι' ἔτη συναπτά του μακεδόνος μελανοσταγούς Γεωργίου Μελισταγούς, τυπογραφέως, τόπος ὅστις παρέσχε φιλοξενίαν εἰς τον Ιάκωβον Πιτσιπιόν, διάσημον ἄνδρα, πέραν του επέκεινα ευρισκόμενον σήμερον, ο οποίος εξέδωκεν εν Ερμουπόλει την πνευματικῶς πολυτιμωτάτην δια κάθε νέον σειράν της Βιβλιοθήκης των Ωφελίμων Γνώσεων και απωλεσθεῖς ανευρέθη επιπλέον τυμπανιαῖος, πνιγείς υπόπτω τρόπω εἰς τα ὕδατα του Βοσπόρου, γῆ ἣτις εφιλοξένησε τον Θεόδωρον Ορφανίδην καθώς και διαφόρους περιφερομένους πιδήκους Ξουδ και ἄλλους τερπνοῦς Τίρι λίρι, ὅμως κακή τη μοίρα ενέσκηψεν ἐπ' αὐτῆς ως επιδρομούσα ακρίς, την εποχὴν των κυνικῶν καυμάτων, μαστίξ τις γηγενῶν τε και ἀλλοδαπῶν περιηγητῶν εκ των περάτων της γῆς ερχομένων, ἀπό τας ὄχθας του Ροδανού και του Δουνάβεως ἕως του Νεῖλου, του Γάγγου και του Μισισιπή, τους οποίους βεβαίως σαφῶς περιέγραψεν εἰς τας ποιήσεις του ως «Βαρβάρους» ο σοφός Ἕλλην της μακρινῆς πατρίδος των ιερέων και των κροκοδείλων.



Χάρτης Σύρας, 1717.

Μολονότι η Νήσος εξακολουθεί να είναι τόσο μικρά, ώστε δεν υπάρχει ανάγκη να είναι τις Ποσειδών δια να την διατρέξει με δύο πηδήματα από το Νηράκι έως τα Βαπόρια, εντούτοις τα αυτοκινούμενα οχήματα, τα πολυύμνητα τούτα δώρα του πολιτισμού παντός χρώματος και μεγέδους, τα οποία είναι περισσότερα της θαλασσίας άμμου, κινούνται διαρκώς εις τας κεντρικάς οδούς του λιμένος. Γηγενείς εφημέριοι ανήκοντες εις το ανατολικόν θρησκευτικόν δόγμα οδηγούν εκκλησιαστικά τετράτροχα ανεμίζοντες τους ποδογύρους των ράσων των ομιλούντες ενίοτε ταχέως εις τα κινητοφώνια Σύριοι οπωροπώλαι επιβαίνοντες επί ημιφορτηγών διαπληκτίζονται φωνασκούντες μετά Ερμουπολιτών πωλητών οψαριών και άλλων τινων εποχουμένων καταστηματαρχών εξ αιτίας της τροχοπλημμυρίδος εν τω μέσω της τύρβης της παρακειμένης του λιμένος οδού Θυμάτων Σπερχειού και Πρωίου σταθμευμένα αγοραία και ιδιωτικά οχήματα επί της οδού Ερμού αναβοσβήνουν τους οδικούς φανούς αλάρμ, καθώς μυστακοφόροι εκδορείς από την άνω Μουσουνίτσαν Παρνασσίδος, περιποιηταί κομών εκ Παρισίων, Λονδρέζαι χειρομαλάκτριαι ομού μετά συμβίων, Αθηναίοι φαρμακοτρίβαι, άνδρες τε και γυναίκες περιερχόμενοι φύρδην μίγδην τας αγιυάς και τας στενωπούς, τόσον της επάνω όσον και της κάτω πόλεως, συνωθούνται ως αι βδέλλαι εντός φιάλης ύδατος και καταλήγουν εις τα παρά την προκυμαίαν μαγειρεία, εις τα οποία συγκαταλέγονται μετά των φαγωσίμων ειδών ο τράγος, αι μυίγαι, τα τριήμερα οψάρια και οι απόμαχοι πετεινοί, ενώ άλλοι ρευόμενοι και κοιλιαλγούντες αναζητούν ενοικιαζόμενας κάμαρας, με προτεινομένας πλείστας ανέσεις, ήγουν απαραίτητως δοχεία νυκτός, κλανιόλας διπλάς και υπαίθρια κολυμβητήρια.

Εις το ροδίζον εσπέρας της Άνω Πόλεως των Συριών πολυπληθής λιτανεία περιέρχεται τας οδούς ψάλλουσα με ιδιαίτεραν κατάνυξιν υστερόβουλας δεήσεις προς τον δυτικόν ύψιστον επί τη ελλείψει υδατοπτώσεων και οσονούπω την άμεσον βροχόπτωσιν, ίνα οι ευάριθμοι περιηγηταί δυνηθούν να αποσαπω-



Σύρα, 19ος αιώνας.

νίσωσι τας ιδρωτσιλας εκ των σαρκίων των.

Αργότερον, μετά την εξάπλωσιν του ερεβώδους σκότους κι αφού οι παραδερισταί χορτάσωσιν κεφτέδες, στουφάδα, καπαμάδες και κοιλέντερα, εξέρχονται ούτοι εις τα νυκτερινά κέντρα, πεπληρωμένα ηλεκτρικών φανών και προβολέων, και υπό τα φάλτσα συρίγματα εγχόρδων εμβουζουκίων, βιολιών, φλαούτων, δεφιών, τρομπών και πιφέρων, μανδολίνων, κορνών και κλαρινέτων στροβιλίζονται πέρδοντες, άδοντες και χορεύοντες, μεθύουν χαριεντιζόμενοι και ερωτοτροπούντες δίπλα εις την γαλήνιαν θάλασσαν ήτις κοιμάται ως επίσκοπος μετά το γεύμα. Άπαντες οι έχοντες ονύχια επί της νήσου ετοιμάζονται να κατασπαράξωσι τους έχοντας πτερά.

Οι πάντες γνωρίζουσι ότι τα βουνά της Σύρου είναι γυμνώτερα του Αδάμ, το χόρτον είναι τελείως άγνωστον και η βλάστησις περιορίζεται εις ψωριώσας τινάς το φθινόπωρον φασκομηλέας και ηλιοκαείς κατά το θέρος ακάνθας, πλην όμως οι εξοχικοί οίκοι της νήσου πολλαπλασιάζονται ταχέως, των όνων μειουμένων, διότι τα συμπαθή κτήνη προ πολλού χρόνου εστάλησαν εις Ιταλίαν και εφαγώθησαν παρά των Ιταλών. Επαρουσιάσθη, ως ήτο φυσικόν, χρεία μέσων μεταφορικών, δια τούτο ευφυής τις Συριανός εισήγαγε εν τη νήσω στρουδοκαμήλους, ώστε πλείστοι επισκέπται περιηγούμενοι κατά το θέρος τον τόπον, καθήμενοι επί ειδικών σαγμάτων ιππηλατούν αστειζόμενοι, ελαύνοντες επί των διπόδων εις τας εξοχάς και διασχίζοντες ασφάλως αποξηραμένους χειμάρρους, κλιτύς και πρανή εις τα οποία συναγελλάζονται αι έρημοι εξοχικαί κατοικίαι πλείστων όσων κατοίκων του κλεινού άστεως, περισφίγγουσαι τα παράλια της νήσου πανταχόθεν, ως νέαι σεμεντοβαθμίδαι, και συγκρατούσαι εν τη βαθεία αγνοία των τον πολύτιμον και ελαχιστότατον χουν, ίνα μη αποδράμη εις τας θαλασσίους άβύσσους. Οι δε ιππεύοντες τας στρουδοκαμήλους, μετά το πέρας του περιηγητικού των γύρου, έχουν το προνόμιον να παραγγείλωσι την άμεσον παρασκευήν στρουδοκοροετζίου ή *autruche au vin* εκ της ανυποτάκτου μεγαόρνιδος.

Έτεροι, εναλλακτικώς περιηγούμενοι προτροπάδην, κάμνουν στάσεις εις τα ειδικώς διαμορφωμένα δημοτικά παρατηρητήρια δια να απολαύσουν τας πτήσεις των αγρίων συνθετικοπλαστικών σακκουλών, που ίπτανται προς νότον περιφούσκωτοι από τον επερχόμενο υετόν, και να τας φωτογραφήσουν.

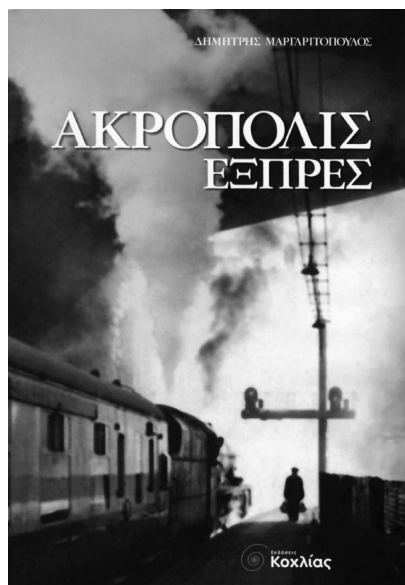
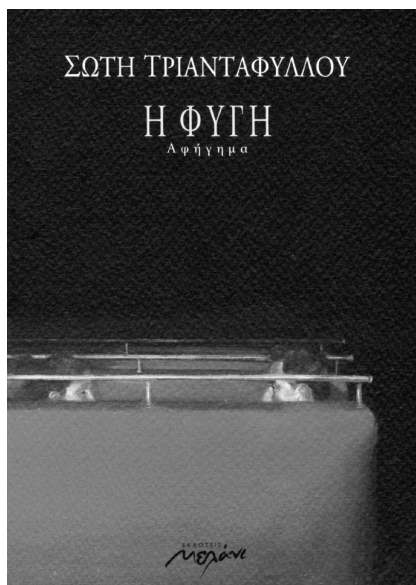
Εις τα ενδότερα της νήσου, μακράν των τρισμακαρίστων παραδεριστών, τέκνα άλλοτε συριανών γεωργών, την «ιεράν» γην των προγόνων μετονομάζουν εις οικοδομικά γήπεδα και την μοσχοπωλούν δια το «ιερόν» χρήμα, ενώ παραγγελιοδόχοι, επιτηδευματίαι, μεσίται μετακλεπτικών εταιριών, εργολήπται χερσέων μεγακτίσεων και επι-

γείων ουρανοδρομιών και αεροδιαδρόμων, ως νέοι στρατηλάται, οδηγούν σμήνη βαρελκούμενων προβοσκιδοφόρων, αγέλας ερπυστριοφόρων τεράτων μετ' οδόντων και στομάτων και εκθραχίζουν, καταβροχδίζουν, λιθοκόπτουν, παρθενοφθορούν και ασελγούν παρά φύσιν οριζοντίως και καθέτως διεμβολίζοντας το Τοπίον με ρύμας, οδούς και ονόδους προφασιζόμενοι προσβάσεις και ράμπας προσπελάσεων εις τα τελευταία χορτολιβαδικά γήπεδα, όπου ανεγείρονται οικιστικά εξαμβλώματα κάθε γούστου και βαλαντίου δια τους εξαποδώ ερχομένους φερινούς οικιστάς, οίτινες αναζητούν μετ' εμμόνου μανίας τας πανακειάς, τα αγαπόχорта και τα πορδόχорта.

Κατόπιν όλων αυτών, ουδ' αυτός ο φανατικώτατος της προόδου πανηγυριστής θα ετόλμα τώ όντι να ισχυρισθή ότι ηλαττώδη το ποσόν της λυμαιομένης τον κόσμον κερδοσκοπίας και τα ιερά των προαναφερομένων προγόνων οστά και οστάρια θα τρίζουν ως ώριμος υδροπέπων εν τινι του Αυγούστου νυκτί.

πνεύμα Εμμ. Ροΐδου
πένα Τ. Ρόμβου
Σύρος 12.3.2004

Το Δρομολόγιο προτείνει



ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΑΜΑΡΑΣ

Δύο ποιήματα

ΘΑΪΜΑ ΕΓΚΛΕΙΣΤΩΝ

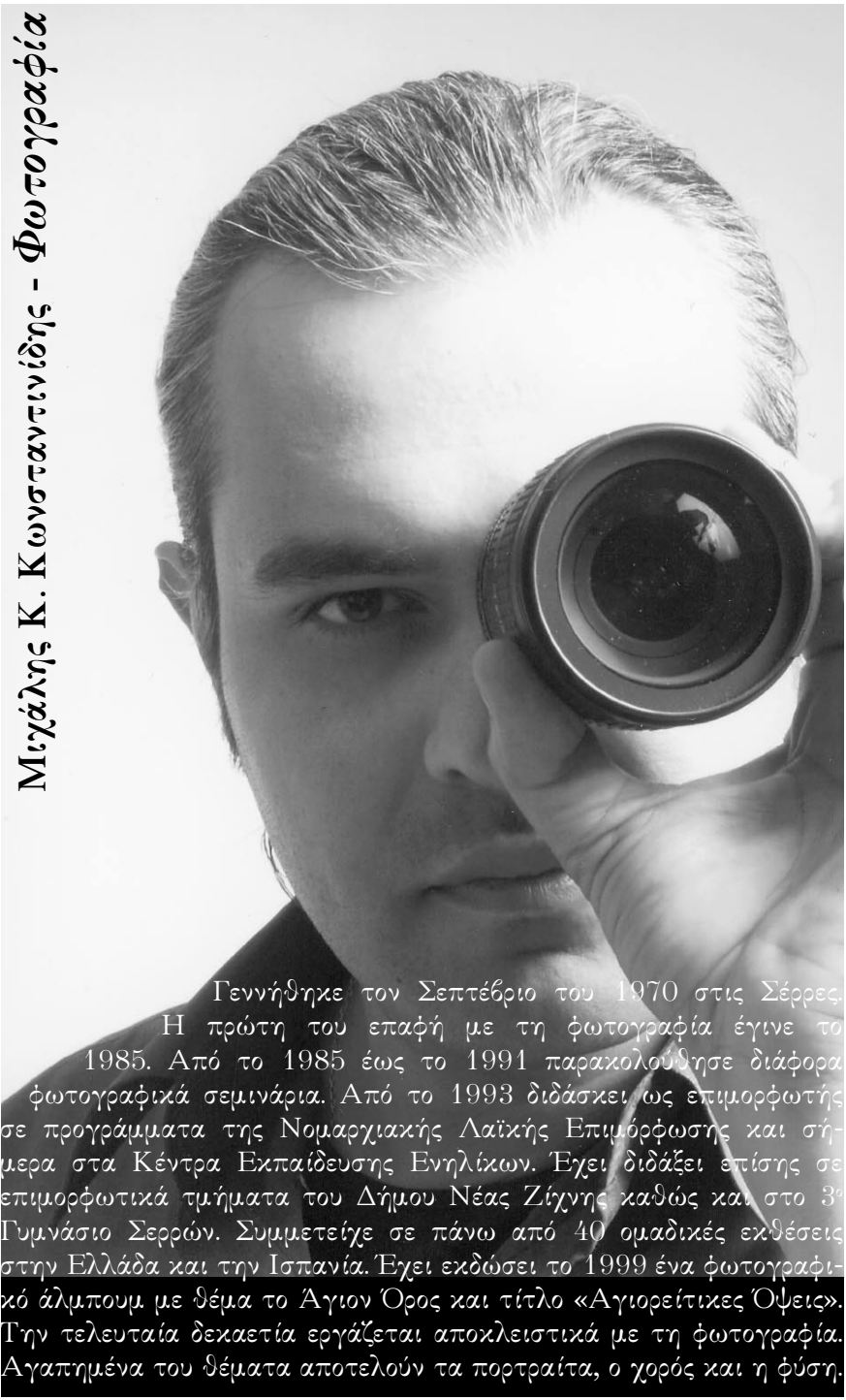
Ο Χριστός εσταυρωμένος αποκαθελώθηκε απ' το στήθος του έγκλειστου θύτη στην παλάμη της μικρής Μαργαρίτας, το δαύμα έγινε στο νησί Κως των Δωδεκανήσων κατά την διάρκεια σεμνής τελετής στις φυλακές της πόλης. Στη συνέχεια οι σκούνες του νησιού απέδρασαν στ' ανοιχτά του πελάγου, τραγούδια κρεμάστηκαν στα φτερά των γλάρων, οι ελπίδες των φυλακισμένων εφίππευσαν εις τα δελφίνια και διέσχισαν τα εφταμίλια του Αιγαίου. Έγκλειστοι των εαυτών μας στην ταπεινή μας κωμόπολη εδώ στα οξεάντοχα Βαλκάνια, τρώμε το βραδυνό μας γιαουρτάκι ενωρίς, σεμνότεροι του Ιησού και των Αποστόλων σεμνότεροι, μη γνωρίζοντες πως το αναμενόμενο για μας δαύμα, προ πολλού, λόγω παρέλευσης των προδεσμιών, παρεγράφη.

ΘΑΪΜΑ ΘΑΪΜΑΤΩΝ

Οι αριστερές αιμορραγούσες παπαρούνες των αγρών μας, σε διάταξη μάχης εν χορδαίς και με λάβαρα ανεμίζοντα, δετικά ηχοτακτισμένες προς τα υπέργηρα θούρια απέστρεψαν αίφνης τα πέταλα τους απ' τα ορδογώνια μαυσωλεία των συνδικάτων κι εγκαταστάθηκαν ξανά στον Εθνικό κήπο της πρωτεύουσας. Αιμορραγούσες στάγδην.

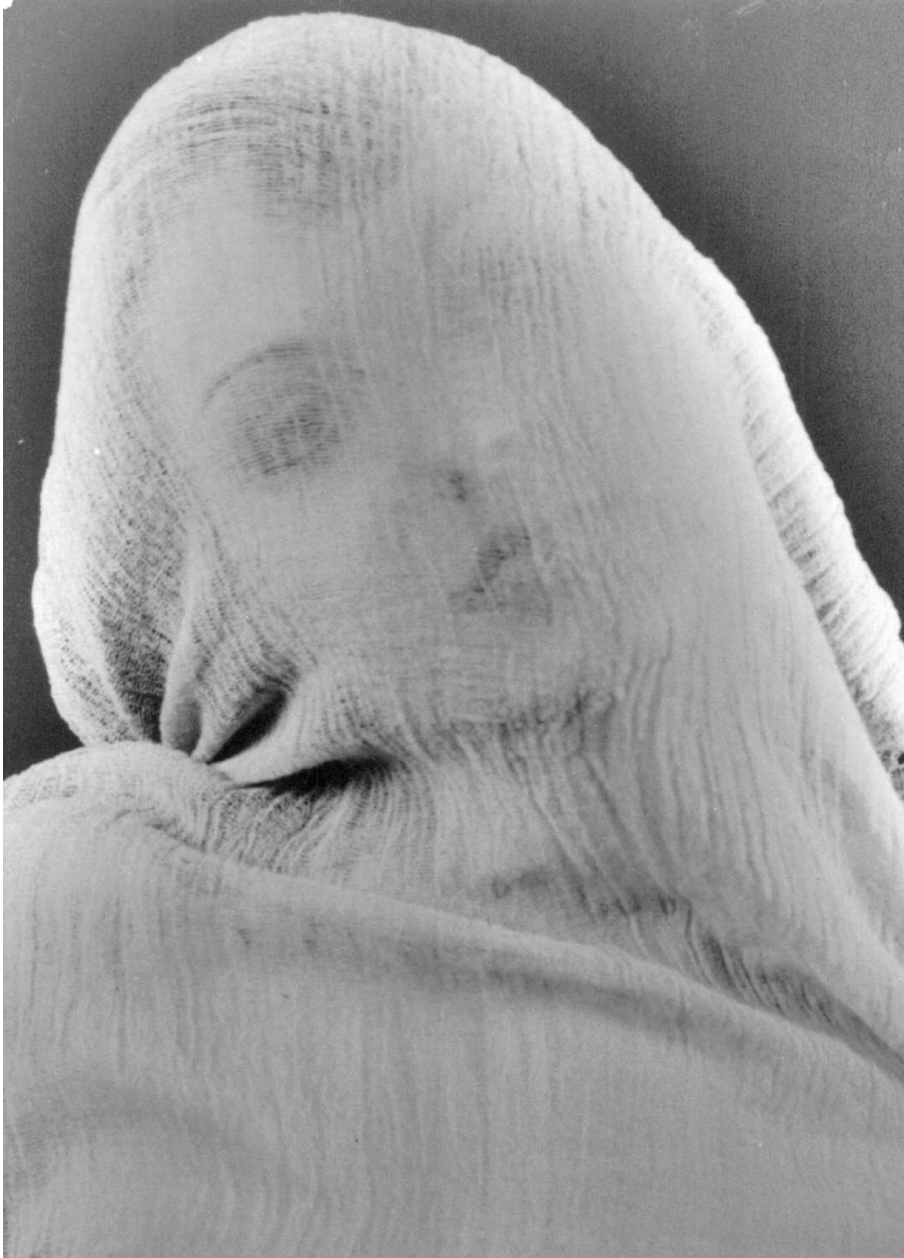
Από την υπό έκδοση ποιητική συλλογή του "Ο αιώνας - Ο χρόνος"

Μιχάλης Κ. Κωνσταντινίδης - Φωτογραφία



Γεννήθηκε τον Σεπτέβριο του 1970 στις Σέρρες. Η πρώτη του επαφή με τη φωτογραφία έγινε το 1985. Από το 1985 έως το 1991 παρακολούθησε διάφορα φωτογραφικά σεμινάρια. Από το 1993 διδάσκει ως επιμορφωτής σε προγράμματα της Νομαρχιακής Λαϊκής Επιμόρφωσης και σήμερα στα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Έχει διδάξει επίσης σε επιμορφωτικά τμήματα του Δήμου Νέας Ζίχνης καθώς και στο 3^ο Γυμνάσιο Σερρών. Συμμετείχε σε πάνω από 40 ομαδικές εκδόσεις στην Ελλάδα και την Ισπανία. Έχει εκδώσει το 1999 ένα φωτογραφικό άλμπουμ με θέμα το Άγιον Όρος και τίτλο «Αγιορείτικες Όψεις». Την τελευταία δεκαετία εργάζεται αποκλειστικά με τη φωτογραφία. Αγαπημένα του θέματα αποτελούν τα πορτραίτα, ο χορός και η φύση.















FOTO

ΚΑΙ Κ

Z. & N. ΜΑΝΔΗΛΙΩΤΗΣ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ 5 ΣΕΡΡΕΣ
ΤΗΛ.: 23210 23131 - FAX: 52737

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΤΕΡΗΣ

Το πράσινο φουστάνι

Το φθινόπωρο είχε μπει για τα καλά. Καθώς προχωρούσα, κίτρινα φύλλα έπεφταν στα πόδια μου. Ρίχνοντας πίσω το κεφάλι, κάθε τόσο κοιτούσα τον ουρανό, πήγαινα κάμποσα μέτρα χωρίς να βλέπω μπροστά μου. Σα μεθυσμένος πήγαινα, αλλού πατούσα κι αλλού βρισκόμουν. Η νύχτα υγρή, όχι ιδιαίτερα κρύα. Μια φέτα από φεγγάρι κυνηγιόταν με τα σύννεφα, έβγαине τη μια, κρυβόταν την άλλη. Από μακριά έφτανε ο ήχος σειρήνας ασθενοφόρου. Σφύριζε η σειρήνα, σφύριζα κι εγώ μαζί της. Μου 'χε κολλήσει ένα τραγούδι από κείνα τα παλιά τα ρεμπέτικα. Ήμουν χαρούμενος γενικά. Συνήθως έχω τις μαύρες μου, δε μιλιέμαι, δύσκολα μου κλέβεις κουβέντα. Δεν ξέρω πώς τα καταφέρνω, ενώ είμαι έτοιμος να σκοτώσω άνθρωπο, κάτι γίνεται και ξαστερώνω, κάτι αλλάζει μέσα μου, νιώθω αισιόδοξος, βαδίζω με το κεφάλι ψηλά.

Αυτό που αλλάζει μπορεί να έχει σχέση με τη χημική δομή των κυττάρων μου, αλλά μπορεί και να οφείλεται σε μια αφορμή λιγότερο σύνδετη, σε μια ταινία, όπως αυτή που είδα προηγούμενα στον κινηματογράφο. Καλή η ταινία, καλή και η πρωταγωνίστρια βέβαια, Μέλι την έλεγαν και μέλι έστάζε, πολύ γλυκιά, με μεγάλα ονειροπόλα μάτια, καθόλου προκλητική, ούτε στιγμή δε μου πέρασε απ' το μυαλό τι ωραία θα ήταν αν την έριχνε κανείς στο κρεβάτι. Δεν ήθελες να τη ρίξεις στο κρεβάτι, ήθελες να την ερωτευτείς, να γίνει αντικείμενο της λατρείας σου. Το γεγονός δεν είχε σχέση αποκλειστικά και μόνο με το παρουσιαστικό της, ήταν τέτοιο το σενάριο και τα πλάνα που της είχαν τραβηγμένα.

Φορούσε μαύρα παπούτσια με κορδόνια, καθόλου κομψά, χοντροπάπουτσα θα τα χαρακτήριζες' έδειχναν τεράστια στα πόδια της, δεν ταίριαζαν με τη λεπτεπιλεπτη παρουσία της. Δεν ταίριαζαν τα παπούτσια αλλά ούτε κι ο ήχος που έβγαζαν. Κάτι μυστήριο συνέβαινε: Τάκα τούκα τα τακούνια της, αντί να σ' εκνευρίζουν, ξυπνούσαν αισθήματα συμπάθειας στην ψυχή σου. Δεν ταίριαζαν με την παρουσία της, τα παπούτσια ωστόσο ταίριαζαν με τη φυσικότητα και την απλότητα του χαρακτήρα της.

Την έφερνα στο μυαλό μ' ένα εφαρμοστό παλτό που άφηνε ίσα να ξεχωρίζουν οι κάλτσες της στο χρώμα του κρασιού. Είτε κοιτούσα τον ουρανό είτε τα λιγιστά δέντρα του δρόμου, στ' αφτιά μου αντηχούσε το ασύμμετρο βήμα της: Τάκα τούκα, τάκα τούκα... Αντηχούσε τόσο

έντονα, όσο και η σειρήνα που περνούσε δίπλα μου κείνη τη στιγμή. Έστρεψα ασυναίσθητα το βλέμμα. Μαζί με τη σειρήνα, δίπλα μου περνούσε και μια κοπέλα, βιαστική μου φάνηκε. Ωσπου να καταλάβω τι συμβαίνει, την είδα να λούζεται στο φως του ασθενοφόρου.

Αντί για παλτό, είχε ριγμένο στις πλάτες ένα ελαφρύ κοντό μπουφάν, στο χρώμα που είχαν οι κάλτσες της Μέλι. Τα παπούτσια της γόβες στιλέτο. Πού πας σειρήνα μου; πήγα να πω. Πού πας χωρίς να μου τραγουδήσεις; Μπορεί να μην είχα προλάβει να δω το πρόσωπό της, αλλά δεν είναι απαραίτητο να δεις το πρόσωπο μιας γυναίκας για να θέλεις να σου τραγουδήσει. Εξάλλου, έβλεπα τους γλουτούς της, σα σμιλεμένοι έδειχναν κάτω απ' το λεπτό πράσινο φουστάνι που τους τύλιγε σμιλεμένοι και τροφαντοί. Οι γάμπες της αμαρτωλές, γάμπες πραγματικής πρωταγωνίστριας. Μ' αρέσουν οι αμαρτωλές γάμπες, τα αμαρτωλά χείλια, τα αμαρτωλά στήθη, η αμαρτωλή κοιλιά. Ένωθα αναστατωμένος, η σειρήνα είχε σημάνει συναγερμό μέσα μου. Η καρδιά μου φτερούγιζε, τα γόνατά μου λύγιζαν, δύσκολα έπαιρνα ανάσα. Τα γνωστά συμπτώματα!

Ανοιξα ανυπόμονα το βήμα για να την προλάβω, να ρίξω βλέφαρο από μπροστά, κανένα φωνήεν να της πιάσω κουβέντα. Το δυστύχημα είναι ότι, σε τέτοιες περιπτώσεις, ο εαυτός μου συνήθως με προδίδει, δένεται κόμπος η γλώσσα μου. Όσο πιο προκλητική, πιο επιθυμητή η γυναίκα, τόσο πιο σφιχτός ο κόμπος. Δε βρίσκω άλλη εξήγηση, είμαι δειλός, φοβάμαι τις γυναίκες, ιδιαίτερα αυτές που με ξεσηκώνουν. Γι' αυτό και έκλινα σε γυναίκες σαν τη Μέλι. Ένωθα ασφαλής μαζί τους, εμπιστευόμενος τη γλυκύτητα και την απλότητα. Η γλυκύτητα και η απλότητα σε διεγείρουν χωρίς να σε αποδιοργανώνουν, κρύβουν έναν ήσυχο ερωτισμό που βγαίνει στην επιφάνεια την κατάλληλη στιγμή.

Όταν είχα πλησιάσει αρκετά για να βλέπω διαγωνίως το μάγουλό της και την καμπύλη του στήθους, γύρισε και με κοίταξε φευγαλέα. Στην προσπάθειά μου να επικοινωνήσω μαζί της, άνοιξα κι έκλεισα το στόμα μερικές φορές αλλά δε βγήκε φωνή. Με ξανακοίταξε, κούνησε το κεφάλι και ανέβασε στροφές. Ακολουθώντας την σαν το σκυλί, έλεγα πως αν δε στρίψει στην επόμενη γωνία θα της μιλήσω. Και δεν έστριψε, ούτε στην επόμενη ούτε στη μεθεπόμενη. Στάθηκε στην είσοδο μιας πολυκατοικίας κι έψαχνε την τσάντα της. Στο ένα μέτρο, πίσω της ακριβώς, στάθηκα κι εγώ. Μου πέρασε για μια στιγμή απ' το μυαλό ν' απλώσω τα χέρια και να την αρπάξω. Ήμουν σίγουρος ότι μπορούσα να την αρπάξω, εκείνο που δεν μπορούσα ήταν να της μιλήσω.

Ενώ κροτάλιζαν τα κλειδιά που είχε βγάλει από την τσάντα της, έκανε μια απίδανη χορευτική φιγούρα γέρνοντας το κορμί της προς το μέρος μου. Αντί να την αρπάξω εγώ, με άρπαξε εκείνη. Παρά την ανά-

λαφρή διάθεση που έκρυβαν οι κινήσεις της, ομολογώ πως τρομοκρατήθηκα. Δε μου είχε ξανασυμβεί. Δεν άκουσα καν να έχει συμβεί κάτι ανάλογο σε κάποιον από τους γνωστούς μου. Με κρατούσε από το χέρι γερά σα να φοβόταν μην της φύγω. Το βλέμμα της ερευνητικό σάρωνε το πρόσωπό μου. Η προσπάθειά μου να ξεγλιστρήσω και να γίνω καπνός, δεν έφερε αποτέλεσμα. Αντί να βάλει τις φωνές, όπως περίμενα, ένα χαμόγελο γλυκό ανέτειλε στο πρόσωπό της.

«Γιατί αντιστέκεσαι; Ηρέμησε, καλέ» είπε.

Τα λόγια της είχαν άμεση επίδραση, μαγική θα μπορούσε να πει κανείς, κάμφθηκαν οι αντιστάσεις μου μεμιάς. Άνοιξε την πόρτα και μ' έσυρε χωρίς δυσκολία στο εσωτερικό της οικοδομής. Σίγουρη μάλλον ότι δεν είχα σκοπό να προβάλλω αντίσταση από δω και μπρος, με κρατούσε από το χέρι απαλά. Δε χρειαζόταν να με σέρνει, την ακολουθούσα πρόθυμα. Είχα την αίσθηση ότι σύντομα θα γράφαμε στο κρεβάτι κάποιιο συγκλονιστικό όσο και απρόσμενο φινάλε. Ανεθήκαμε δέκα σκαλιά αμιλητοι. Πριν ξεκλειδώσει την πόρτα ενός ισόγειου υπερυψωμένου διαμερίσματος, κόλλησε πάνω μου σα βδέλλα. Τα χέρια της γαντζώθηκαν στα πλευρά μου. Η ανάσα της δροσερή, το στόμα της υγρό φιλούσε το λαιμό μου. Όταν προσπάθησα να επιστρέψω τα φιλιά της, δε μου επέτρεψε ν' αναλάβω δράση, κούνησε αρνητικά το κεφάλι κι έσφιξε τα χείλια. Δικαιολογήθηκε πως είχε κάτι καλύτερο στο μυαλό της και με οδήγησε κατευθείαν στην κρεβατοκάμαρα.

«Αν κατάλαβα καλά, θέλεις να κοιμηθούμε αγκαλιότσα» είπε.

Έπιασε να γελά, με τσίμπησε δυνατά στο μάγουλο και υποσχέθηκε να είναι καλή μαζί μου. Τα μάτια της μεγάλα, δεν περίμενα να είναι τόσο όμορφα και τόσο σκοτεινά. Βγάζοντας το μπουφάν της με αργές υπολογισμένες κινήσεις, με κοιτούσε αινιγματικά. Όπως έδειχναν τα πράγματα, βαδίζαμε προς άμεση συνεύρεση, χωρίς περιπλοκές και χωρίς σκοπιμότητες. Τέτοιες συνευρέσεις, ανεξάρτητα από το χαρακτήρα της γυναίκας, είναι καλοδεχούμενες πάντα. Πέρα απ' την ικανοποίηση των αισθήσεων, δεν υπάρχουν υλικά ή ηθικά οφέλη, μπαίνεις και βγαίνεις άσπιλος απ' το παιχνίδι.

«Κατέβασε μου το φερμουάρ, σε παρακαλώ».

Μου είχε γυρίσει την πλάτη και μπορούσα να βλέπω καθαρά από πάνω μέχρι κάτω να διαγράφεται το σπαδάτο κορμί της γεμάτο χυμούς. Ενώ κατέβαζα το φερμουάρ, κατά μήκος της ραχοκοκαλιάς το ύφασμα χώριζε στα δύο, το γυμνό δέρμα της έβγαζε μια μελαψή και σε μεγάλο βαθμό ωχρή μαρμαρυγή. Κάπως αλλόκοσμη έδειχνε, με τα αχυρένια κοκαλωμένα απ' το ζελέ μαλλιά της. Ένας μεγάλος πλαστικός χαλκός, που κρεμόταν στ' αφτί της, έριχνε κοκκινωπές ανταύγειες, ενώ δε σταματούσε να πηγαίνει και να έρχεται σαν εκκρεμές.

«Έλα, μην καθυστερείς, λύσε μου το σουτιέν».

Δεν ήταν και τόσο εύκολο. Ποτέ δεν τα πήγαινα καλά με τα σουτιέν. Τα περισσότερα σου δίνουν την εντύπωση ότι δεν έχουν κανένα κούμπωμα απολύτως. Δεν ξέρεις πώς και προς τα πού να κινήσεις τα χέρια. Ίσως γι' αυτό να είναι τόσο ωραία τα σουτιέν, επειδή βάζουν εμπόδια. Μ' αρέσουν γενικά όλα τα γυναικεία εξαρτήματα, είτε είναι ζαρτιέρες είτε σκουλαρίκια καρφωμένα στη γλώσσα. Δίνουν άλλο νόημα και άλλο ενδιαφέρον στο χειρισμό της σάρκας, δημιουργούν κίνητρα πέρα απ' τη βία.

«Πριν μ' αγκαλιάσεις, βγάλε το πουκάμισό σου».

Καθόλου δύσκολο. Το έβγαλα στη στιγμή και την αγκάλιασα, ζύγιασα το στήθος της στα χέρια μου. Το φουστάνι μαζί με το σουτιέν γλίστρησαν απ' τους ώμους της, το ένα έπεσε στο πάτωμα, το άλλο μαζεύτηκε στη μέση της. Κάτω απ' τα κοκαλένια μαλλιά της, άφησα ένα ζωώδες μουγκρητό μπήγοντας τα δόντια στο πλάι του αυχένα της. Την άκουσα να ξεφωνίζει μ' έναν τρόπο περίεργο που σε καμιά περίπτωση δε θα έλεγα ότι φανέρωνε πόνο. Έκανε στροφή εκατόν ογδόντα μοιρών. Τύλιξε τα χέρια στο λαιμό μου και με φίλησε με πάθος.

«Βρε κανίβαλε!» είπε ξεσηκωμένα.

Τα χείλια της, σε καθοδική πορεία, έκαναν στάση στο στήθος μου. Τα φιλιό της πήραν να μοιάζουν με ψηλάφισμα, έσερνε τη μύτη ανάμεσα στις τρίχες μου σα λαγωνικό. Ευτυχώς ή δυστυχώς, δεν έτυχε να μυρίσω τρίχες σε στήθος, ουδέποτε είχα νταραβέρι με γυναίκα τόσο μαλλιάρη. Έχω μυρίσει τρίχες, αλλά σε άλλο σημείο. Ειδικά, για τις τρίχες του στήθους, δεν είμαι σε θέση να γνωρίζω αν μυρίζουν ωραία ή άσχημα. Το βρίσκω πολύ πιθανό όμως να μυρίζουν ωραία, αρκεί να είσαι γυναίκα που τις αρέσει να μυρίζει τρίχες κι όχι να λέει τρίχες, όπως οι περισσότερες. Από κάθε άποψη, αυτές που μυρίζουν είναι οι καλύτερες.

«Δεν ξέρω τα γούστα σου και πρέπει να ρωτήσω για να βεβαιωθώ» είπε μαργιόλικα.

Έτσι όπως την ένωσα να κατεβαίνει σε νοτιότερες περιοχές, μου πέρασε απ' το μυαλό ότι παρόλο που δεν ήξερε τα γούστα μου πραγματικά, δεν της ήταν δύσκολο να τα μαντέψει. Μου έλυσε τη ζώνη και με φίλησε στην κοιλιά. Με φίλησε πολλές φορές με πολλά συνεχόμενα φιλιό, το ένα δίπλα στο άλλο. Τη μια κατέβαινε την άλλη ανέβαινε. Πολύ αβέβαιη, πολύ αναποφάσιστη. Αυτό το ανεβοκατέβασμα με είχε προβληματίσει. Τώρα θ' αποφασίσει, ύστερα θ' αποφασίσει... Αργούσε και να ρωτήσει, να βεβαιωθεί για τα γούστα μου. Αν και τέτοιες ερωτήσεις θα έπρεπε να τις θεωρεί περιττές.

Γονατισμένη, σαν αμαρτωλή, σήκωσε νωχελικά το κεφάλι. «Να

το ξεκαθαρίσουμε» είπε γλαρώνοντας τα μάτια. Δεν είχα αντίρρηση, ήμουν έτοιμος να ξεκαθαρίσω τα πάντα, δεν έδωσε όμως συνέχεια, την άλλη στιγμή έχωσε τη μύτη στο παντελόνι μου. Το ίδιο τροπάρι: έπιασε να μυρίζει τις τρίχες μου. Να τις μυρίζει και να τις μασάει. Αυτή η δραστηριότητα στο παντελόνι μου, σίγουρα ήταν ανώτερη από την προηγούμενη στο στήθος μου, αλλά σε καμιά περίπτωση δε θα τη χαρακτήριζα εξαιρετικά σπουδαία.

«Εντάξει, να το ξεκαθαρίσουμε. Τι θες να ξεκαθαρίσουμε;» είπα και η φωνή μου είχε έναν τόνο απελπισίας μέσα της. Απελπισίας και αδημονίας, θα έλεγα.

Σήκωσε ξανά το αχυρένιο πλαστικό κεφάλι της και τα μεγάλα σκοτεινά γλαρωμένα μάτια της καρφώθηκαν στα δικά μου. Οι καλοί λογαριασμοί, λέει, κάνουν τους καλούς φίλους. Σκότωνα το μυαλό μου να βρω πού το πήγαινε. Παράλληλα το κουνούσα κιόλας συγκαταβατικά, ήθελα να της δείξω ότι συμφωνούσα μαζί της. Έτσι όπως την κοιτούσα από ψηλά πεσμένη στα πόδια μου, μου φάνηκε ανυπεράσπιστη εντελώς. «Αν θες ν' αρχίσουμε με στοματικό» είπε τη στιγμή που σκεφτόμουν ότι, εξόν από ανυπεράσπιστη, έμοιαζε και λίγο ντροπιάρα. Αντί να ολοκληρώσει την κουβέντα της, έγειρε λίγο στο πλάι απ' τη μεριά που κρεμόταν ο χαλκάς και μου χαμογέλασε βιασμένα. Η στάση της φανέρωνε αναμονή. Έπρεπε οπωσδήποτε να της δώσω να καταλάβει πως δεν ήταν ώρα να γέρνει στο πλάι. Χάιδεψα το σκληρό αγκαθωτό κεφάλι της και δοκίμασα να το κατευθύνω.

«Περιμένω μια απάντηση, θέλεις ή όχι;» ρώτησε επιτακτικά.

Αυτή περίμενε μια απάντηση, εγώ περίμενα να το βουλώσει επιτέλους, να αναλάβει καμιά πρωτοβουλία της προκοπής. Έδειχνε εκνευρισμένη, αποδαρρημένη ίσως, κάθε άλλο παρά πρόθυμη να προσανατολιστεί. Δεν ήταν και τόσο εύκολο να συνεννοηθούμε τελικά. Τι θα γινόταν αν αρχίζαμε με στοματικό; Δε μου είπε. Τραβήχτηκε πίσω και οι βελόνες των μαλλιών της καρφώθηκαν στα χέρια μου.

«Είναι για να ρωτάς;» είπα με σπαραγμό.

«Η δουλειά μου είναι τέτοια που πρέπει να ρωτάω» απάντησε ψυχρά.

Είχε δέσει τα χέρια στο στήθος και με κοιτούσε ερευνητικά. Την κοιτούσα κι εγώ χωρίς να μπορώ να κρύψω την ταραχή μου. Βρισκόμουν σε έξαψη και σε σύγχυση γενική. Τι σόι δουλειά είναι αυτή; πήγα να της πω και αμέσως πήρε στροφές το μυαλό μου. Τα μάτια μου καρφώθηκαν στους χυτούς ώμους της. Έμεινα να τους θαυμάζω κάτι στιγμές. Η θέση μου και η πόζα που κρατούσε, δε μου επέτρεψαν να θαυμάσω τίποτα περισσότερο. Για να έχει δουλειά σχετική με ερωτήσεις, σκέφτηκα, ή δημοσιογράφος θα είναι ή υπάλληλος σε εταιρία δημοσκοπήσεων. Τι άλλο;

«Αν αρχίσουμε με στοματικό όμως...»

Φαίνεται πως ήταν το βίτσιο της, άφησε πάλι μισή την κουβέντα, έπιασε το παντελόνι μου όμως και το κατέβασε στα γόνατα. Πήρε τα χέρια μου και τ' ακούμπησε στο στήθος της. Αναρωτιόμουν αν ήμασταν σε καλό δρόμο ή όχι. Κάπως αλλιώς τα είχα φανταστεί. Η άμεση συνεύρεση αποδείχτηκε όνειρο απατηλό. Ίσως να μην υπάρχουν άμεσες συνευρέσεις, χωρίς περιπλοκές και χωρίς σκοπιμότητες. Παρότι ένιωθα απογοητευμένος σε μεγάλο βαθμό, δεν ήμουν διατεθειμένος να τα παρατήσω. Μου άρεσε το στήθος της πολύ, εδώ που τα λέμε. Αν έχω ένα γυναικείο στήθος στα χέρια και μου αρέσει πολύ, μπορώ να περάσω ώρες παίζοντας μαζί του. Βέβαια, θα προτιμούσα το παιχνίδι να γινότανε από άλλη πιο βολική θέση. Και τέλος πάντων, θα έπρεπε να ξεκαθαρίσω την κατάσταση:

«Τι θα γίνει αν αρχίσουμε με στοματικό, θα μου πεις επιτέλους;»

Το σκεφτόμουν και απορούσα πραγματικά. Δεν ήξερα τι να υποδέσω. Μήπως προσπαδούσε να μου πει ότι θα έπρεπε να βρω τρόπο ν' ανταποδώσω; Η μήπως ήθελε να μου εκφράσει τους φόβους της ότι, ύστερα από ένα τέτοιο ξεκίνημα, που για μένα χωρίς αμφιβολία θα ήταν συγκλονιστικό, η ίδια πολύ πιθανόν να έμενε στα κρύα του λουτρού. Κείνη τη στιγμή ήμουν πρόθυμος να της εγγυηθώ, να της υποσχεθώ τα πάντα. Ένας θεός ξέρει μετά αν θα μπορούσα να είμαι συνεπής με τις υποσχέσεις μου, αλλά εκεί που έφτασαν τα πράγματα, ήταν αργά για να κάνω πίσω.

«Αν αρχίσουμε με στοματικό, θα σου κοστίσει περισσότερο, να το ξέρεις» είπε.

Το αίτημά της, αν και στα πλαίσια της λογικής, ήταν πέρα απ' τη φαντασία μου. Έπεσα απ' τα σύννεφα, άνοιξα το στόμα μια πιδαμή σα χάνος. Εξόν απ' τους χυτούς ώμους της και διάφορα άλλα, είχα την ευκαιρία να δαυμάσω την επαγγελματική νοοτροπία της. Το ύφος της δύμιζε αεροσυνοδό εδάφους που καταφέρνει να σου εξασφαλίσει θέση σε δύο συνεχόμενες πτήσεις, αφού, παρά τις προσπάθειές της, στάθηκε αδύνατο να σε στείλει απευθείας στον προορισμό σου. Καθώς απογειωνόμουν λίγο αργότερα, έκανα τη σκέψη ότι κάποιες περιπλοκές και κάποιες σκοπιμότητες δεν είναι απαραίτητα μοιραίες.



Στο λιθάκι της μητέρας

Πάτησα το πόδι στο χωριό πρωί. Μια βδομάδα έμεινα στην πρωτεύουσα, να φέρω βόλτα υποχρεώσεις. Για να φτιάσω τα χαρτιά, μού φύγανε μέρες αρκετές. Απάνω στο Σίδνεϋ που έμεινα δυο δεκαετίες και βάλε, ζητούσαν θεβαίωση απ' τη Στρατολογία. Να πω αλήθεια, πρόσχημα ήταν η ανάγκη, όπως κι όλες οι ανάγκες. Κατέβηκα στην πατρίδα πραγματικά, να δω πώς ζει το πλάτωμα κι ο πάππης μου, ο Κωσταντής. Να δω σε ταινία πώς ζούσα εγώ. Γιατί ήμουν σίγουρος πως τίποτα δεν θα 'χε αλλάξει. Μερικά πράματα δίχως προσπάθεια είναι πιο άξια απ' το χρόνο.

Μπήκα στον καφεéné της πλατείας, έφαξα με διψασμένα μάτια να βρω το Φρύνο με τα φρεσκαλεσμένα χαρμάνια και τις τρίπατες φουσκάλες ... πουθενά. Είχε δώσει προικιό το μαγαζί στο γαμπρό του. Κι αυτός μόλις το πήρε το 'κανε αγνώριστο. Εήλωσε το τζάκι απ' τη γωνιά, γιατί "κάπνιζε", ξεχρέμασε τα κουμπούρια και τις παλάσκες απ' τους τοίχους, "να γίνει ευρωπαϊκό". Το 'στρωσε καθρέπτες, ν' ανοίξει χώρος στο μάτι, λες κι άρεζε στους πάππηδες να χτενίζουν τις μουστάκες τους. Για απάτη στο μάτι, θυσιάζει ο άνθρωπος ακόμη και τα πονεμένα του.

Καμάρινα κι εγώ, ο απατηλός, στα φουλάρια φασκιωμένος, γυαλιστερά μαύρα παπούτσια, μανικετόκουμπα επίχρυσα. Σε λίγο όμως ντρεπόμουν τις γιρλάντες που είχα κοτσάρει να δείχνω όμορφος. Η ομορφιά η αληθινή με γελούσε γύρα, φορεμένη σε βράκες, ζωνάρια μάλλινα υφαντά και πρόσωπα οργωμένα, έκπληκτα για την παρουσία μου, για το αγρίμι που βρυχιόταν πίσω απ' το μάνταλο της μοναξιάς τους.

Όλα άγνωστα. Ένιωσα κρυάδες. Πήρα μόνος να ανεβαίνω τη λιδοστρωσιά, που έβγαζε στο χώμα μου άλλοτε, και τώρα στο γιόμα μιας τάλαινας ψυχής. Στην περπατησιά μου την αργή φανταζόμουνα δράκαινες μπουλντόζες να ισοπεδώνουν το πλάτωμα. Μπροούντζινα σκαφτικά ανοίγαν γούβες στα μυαλά μου, κι έρεε ποτάμι η αγωνία.

Ευτυχώς, τίποτα απ' αυτά δε βγήκε αλήθεια. Λες κι όλα ήταν εκεί και περίμεναν το δικό μου "γεια χαρά" για να εκπνεύσουν. Διάκρινα από μακριά τον Κωσταντή, να χαίρεται και να γλυκομιλάει σκυφτός τα λάπατα. Σήκωσε το κεφάλι στα ίσα μου, με γνώρισε αμέσως. Έτρεξε βασταγμένος στα πέτρινα κότσια του, μ' αγκάλιαζε, με φιλούσε, μού χάιδευε το πρόσωπο και τα μαλλιά, χωνόταν στους λάκκους απ' τις μασχάλες μου κι έρανε καυτούς ασφόδελους απ' τα μάτια..

Με γεύοταν, με μύριζε, μ' άκουγε, μα δε μιλούσε. Όχι πως δεν ήθελε, μα δε γινόταν. Γιατί ένα βράδυ -λέει- ήρθε ο εξαποδός να τον κατεβάσει κάτω, και στην πάλη πάνω τού τίναξε τρεις χορδές απ' τα λαιμά, τις τέντωσε λύρα, να χορεύουν τα καλικαντζάρια του.

Μ' έβαλε σεμνά να κάτσω σε ψάδα αφράτη και κείνος εξαφανίστηκε. Σε λίγα λεπτά πρόβαλε απ' το μαγεριό κουβαλώντας άγγεια ζωμοδόχο και δυο μαστραπάδες, γαντζωμένους από τα χερούλια τους στον κουλουριασμένο του δείκτη. Χτυπούσαν αυτοί στο ανάμεσο κι άκουγα τσίγκινο κλάγγισμα. Κένωσε ο πάππης αμέσως, να μη χαθεί ο ατμός.

Ρουφήξαμε ζεστό τραχανό με τσιγαρίδες λιωμένες μέσα. Σήκωνα το μαστραπά ψηλά, ρόδιζε το καλέμι του στο αστραφτερό της ώρας. Όταν πια έμεινε η ρουφήξιά της ντροπής, τα μάτια μου είχαν γιομίσει παράδεισο, γίνανε στρογγυλά, γυάλινες χορτασμένες μπίλιες. Έπαιρνε να κυλά ξανά υγρό η σπονδυλική μου στήλη.

Ο πάππης χόρταινε που έβλεπε μοναχά και κρυφογελούσε με το νόημα του θεού πού 'χει όλες τις απαντήσεις κατά νου. Στο γέλιο του είχε μένα και την ευφροσύνη μου να χορεύαμε ζωναράδικο στα πλακόστρωτα των Γαυγαμήλων, στους αέριδες της Σιάτρας. Μέχρι να συμμαζέψω το γόητρο της απόλαυσης, μ' έμπασε ο Κωσταντής στο ανώι.

Ήταν κυκλωμένο από φωτογραφίες κιτρινοτέφρες στους τοίχους, από εκείνες τις θολές που παριστούν θειούς και προπάππηδες, που τόσο το θολό, όσο κι η συγγένεια σε κάνουν ακάματρο να διαλύεις ποιος από ποιον έζησε πρωτύτερα.

Κι αφού ήπιαμε την εντράδα, να σου η δίφυλλη οξιά στα πλαϊνά, στρωμένη με καλούδια αγγέλων, ξεράσματα γης μαρτυρικής. Μιας μάνας ξανασασμένης που γεννοβολά για να υπάρχει, κι υπάρχει απροσδιόριστα έτσι, στο βιος σου, στο βιος μου, αδιαφιλονίκητη κι έξω από πονηριά: Ντοματούλα πράσινη τουρσί, δεμένη με σελινόκλωνο, ελιές πικρές, τουλουμοτύρι από πρωτόγαλα κατσίκας, σκορδάκια φρέσκα με πρασινόφυλλα τελειώματα βουτημένα σ' αλάτι και καρύκευμα αλεξανδρινό, βούκες μπομποτάς βρεμένες σε πλιγούρι χοντραλεσμένο, ψίχα κρεμμυδιού στη θράκα με λαδόξιδο, δυο τα ρακοπότηρα ανάποδα καδισμένα... και φούρκα η ορμή που ασθμαίνει ακόμα περισσότερο αρρώστους κι οδοιπόρους.

Το τραπέζι μας αναπαμός, δικός μας και της συντροφεύτρας φύσης, που λες και πήρε την τρεχάλα, αποκαμωμένη από όργωμα και μάζωμα, ήρθε να ξαποστάσει δω πάνω, στο κουκούλινο του τραπεζιού μας εσθιοκάλυμμα. Και το τετράποδο τούτο, από μαραγκού ασάλευτη παραγγελιά, ήρθε κι έγινε ζωντανό, ένα αρνί με ρόζους δαχτυλίδια στα ποδάρια. Έτσι, σαν άκρατο ήμερο, η ξυλοπόμπη τράπεζα βέλαξε και μέτραε βήματα, να ξεχυθεί και πάλι σε λιβάδια απ' όπου ξεφύτρωσε, σε

λιβάδια που χλωροφυλλαίνουν τ' ανθρώπου τα στήθια. Την έβλεπα με κουδουνάκι κρεμασμένο στο μαλλιαρό της τραχείας να καλεί με ήχους το Διόνυσο και τις Νύμφες να παραδοθούν σε τεχνούργημα πονηρό:

“Να κάμνουν -λέει- το Νέστο να ρέει εξόν από νερό, κρασί άφθονο από αμπελοστάφυλα τρυγημένο, άγιασμα για όλους τους οινοφώτιστους του κόσμου μιας και της πατρίδας μας ο υγρός ο μύρος ξεδιψάει και φωτίζει πιότερο τις ζητήσεις των ξένων παρά εμάς τους θρήσκιους”.

“Τόκα, γιε μου”, ανοιγόκλεισε τα χείλη ο πάππης. Ίσα μου στο μέτωπο ακούμπησε το κοίλο του κρασόγυαλου, πρόποση υγείας, που φυτράδι σαν ήμουνα, έτρεχα να μου τη βολέψει, κάθε που τον έβλεπα με το μεράκι στα χέρια.

“Νά'σαι λεβέντης”, μου 'λεγε.

“Τοτς, καλέ μου πάππη”, πρόφερα με της καρδιάς όλη τη δύναμη, λες κι έπαιρνα ευλογία από σταυρόξυλο και μεταμελούσα κάθε μου αμαρτία. Τα εικοσιτρία χρονάκια ξενιτιάς μου γινόντουσαν, λάλη στιγμή-μή μία, ύμνος λαχτάρας για τούτο το φίλιωμα με της Θράκης το πλέριο. Με ανάνηψε η μαυροδάφνη. Ξεκλείδωσε αργά το σεντούκι με τα όνειρα για επανάκτηση του δικού:

“Θα την πάρουμε ξανά την Πόλη”, κάποτε μου 'λεγε, “να, τι μας πρέπει ακόμη; Φλόγα έχουμε, τα νόματά μας τα θυμόμαστε, χρόνος μοναχά μας λείπεται, εγώ, εσύ κι ο γιος σου, και θα σαλέψουνε τα βλέφαρα”. Τα 'λεγε με μια υγρασία στη μορφή του, όπως τα νήπια που χτίζουν με τις ώρες πολιτείες στην άμμο, και μολονότι ξέρουν καλά ότι θα τις σαρώσει το κύμα, γυρεύουν με πικρία τα αγνάριά τους το επόμενο πρωί... Με την ίδια υγρασία τον άκουγα. Με τη μουχλιαρική υγρασία του φιλειρηνισμού που με πότισε μια χώρα που δεν χρειάστηκε ποτέ ν'αμυνθεί! Που μ' έμαθε πως η διεκδίκηση είν' αμάρτημα. Πως και αυτός που αξιώνει όσα απώλεσε, κακό σπυρί στη νομιμότητα του σύμπαντος.

Πόλεις δοσμένες, πόλεις χαμένες, πόλεις αλύτρωτες κουβαλάμε όλοι στη ζωή μας, πάππη. Μπορεί στα σύνορά τους να διαφεντεύουν ξένοι ακρίτες, μπολιάσαμε όμως τα βουνά και τα ποτάμια τους με σπέρμα πελάγου. Γεννήσαμε τα όνειρά μας στα αγκάδια τους. Ξέρεις τι είδος παράγουν οι βράχοι οι ψηλοί; Αετόπουλα βγάνουν.

Μετά την κατάνυξη στο φαγοπότι, μετά το προσκύνημα στου Θεού τα ήπια στρωσίδια, τα μάτια μου, βασιλεμένα πια, ξαρμάτωτα, μετείχαν στη φωτοσύνδεση παντός χλωρού κι εγκάρδιου π' αναπτυσσόταν τρίγυρα στον κήπο. Ακολουθαγαν της καρδιάς τα συμπλέγματα οριζοντίως, λες και ζητούσαν κι άλλο της ζωής τα ιμάτια να ξεσκίσουν, βαθύτερα να χωθούν στον ασθέστη του κορμού, να ταριχευθούν κει μέσα και να γίνουν «μια καρυδιά με μάτια». Σ' όποια γωνιά πλάνταζαν οι δύμησες από ζήση παρελθούσα, εκεί άφηνα επίχαιρα φιλιά, επιστολές

από ένα κενό ζωής, που όμως δε μ' έφτασε να ξεχάσω. Αυτά τα ζήσαντα σπουδαία αμέτρητες φορές γινήκανε μορφήν στους πόνους του ξενιτοκάματου.

Άφηνα το γλιγκιασμένο από ηδονή βλέμμα μου να πλανιέται ανάμεσα στους κισσούς και να υγραίνεται ζεστά, να μουδιάζει στον ερωτότοπο του γιοντζέ, να ξεκουμπώνει με διαστρέψη τα κουμπάκια της αγριομυρτιάς, να περνά από τους μίσχους όλων των ανδρών και των σωματών που έχτιζαν στερέωμα αισθήσεων σκληρότερο από βράχο, πιο κάθετο από ήλιο τ' Αυγούστου.

Τις ώρες του λιογέρματος ήμουνα εγώ κι ο Θεός κει έξω, κι άλλος κανείς, σε ζεύξη αναρχίας που δεν όριζε ποιος πάνω, ποιος κάτω, ποιος μέσα σε ποιον. Όλα μια αίσθηση σπαρακτικά άσπρου φωτός που τά'δενε ο νόστος. Μύστης η αγάπη εκείνη, ιερουργούσε απάνω μας, ξοδεύταν, μέλι που ανακάτωνε νερό στην ψίχα του για να βαφτίσει χριστουγεννιάτικο φινίκι τη λαχτάρα. Έπεφτε με θυμιάματα στα ανώφελα και τά'κανε παχουλά σύννεφα και με ουρανανέβαζαν σε κόσμους ψηλότερους. Από εκεί επάνω είδα και το Σίδνεϋ, ελάχιστο. Είχε υπαρκτό μέγεθος το μέγεθος που μου πουλούσε φθηνά για να αποικίσει στη μέσα γη μου. Είδα και το λιμάνι του, φυτιλάκι αναμμένο που το 'γλειφε γλωσσίσσα δάλασσας. Το 'σβηνε μ'ένα χνώτο, μωρό στα πρώτα του γενέθλια!

Κι έσβηνε και χόρταινε η κούραση απ' τ' άδικα ξοδέματα. Κι έσβηνε και χόρταινε ο βόμβος από τα έμβολα βύδισης, από την ταχεία παραγωγή «-τσακ τσακ μπαμ ... σλιπ , πιο πολλά περτσίνια, γαζώστε περισσότερα δέρματα, σπάστε τα αγγεία σας για να βγει η βάρδια, για να φτιάσετε κάτι που δεν θ' αξιωθείτε ποτέ να δείτε ολόκληρο, δε θα γευτείτε δημιουργία! Μόνο σπάστε τις αγγειογνώσεις σας και καλουπωθείτε στην παραγωγή, για να αμειφθείτε δολάρια, αβοργίνες κοιμισμένοι... -τσακ τσακ μπα...»

Ήταν ένα παλινδρομικό αλαλαέ που έσερνε προκλητικά στο χαμηλοτάβανο μηχανοστάσιο. Ηχούσαν ανάκαρα στα μηνίγγια μου. Έπαιρνα μαζί μου το θόρυβο τα απογέματα που σχολνούσα, πεσκέσι στο σπίτι, τον φίλευα στο τραπέζι μου, τον έβαζα στο μπάνιο, τον κοιμίζα στο κρεβάτι μου. Δεν ξεκολλούσε. Παρά μοναχά το επόμενο πρωί, μόλις καταλάγιαζε και χουρχούριζε ήσυχα, παντρευόταν μ' ένα καινούριο αλαλαέ. Δούλευαν κι αυτά μαζί μου μεροκάματο για να μου ροκανίζουν την ουσία.

Αυτή η αρρώστια με είχε τέλος ευνουχίσει. Μου ήταν δύσκολο να σμιζώ με γυναίκα. Κάθε εύκολη που αγκάλιαζα μια νύχτα και μου ψιθύριζε στ' αυστραλέζικα, ερωτόλογα στ' αυτί, νόμιζα πως μ' έβριζε, πως με ζετσίπωνε. Δεν ήταν αγάπη εκείνο. Ήταν μοχλός που κατέβαινε κι έπαιρναν μπροστά τα υδραυλικά έμβολα, άρχιζαν οι συμπιέσεις, κι εκεί,

λίγο πριν τον ύπνο, η ανταλλαγή γράσου...-τσακ τσακ μπαμ ... σλιπ.

...Την ώρα εκείνη όμως, τίποτε δεν έτσούζε. Τα αφεντικά της φάμπρικας γινόντουσαν παγάκια κάτω απ' τις παγοκηπίδες της Ανταρκτικής. Την αποφορά των λαδωμένων μηχανών κάλυπτε το γιασεμί κι η φρέζα. Δε μ' έπιανε η απώλεια, σ' ένα μεσημέρι γίνηκα άνθρωπος.

Ξιπόλητος περπάτησα στη σβουνιά κι ευφράνδηκα στο μαλακό ανεβοκατέβασμα των πελμάτων, χάιδεψα αλογοουρές, κι έγλειψαν τα μουστάκια μου γλώσσες τράγων. Και χάρηκα. Λέρωμα είναι η ερημιά κι όχι των ζωντανών τα περιπτώματα. Λέρωμα είναι της ψυχής ο ξενιτεμός απ' το πάτριο, κι όχι του σώματος.

-Θέλεις με μέλι ή χωρίς; η φωνή σερνόταν. “Έβρασα κανελλόφλουδα. Έκανες ώρες δρόμο, πρέπει να πιεις, να στρώσεις”.

-Στον κανελλόζουμο, πάππη μου, περτσίνια βάζεις; Γιατί οι χαράμηδες επάνω, τους διαόλους τούτους τους σπέρνουν παντού. Οχτώ χρόνια λοιπόν, νόμιζα πως δούλευα σε φάμπρικα που βγάνει ποδήματα. Ετούτοι στο μεταξύ είχαν αλλάξει την παραγωγή. Το εργοστάσιο τώρα πια έπηζε βούτυρα. Εγώ όμως, συνέχιζα να μεταλλουργώ περτσίνια, όπως και πρώτα. Τους κάρφαρους αυτούς, πάππη, μού λες πώς τους βολεύουνε στα βούτυρα μέσα;

-Στον κόσμο ετούτο τον έκδαμβο από τις πλουμιστές ευτυχίες, μου λες πώς γινόμαστε δύστυχοι;

Ο Μάγιος κι η Μυρσίνια, ένας σπουργίτης - μια καρδερίνα, κουβαλούσαν στα πλατάρια τους τις απαντήσεις στις απορίες του κόσμου. Ήρθαν και κάθισαν σε τεντωμένο σύρμα που έκοβε στα δύο το ορατό μου. Στο κάτω παράθυρο η γης, χαμοζάλη, στο πάνω ο ουρανός. Δυο οξειδωμένα μανταλάκια στα άκρια απορρύθμιζαν την τέλεια γεωμετρία των τετραγώνων. Κελάηδιζαν τα πουλιά κι ήτανε σύνορο που ένωνε τα δυο αντίφατσα μέρη. Κύκλωναν τα λαρύγγια για να βγει ατόφια η ευχαριστία. Σύρραφταν τις αντιθέσεις μου. Ύφάδι σκέπαζε τη στιγμή μου με μαύρους κι άσπρους τσεβρεδένιους κόμπους, με το καλό και το κακό ν' αγκαλιάζονται αδέρφια, βολβός δικοτυλήδονος, σε μια ίσια γραμμή που η νόηση αδυνατούσε να περπατήσει.

Αυτή ήταν κι η ζωή μου, το 'βλεπα. Σε σύρμα απάνω τεντωμένο ακροβατούσα, πού 'χε για γιορτή δυο σγουριασμένα μανταλάκια, και δίχως δίχτυ προστασίας κάτω, για να πονά το σώμα στα λάθη και να μαδαίνει. Γνώση είναι άραγε, να 'χει η ζωή απάνω - κάτω για να χοροπηδάει, να 'χει κύκλους να διανύσει η ψυχή για να ταξιδεύει; Κάλλιο να ματώνει η αφέλεια απ' τα χοροπηδήματα και τα ταξίδια, παρά από σούρσιμο σ' επίπεδα ασφάλη.

Με πήρε απ' το χέρι ο Κωσταντής, με τράβηξε διαγώνια, πέρα από τον κήπο. Δεν ήμουν εγώ αυτός που τον ακολουθούσα, μα μια ναρκωμένη προθυμία που ήξερε ότι θα την έβγαζε σε ξέφωτο. Σταθήκαμε κάτω απ' τον πλάτανο, τον Ορέστη. Δεν τρύλλι τον είχα αφήσει, και τώρα τέσσερις δεν έφταναν να τον κλείσουν στον χορό τους. Μέσα από την παρατήρηση των αφημένων, μπορούσα και κατανοούσα βαθύτερα την ψευτιά του καδρέφτη μου, που κάθε μέρα με ξεγελούσε ότι ήταν ίδιος.

Σήκωσα τα μάτια ψηλά μέχρι εκεί που ανέβαιναν, κουράστηκα να μετρώ πράσινα χαμόγελα. Τα φύλλα του παλάμιζαν τις ηλιαχτίδες και τις κρατούσαν, τροφή, στους τεντωμένους αρμούς. Χέρια διάπλατα ανοιγμένα που με καλούσαν σε σφιγχαγαλιάσιμα. Τεντώδηκα στις μύτες και κλάδεψα ένα τσόχινο φουντάκι. Το σφράγισα, μπαλίτσα ξέκρεμη από έλατο γιορτινό, στη χούφτα μου δυνατά, αμολήθηκαν σημάδια απ' τα μπιμπικάκια του στο φραντζολάκι της παλάμης. Χαμήλωσαν τα φρύδια μου απάνω τους κι ένιωσαν νιογέννητα στα αποτυπώματα της σπάταλης ελευθερίας.

Με ξανάγησε στα ελιόδεντρα, μου γνώρισε την Ισμήνη, την άγουρη κερασιά. Έτριψα τον Μήτσο, τον ευκάλυπτο που ανάβλυζε -λέει- άρωμα εντομοδιωχτικό. Ποτίσαμε το Φοίβο, το βασιλικό, που χάριζε νοστιμιά στις λεμονάτες αγκινάρες. Χαιρέτισα όλους τους σύνοικους του πάππη, που τον έκαναν ακέραιο, αυτόχθονα. Μου τον προστάτευαν απ' το να πουλήσει κάματο κι ιδρο στη δούλεψη άλλου. Του επέτρεπαν να ζει με αξιοσύνη, που μόνος τη συνταίριαζε και μονάχος την ιστορούσε. Δεν πρόσφερε ποτέ στους πάγκους τα χέρια του, μήτε τους καρπούς που αυτά δρεπάνιζαν. Τιμούσε τη ζωή και τους χυμούς. Τιμούσε τον άνθρωπο. Και τα περίσσεια που σώνονταν, τ' άφηνε να μελώνουν και να ωριμάζουν, να πέφτουν και πάλι στο στόμα της γης, σπονδή, να τη θρέφουν, να την εξευμενίζουν. Ψυχή δίκαιη.

Με τη χάση του ήλιου, ανάπαψα το σώμα απάνω σε μπαμπακόσπορο κατσιασμένο. Τα τριζόνια έξω έκαναν λιτανεία για τη ζέστα την ξερή. Το ευαγγέλιο που τραγουδούσαν με λίγωνε. Ήμουν κι εγώ ασήμαντος, μπαμπούρι κι έπιανα με καμάρι το ίσο. Έτσι ταπεινά και μικρά που είχα βολευτεί δε φοβόμουνα. Το μυαλό μου άγραφο, τα χέρια μου άδεια από πολύτιμα. Μη χάσω τι; Σε μια μέρα είχα πάρει το δικό μου δίκιο μια δόση όλη όλη κι ησύχασα.

Το άλλο πρωί έφευγα. Παιδί εννιαμηνίτικο με τραβούσαν μαμόγιατροι με βρώμιχες κουτάλες. Θέλανε να με ξεκολλήσουν απ' τα σπλάγχνα κι εγώ έμπηγα νύχια στη μαλακιά τοιχιά για να με αφήσουνε ήσυχο να ζήσω για πάντα στο λιβάκι της μήτρας.

“Δε θέλω να βγω κει έξω, δεν ακούτε; Κρυώνω κει έξω!”

Η Μίκρα γλιστρούσε αερικό απ' τα πόδια μου κάτω. Έχανε η σχισμή του ματιού και το τελευταίο φωτάκι απ' τον πύργο ελέγχου. Το ταξίδι θα κρατούσε ώρες πολλές. Να πιω τσάι ή στραγγιστό καφέ; Σταύρωσα τα χέρια παστρικά και περίμενα την απόφαση για να καλέσω το φροντιστή. Την ένιωθα κατά τρόπο παράδοξο πολύ σημαντική. Δε διαζόμενοι.

Έχωσα το χέρι βαδιά στην τσέπη και χούφτιασα αυτό που ενοχλούσε. Κομμάτι τούλι, συλλαβιστά πλεγμένο, με ρίγανη, θυμάρι και μέντα μέσα, κορφοδιαλεγμένα κι ανάκατα όλα. Τ' άνοιξα προσεχτικά, τρύπωσε Μάης στα ρουθούνια. Η αψιά μυρουδιά του μού γαργάλησε το βρεγματικό. Κατέβασε κύματα κύματα φαγούρα στον αυχένα. Τό 'φερα στα χείλη και πήρα στο στόμα την τελευταία πρέζα Ελλάδα. Δάγκωσε ο ουρανίσκος από σπιθάδα, γιγάντωσε το φυλλοκάρδι. Τώρα πια χωρούσε ακόμη και την ψεύτρα ήπειρο.

Ήταν νύχτα.

Έτσι ήθελα, νύχτα να πετάξω, για να σφυροκοπηθώ και να πονέσω λιγότερο στον ταρσανά της ευφρόνης. Αυτή τουλάχιστον αναγνωρίζει ελαφρυντικά στα εγκλήματα της ανάγκης. Ας με βαφτίσει νυχτερίδα, για να κάνω το παράνομο πέταγμα. Και μετά ας με βρει το ξημέρωμα νυχτερίδα πάλι, γαντζωμένη ανάποδα από κάποιο κλαδί της Αδελαΐδας να ξερνά η μύτη μου αίμα, σταγόνα σταγόνα, να μαρτυρώ εικοσιτρείς φορές τον καιρό τον άσωτο που χαράμι απόλυσα έξω απ' του σπιτιού μου τον αυλόγυρο.

Μέχρι να ξεπλυθώ.



Ελληνική κοινότητα στο Σίδνεϊ της Αυστραλίας στις αρχές του 1930

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΜΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Δύο ασπιρίνες κι ένα φραπέ

Το ξυπνητήρι χτυπούσε εδώ και ώρα αλλά αυτός αρνιόταν να εγκαταλείψει το όνειρό του. Ο ήχος άλλαξε κι έγινε πιο οξύς. Τώρα τον άκουγε και συγχρόνως μπορούσε να νιώσει και την κύστη του που από ώρα έστελνε απειγνωσμένα μηνύματα στο κοιμισμένο του μυαλό. Έκανε μια γενναία απόπειρα να κρατηθεί για λίγο ακόμα μέσα στ' όνειρο. Αυτή του η προσπάθεια μετέβαλε τ' όνειρο σ' εφιάλτη. Έβλεπε τα χέρια του, που είχαν πάρει ένα πρασινογάλαζο χρώμα, να προσπαθούν να γαντζωθούν πάνω σε μια λεία επιφάνεια. Από κάτω τον τραβούσε ο ήχος απ' το ξυπνητήρι και το βάρος της κύστης του. Τα δάχτυλά του λέπταναν καθώς επιμηκύνονταν και συγχρόνως διογκώνονταν στις αρθρώσεις, ενώ τα νύχια του μεγάλωναν αλλά δεν κατόρθωναν να εισχωρήσουν στην επιφάνεια που τώρα είχε αρχίσει να ξερνά μέσα από άρατους πόρους μια γλοιώδη ουσία κρύα στην αίσθηση της αφής. Το ποτήρι είχε ανατραπεί πάνω στο κομοδίνο και το χέρι του, που επιχειρούσε να φτάσει το ξυπνητήρι, είχε μουσκέψει. Οργισμένος με τον εαυτό του στηρίχτηκε στον αριστερό του αγκώνα και με βία έκλεισε το ξυπνητήρι. Το χέρι του στη συνέχεια έσπρωξε το αναποδογυρισμένο ποτήρι που έπεσε στο πάτωμα σπάζοντας και σκορπίζοντας σε άπειρα θραύσματα. Κάθισε στην άκρη του κρεβατιού και κοίταζε σαστισμένος το πάτωμα ανάμεσα απ' τα μετέωρα ξυπόλυτα πέλματα των ποδιών του. Οι παντόφλες του δεν βρίσκονταν στη θέση τους. Ήταν η τρίτη φορά μέσα σ' αυτόν το μήνα που εγκαταλείποντας μισοκοιμισμένος τον καναπέ του σαλονιού άφηγε τις παντόφλες πίσω του. Μάλιστα και τις τρεις φορές είχε κοιμηθεί χωρίς να βουρτσίσει τα δόντια του. Τα 'βαλε με τον εαυτό του που είχε αφεθεί να βουλιάξει σ' αυτή την εγκατάλειψη. Πήρε απ' το κομοδίνο τη χαρτοπετσέτα, που κατά τη διάρκεια της νύχτας προστάτευε την επιφάνεια του νερού μέσα στο ποτήρι απ' τις έξωθεν εισβολές, και πεσμένος στα τέσσερα άνοιγε δρόμο στο πάτωμα ανάμεσα στα σπασμένα γυαλιά. Αφού απομακρύνθηκε απ' τη ναρκοθετημένη περιοχή, στάθηκε στα πόδια του και κοίταξε πίσω του το βομβαρδισμένο τοπίο. Όσο πιο σύντομα αποκαθιστούσε την τάξη, τόσο καλύτερα θα ένιωθε. Το ήξερε κι από άλλες περιπτώσεις αυτό που προείχε ήταν ν' αναλάβει αμέσως δράση.

Ξυπόλυτος κι άπλυτος ακόμα έφερε στην κρεβατοκάμαρα την ηλεκτρική σκούπα, σκούπισε τα γυαλιά και στη συνέχεια με μια απορρο-

φήτικη πετσέτα σφούγγισε το νερό απ' το κομοδίνο κι απ' το πάτωμα. Το νερό δεν ήταν ιδιαίτερα πολύ. Παραξενεύτηκε, γιατί θυμόταν πως δεν είχε πιει καθόλου κατά τη διάρκεια της νύχτας. Οι σκέψεις του για το νερό συνειρμικά τον οδήγησαν να συνειδητοποιήσει πως η κύστη του πλέον πονούσε. Καθώς κατουρούσε, φροντίζοντας να διατηρεί τον πίδακα των ούρων αυστηρά προσανατολισμένο στο κέντρο της λεκάνης, έριξε μια ματιά στο ρολόι του. Είχε βγει απ' το πρόγραμμα τουλάχιστον κατά δώδεκα λεπτά. Η ταραχή του ευδύνεται για το ότι ο πίδακας λοξοδρόμησε και κάποιες κιτρινωπές σταγόνες ούρων εγκαταστάθηκαν τρεμουλιάζοντας πάνω στα κάτασπρα χείλη της λεκάνης. Σκεφτόταν πως έπρεπε να ηρεμήσει πάση θυσία. Σκουπίσε σχολαστικά τη λεκάνη με χαρτί τουαλέτας και πήρε τις αποφάσεις του. Κάθε κατάσταση έκτακτης ανάγκης επιβάλλει αλλαγές στους καθημερινούς ρυθμούς: οι καταστροφές προκαλούν απώλειες, και δεν έπρεπε να έχει την απαίτηση να εξαιρεθεί. Ο χαμένος χρόνος απαιτούσε μια υπέρβαση στο χρονοδιάγραμμα του πρωινού. Δεν θα προγευματίζε κι έτσι θα μπορούσε με την άνεσή του να ξαναπιάσει το νήμα του προγράμματος.

Τελικά τα είχε καταφέρει: ήταν μόλις έξι και πενήντα τρία και το μόνο που του απέμενε ήταν να φορέσει τις κάλτσες του και τα παπούτσια του και να φύγει γραμμή για τον σταθμό του ηλεκτρικού. Τίποτα πλέον δεν μπορούσε ν' ανατρέψει τον ρυθμό του. Στις οχτώ ακριβώς θα παρουσιαζόταν στη δουλειά του. Έντεκα χρόνια τώρα που εργαζόταν στα γραφεία της Α.Ν.Ε.Κ στον Πειραιά το 'χε κρυφό καμάρι πως δεν είχε αργήσει ποτέ του. Ούτε οι απεργίες των εργαζομένων στον ηλεκτρικό δεν είχαν κατορθώσει να τον φέρουν στη δουλειά του αργοπορημένο. Παραλίγο να την πάθει εκείνη τη μέρα που αποβραδís είχαν πιάσει οι πόνοι την Κική κατά τα χαράματα. Τελικά είχε αποβάλει, για τρίτη φορά από τότε που παντρεύτηκαν. Τα είχε βολέψει έτσι, ώστε και στην Κική να συμπαρασταθεί στην κλινική και στο γραφείο να φτάσει εγκαίρως. Άνοιξε το πρώτο συρτάρι του κομοδίνου και παραλίγο να πάθει αποπληξία. Τελικά είχε δίκιο: κατά τη διάρκεια της νύχτας δεν είχε πιει καθόλου απ' το ποτήρι. Το νερό είχε περάσει απ' τη χαραμάδα κι είχε πλημμυρίσει το εσωτερικό του συρταριού. Οι κάλτσες του ήταν μούσκεμα! Έπρεπε να διατηρήσει την ψυχραιμία του και να δράσει γρήγορα. Έβγαλε το συρτάρι και το άφησε βιαστικά έξω στο μπαλκόνι. Με αρκετή δόση αηδίας αλλά και με περισσότερη αποφασιστικότητα πήρε μέσα απ' το καλάδι των απλύντων τις κάλτσες της προηγούμενης μέρας και τις φόρεσε με γρήγορες κινήσεις κρατώντας την ανάσα του. Κατάπιε με δυσκολία και προσπάδησε να πείσει τον εαυτό του πως η φαγούρα στα πόδια του ήταν ιδεοληψία του.

Η κυρία που καθόταν απέναντί του κρατούσε το βλέμμα της καρφωμένο στα πόδια του. Ήταν ντυμένη όμορφα και η όλη της εμφάνιση πρόδιδε γυναίκα που φροντίζει τον εαυτό της. Τον βασάνιζε η ιδέα μήπως η κυρία είχε ανακαλύψει ότι οι κάλτσες του ήταν φορεμένες για δεύτερη συνεχόμενη μέρα κι αισθάνθηκε άσχημα. Σηκώθηκε όρδιος τώρα ένιωθε κάπως καλύτερα, γιατί το παντελόνι του έπεφτε πάνω στα παπούτσια καλύπτοντας εντελώς τις κάλτσες του. Κανένας πλέον δεν θα μπορούσε να υποψιαστεί αυτό που συνέβαινε. Μόνο που το τρένο εκείνη την ώρα εγκατέλειπε το σταθμό της Βικτορίας και μέχρι τον Πειραιά θα την έβγαζε όρδιος αλλά αυτό, μπροστά στο να κρύψει την ντροπή του, τού φαινόταν μια ασήμαντη δυσία. Βάλθηκε αυτός τώρα με τη σειρά του να παρατηρεί τα πόδια των υπολοίπων επιβατών και να οικτρίζει όσους δεν είχαν φροντίσει να γυαλίσουν τα παπούτσια τους. Μια νεαρή κοπέλα μάλιστα φορούσε ένα μωβ καλσόν με μια τεράστια δηλιά που ξεκινούσε απ' τον αστράγαλο και διασχίζοντας το πλάι της κνήμης και του μηρού της χανόταν κάτω απ' τη φούστα της συνεχίζοντας κατά πάσα πιθανότητα τη διαδρομή της στα σκοτεινά μέχρι το γοφό της. Την λυπόταν διάβασε στο πρόσωπό της την αυτοπεποίδησή της και σκέφτηκε πως αυτός τουλάχιστον είχε επίγνωση της κατάστασής του και φρόντιζε να περνά απαρατήρητος. Ήταν βέβαιος πως η Κική δεν είχε βγει ποτέ της έξω απ' το σπίτι με σκισμένο καλσόν. Μπορεί σε πολλά άλλα να ήταν απρόσεχτη αλλά όχι στην εμφάνισή της' αυτό της το αναγνώριζε ανεπιφύλαχτα. Βέβαια άφηγε συχνά άπλυτα πιάτα στο νεροχύτη και δεν εννοούσε να εγκαταλείψει την απαράδεκτη συνήθειά της να πίνει νερό και να επανατοποθετεί το χρησιμοποιημένο ποτήρι στο ντουλάπι με τα πλυμένα πιατικά. Είχε τσακωθεί μαζί της πολλές φορές γι' αυτό το λόγο, ώσπου στο τέλος απηύδησε κι αποφάσισε να χρησιμοποιεί ένα δικό του προσωπικό ποτήρι. Αυτό έδινε λύση σ' αυτό το πρόβλημα αλλά παρέμεναν άλυτα αρκετά άλλα. Η Κική έτρωγε με τους αγκώνες ακουμπισμένους πάνω στο τραπέζι παρασύροντας στο πάτωμα ψίχουλα που κολλούσαν κατά τη διάρκεια του γεύματος στα μανίκια της. Οι συνεχείς του παρατηρήσεις απέτυχαν να της αλλάξουν συνήθειες. Κάθε πρωί έψαχνε τα πράγματά της και δεν μπορούσε να τα βρει. Ένα βράδυ πήρε την πρωτοβουλία να της ταχτοποιήσει την τσάντα της και το πρωί αντί να εισπράξει κάποια κουβέντα ευγνωμοσύνης δέχτηκε επίθεση. Όταν της εξήγησε πως πρόθεσή του δεν ήταν να σκαλίσει μ' αδιακρισία τα προσωπικά της αντικείμενα αλλά να την βοηθήσει να βάλει μια τάξη κι ένα πρόγραμμα στη ζωή της, αυτή εξεμάνη και τον αποκάλεσε υποχόνδριο και νευρωτικό. Ο καυγάς τους, αν και σύντομος - αυτός διαζόταν να μην αργήσει -, υπήρξε θυελλώδης και καθοριστικός για το μέλλον του γάμου τους. Το μεσημέρι της ίδιας μέρας επιστρέφο-

ντας στο σπίτι πληροφορήθηκε από ένα σημείωμα αφήμένο στον πάγκο της κουζίνας πως η γυναίκα του τον είχε εγκαταλείψει.

Τους πρώτους μήνες ένιωθε σχεδόν ευτυχής. Επιστρέφοντας απ' τη δουλειά γνώριζε καλά ότι ανοίγοντας την πόρτα του διαμερίσματος δεν κινδύνευε να πέσει πάνω στα παπούτσια της γυναίκας του. Όλα βρισκόνταν επί τέλους στη θέση τους. Βέβαια, η γαλήνη του, σαν να καδρεφτιζόταν σε παραμορφωτικό καθρέφτη, γρήγορα μεταμορφωνόταν σε νοσταλγία. Η Κική συνήδιζε να έχει το ραδιόφωνο ανοιχτό. Τώρα πια δεν τον υποδέχονταν τα διαφημιστικά μηνύματα των ραδιοφωνικών σταθμών αλλά η απόλυτη ησυχία. Ρύθμισε την αφύπνιση του ραδιοφώνου για τις τρεις και μισή κι έτσι το έβρισκε σε λειτουργία επιστρέφοντας απ' τη δουλειά του. Με την τηλεόραση, όμως, τα βρήκε μαστούνια. Ο ίδιος ποτέ δεν παρακολουθούσε κανένα πρόγραμμα· είχε συνηθίσει να παρακολουθεί τις τηλεοπτικές διαδρομές της Κικής. Αυτή με το τηλεχειριστήριο στο χέρι κάθε βράδυ για ένα δίωρο και πλέον τριγυρούσε όλα τα κανάλια παρακολουθώντας από πολιτικές συζητήσεις μέχρι αγώνες μπάσκετ. Εκείνος απλά περιοριζόταν στο να παρατηρεί την Κική και να γίνεται δέκτης των επιλογών της. Μόνος του δεν τα κατάφερνε να παρακολουθήσει τηλεόραση παραπάνω από ένα τέταρτο. Για να αντιδράσει στράφηκε στο στερεοφωνικό. Εδώ ήταν το δικό του πεδίο. Ήξερε καλά την τέχνη να φτιάχνει μουσικές περιπλανήσεις για ώρες ολόκληρες. Καθώς, όμως, οι μέρες περνούσαν άρχισε σταθερά να περιορίζει την ποικιλία στις επιλογές του και τις τελευταίες δύο εβδομάδες άκουγε αποκλειστικά το άλμπουμ του Τσαγκάρη "Φυσάει". Τα τραγούδια του δίσκου τον έριχναν σε βαθιά μελαγχολία. Ήταν φανερό πως η Κική του έλειπε αλλά πίστευε ότι ήταν η δύναμη της συνήθειας αυτή που τον τυραννούσε. Με τον καιρό θα την ξεχνούσε. Εξάλλου είχε αρχίσει να την ξεχνάει ενώ στην αρχή η μνήμη του ήταν γεμάτη απ' το κορμί της και η παλέτα του μυαλού του πάσχιζε εναγωνίως ν' αποδώσει στη φαντασία του το χρώμα των μαλλιών της και τα χέρια του επίζητούσαν την απαλότητα της επιδερμίδας της, τώρα πια τον απασχολούσε η μυρωδιά της που είχε αρχίσει να χάνεται απ' τα υφάσματα του καναπέ καθώς και η ανεπαίσθητη δόνηση του πατώματος, όταν έτρεχε να σηκώσει το τηλέφωνο, που στο εξής δε θα συνόδευε ξανά το κουδούνισμα του τηλεφώνου. Καθησύχαζε τον εαυτό του με την ιδέα πως αυτά είναι πράγματα που ξεπερνιούνται σχετικά εύκολα και γρήγορα. Η προοπτική της διαγραφής της Κικής απ' τη μνήμη του και την καρδιά του τον ηρεμούσε.

Μόνο που τον στεναχωρούσε το γεγονός ότι στις συγκρούσεις τους και στις λογομαχίες τους δεν είχε καταφέρει να την πείσει πως άδικα τον κακολογούσε. Του έλεγε πως ήταν ανίκανος να παραχωρήσει έστω

και τον ελάχιστο χώρο σ' όποιον θα επιχειρούσε να συμβιώσει μαζί του. Η μανία του για τάξη και προγραμματισμό συνέδλιβε σαν μυλόπετρα τον άλλο. Είχε παντρευτεί ένα τέρας εγωισμού, κατέληγε οργισμένη κι απηυδισμένη. Αυτό που τον έσωζε σ' αυτές τις περιπτώσεις ήταν το ότι ποτέ του δεν έχανε τον έλεγχο του εαυτού του. Η ηρεμία του, ο τρόπος με τον οποίο μιλούσε, τα επιχειρήματα που αντιπαρέδετε στις τσιρίδες και στα ξεφωνητά της Κικίχης την υποχρέωναν να υποχωρεί. Υποχωρούσε, βέβαια, αλλά όχι ηττημένη παρά με την πίκρα του αδικημένου διάχυτη στο μουσκεμένο από τα δάκρυα πρόσωπό της. Τώρα που η δύελλα είχε περάσει, τις ατέλειωτες ώρες που έμενε μόνος του περνούσε τον εαυτό του από δίκη. Επιθυμούσε να είναι δίκαιος με τους ανθρώπους και προσπαθούσε να διακρίνει μήπως τελικά ήταν ζήτημα δικού του εγωισμού. Εντούτοις η λογική του τού υποδείκνυε πως το να επιζητά ένας άνθρωπος την τάξη στη ζωή του ήταν κάτι το λογικό και, γιατί όχι, το φυσιολογικό. Η αταξία, η έλλειψη προγράμματος δεν ταιριάζουν στη φύση του ανθρώπου, κατέληγε. Δεν έφταιγε ούτε εκείνος, αλλά ούτε κι η Κικίχ. Απλά δεν ταιριάζαν, δεν μπορούσαν να συμβιώσουν. Δεν της κρατούσε κακία· μόνο ένα παράπονο είχε απ' τη γυναίκα του· δεν τον είχε ποτέ της κατανοήσει! Τον απέρριπτε χωρίς να προσπαθήσει να δει τα πράγματα απ' τη δική του οπτική γωνία, δεν έκανε τον κόπο να πάρει τη θέση του και... Ένας ηλικιωμένος κύριος σηκώθηκε απ' το κάθισμά του και στάθηκε όρθιος μπροστά του. Κοιτάχτηκαν για λίγο και χαμογέλασαν ο ένας στον άλλο αμήχανα.

-Θέλω να κατεβώ στην επόμενη στάση, του είπε ο κύριος, και πρέπει να μου αφήσετε χώρο για να περάσω..., αν θέλετε, μπορείτε να πάρετε τη θέση μου.

Κάθισε στο κάθισμα έχοντας αποφασίσει πως οι κάλτσες του ήταν μια χαρά. Είχε, λοιπόν, πάρει τη θέση του άλλου και με σχετική ευκολία είχε εγκαταλείψει τη δική του. Αν δεν είχε συμβεί αυτό, θα έφτανε μέχρι τον Πειραιά με το μυαλό του στις κάλτσες. Έπρεπε να προσπαθήσει να πάρει τη θέση της Κικίχ. Γεννήθηκε μέσα του η επιθυμία να γνωρίσει πώς ένιωθε η γυναίκα του μέσα στην αταξία που ζούσε. Δεν θα χρειαζόταν και πολύ θάρρος, για να τολμήσει κάτι για το οποίο είχε απόλυτη άγνοια. Σκέφτηκε προς στιγμήν να μη γυρίσει σπίτι του μετά τη δουλειά και αφήνοντας το συρτάρι του κομοδίνου να τον περιμένει στο μπαλκόνι του να γευματίσει κάπου έξω. Ακόμα κι ο ζυμωμένος κιμάς θα περίμενε μάταια στο ψυγείο να γίνει μπιφτέκι. Απέρριψε την ιδέα, γιατί δεν την βρήκε αρκετά ριζοσπαστική. Έπρεπε ν' αρχίσει με κάτι στ' αλήθεια ανατρεπτικό, με κάτι που θα ισοδυναμούσε με δυναμίτιδα στα θεμέλια του καθημερινού του προγράμματος. Στο τέλος το βρήκε· θα πήγαινε στη δουλειά του στις έντεκα, έτσι χωρίς λόγο. Ήθελε

να δει τι θα γινόταν, τι θα άλλαζε. Μόλις κατέβηκε στον Πειραιά, έξω απ' το σταθμό του ηλεκτρικού τηλεφώνησε στα γραφεία και ανακοίνωσε απλά πως θ' αργήσει μέχρι τις έντεκα' είχε αποφασίσει να μην τους πει καμιά δικαιολογία, όταν θα τον ρωτούσαν για τους λόγους της απουσίας του. Δεν τον ρώτησαν τίποτα. Πήρε πάλι τον ηλεκτρικό για την Αθήνα, εντόπισε έναν νεαρό που στεκόταν όρδιος κι αποφάσισε να κατεβεί στη στάση που θα κατέβαινε κι εκείνος. Βγήκαν στην Ομόνοια. Συνέχισε ν' ακολουθεί τον νεαρό μέχρι την πλατεία Κάνιγγος. Μέσα στον ηλεκτρικό είχε αρχίσει να τον πονά ο φρονιμίτης του που εδώ και μήνες κατά διαστήματα τον ενοχλούσε. Σκέφτηκε να πάρει παυσίπονο, για να μην χαλάσει το κέφι του. Μπήκε σ' ένα Φαστ - Φουντ και κάθισε σ' ένα τραπέζι. Ένας νεαρός υπάλληλος μάζευε ποτήρια απ' τα γύρω τραπέζια τον κάλεσε κοντά του και του είπε

-Θα ήθελα δύο ασπιρίνες κι ένα φραπέ μέτριο.

Ο νεαρός πλησίασε ακόμα πιο κοντά στο τραπέζι του και του είπε χαμηλόφωνα

-Εντάξει για την ασπιρίνη αλλά καλύτερα να πάρεις και κάτι απ' το μαγαζί... δεν είναι σωστό να κάθεται στο τραπέζι χωρίς να παραγγείλεις τίποτα.

Προτού προλάβει να του επαναλάβει την παραγγελία για τον φραπέ, ο νεαρός έκανε μεταβολή κι έφυγε προς το εσωτερικό του μαγαζιού. Ευτυχώς ένας άλλος απ' το προσωπικό εμφανίστηκε να έρχεται προς το μέρος του. Τον κάλεσε και του παρήγγειλε φραπέ. Ο υπάλληλος χαμογέλασε και με ευγένεια του είπε πως στο κατάστημα ίσχυε η αυτοεξυπηρέτηση των πελατών. Σηκώθηκε, πλησίασε στον πάγκο και περίμενε την κοπέλα που τακτοποιούσε μερικά ποτήρια να τον δει και να του απευθύνει το λόγο. Αφαιρέθηκε κοιτάζοντας τα φωτεινά ταμπλό με τα προϊόντα που διέθετε το κατάστημα. Το βλέμμα του είχε σταματήσει πάνω στα ποτήρια με την αφρισμένη βαρελίσια μπύρα. Αν επιθυμούσε ανατροπή της τάξης, έπρεπε ν' αρχίσει με μπύρα, σκεφτόταν..

-Τι θα πάρετε, παρακαλώ; άκουσε την κοπέλα να τον ρωτάει

-Ένα... ποτήρι μπύρα... μεγάλο! ξεστόμισε σχεδόν θριαμβευτικά.

Του σερβίρισε σ' ένα μικρό δίσκο ένα ποτήρι μπύρα κι ένα με νερό. Πλήρωσε, πήρε το δίσκο και κατευδύνθηκε στο τραπέζι του. Μόλις είχε καθίσει, όταν εμφανίστηκε ο υπάλληλος απ' τον οποίο είχε ζητήσει τις ασπιρίνες. Τον πλησίασε κι άφησε πάνω στο τραπέζι ένα μικρό χάπι. Το γεγονός ότι η ασπιρίνη αφέθηκε απ' τον νεαρό πάνω στο τραπέζι που έφερε στην επιφάνειά του εμφανή ακόμα τα σημάδια απ' την υγρή - και μάλλον πολυχρησιμοποιημένη πετσέτα - που το είχε πριν από ώρα σκουπίσει, τον εξόργισε. Ετοιμάστηκε να διαμαρτυρηθεί και να ζητήσει να του φέρουν άλλη ασπιρίνη, αυτή τη φορά μέσα στο πλαστικό της κά-

λυμμα, αλλά θυμήθηκε πως είχε πάρει απόφαση ν' ανατρέψει την τάξη. Πήρε την ασπιρίνη, την έβαλε στο στόμα του κι έφερε το ποτήρι στα χείλη του. Ο νεαρός που περίμενε ακόμα όρδιος μπροστά του γούρλωσε τα μάτια του και του είπε ανήσυχος

-Μα τι κάνεις! Εδώ μέσα θα το πάρεις;

Κατάπие την ασπιρίνη κι αντιγύρισε στον άλλον φανερά ενοχλημένος απ' την αγένειά του

-Όχι, θα πάρω την ασπιρίνη σε πακέτο σπίτι μου!

Εκείνος πάλι δεν έφυγε αλλά συνέχισε να στέκεται όρδιος· φαινόταν να τα 'χει λίγο χαμένα. Τέρμα λοιπόν οι ευγένειες· ανατροπή! Εφόσον του την έδινε στα νεύρα, θα τον σιχτίριζε κανονικά. Δεν πρόλαβε, όμως, ν' ανοίξει το στόμα του κι άλλος του είπε χαμηλόφωνα

-Δεν με νοιάζει τι κάνεις!. Κατέβαινε το χρώμα και στρίβει από 'δω.

Η συμπεριφορά του νεαρού τον αποδιοργάνωσε. Είχε μείνει άναυδος απ' το απροκάλυπτο θράσος του γι' αυτό υποχρεώθηκε ν' αλλάξει σχέδια. Εγκατέλειψε τις θρυσίες που είχε ετοιμαστεί να εκστομίσει κι υποχώρησε στρατηγικά στην κόσμια συμπεριφορά.

-Έχω ήδη πληρώσει στο ταμείο για την μπύρα μου... Τώρα, αν εννοείτε να σας πληρώσω για την ασπιρίνη, καμιά αντίρρηση. Ορίστε - άφησε πάνω στο τραπέζι ένα πενηντάριχο - μόνο που σας ζήτησα δύο ασπιρίνες κι εσείς μου φέρατε μια μόνο...

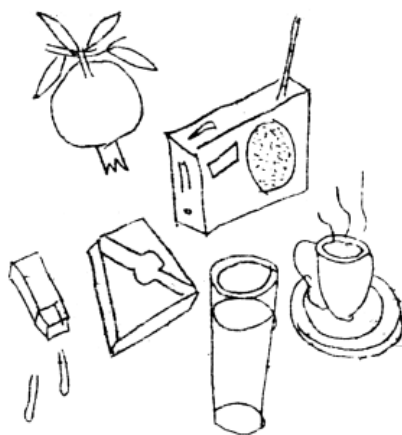
Ο νεαρός κοίταξε για λίγο το πενηντάριχο σα χαζός και στη συνέχεια χωρίς να πει τίποτα έκανε μεταβολή κι έφυγε χωρίς να πάρει το κέρμα. Ήπие μερικές γουλιές απ' την μπύρα του κι αφέθηκε να χαζεύει την τηλεόραση που πρόβαλλε κινούμενα σχέδια. Έβρισκε το φιλιμάκι ανόητο, εντούτοις βάλθηκε να το παρακολουθεί και ν' ανακαλύπτει το πόσο βλακώδες ήταν. Μία κομφευσόμενη ποντικίνα με σεξουαλικές καμπύλες, σεμνότυφο ντύσιμο και τεράστια αυτιά καταδιωκόταν από έναν μαύρο λύκο που εμφανιζόταν με μαύρο ένδυμα δεξιώσεων μέρα μεσημέρι. Κάποια στιγμή ο λύκος είχε εγκλωβίσει την ποντικίνα μέσα σ' ένα τρένο που έτρεχε ολοταχώς ακυβέρνητο προς ένα φαράγγι όπου η σιδηροδρομική γέφυρα είχε καταρρεύσει. Στην οδόνη εμφανίστηκε ένα υπερτροφικό ποντίκι με αμφίεση σούπερμαν. Ο υπερποντικός χύθηκε σαν τον άνεμο να συναντήσει το αφήνιασμένο τρένο. Απλωσε τα χέρια του, ζάρωσε απ' την υπερπροσπάθεια την ποντικίσια μύτη του και σταμάτησε το τρένο. Απλωσε το χέρι του να πιάσει το ποτήρι με την μπύρα αλλά, απορροφημένος απ' την τηλεόραση, αστόχησε και το 'ριξε κάτω. Το πάτωμα γέμισε από αφρίζοντα σπασμένα γυαλιά. Μια κοπέλα εμφανίστηκε απ' το πουθενά μ' ένα φαράσι και μια σκούπα, έσκυψε μπροστά του κι άρχισε να μαζεύει τα γυαλιά. Ο αέρας μύριζε μπύρα. Ήθελε ν' απολογηθεί στην κοπέλα αλλά δεν μπορούσε να πει τίποτα· είχε ιδρώσει. Το κορίτσι

συνέχιζε να σκουπίζει το πάτωμα μηχανικά δεν είχε το νου της στη δουλειά της. Τα μάτια της είχαν καρφωθεί στις κάλτσες του. Πρέπει να είχε καταλάβει πως τις είχε πάρει απ' το καλάθι των άπλυτων. Σηκώθηκε σχεδόν έντρομος και βγήκε έξω τρέχοντας. Τον κατέλαβε έντονο άγχος για τη δουλειά του. Ήταν σχεδόν απελπισμένος με την ιδέα και μόνο πως θ' αργούσε και δεν θα ήταν συνεπής. Είχε υποσχεθεί να παρουσιαστεί στις έντεκα κι έπρεπε πάση θυσία να φτάσει στην ώρα του. Αρχισε να βαδίζει γρήγορα και βήμα με το βήμα επιτάχυνε διαρκώς. Σε λίγο έτρεχε. Κατέβηκε τρέχοντας στο σταθμό της Ομόνοιας και μόνο λίγα μέτρα πριν την πλατφόρμα προσπάθησε να σταματήσει αδύνατον! Βρισκόταν πλέον στην άκρη της αποβάθρας κι ένιωθε πως δεν θα κατόρθωνε να σταματήσει το σώμα του που ήδη ταλαντευόταν επικίνδυνα πάνω απ' τις σιδηροτροχιές. Καλύτερα να πηδούσε και να 'τρεχε να προλάβει το τρένο που μόλις είχε αναχωρήσει. Αν ένα σαχλό ποντίκι σταματάει ένα τρένο, γιατί αυτός να μην μπορεί να προλάβει ένα ηλεκτρικό τρενάκι; Μια στιγμή προτού χάσει οριστικά την ισορροπία του έδωσε ώδηση στα πόδια του και πήδησε στις γραμμές. Προσγειώθηκε άψογα. Σηκώθηκε όρδιος και χάρθηκε τρέχοντας μέσα στη σήραγγα. Η κοπέλα με το σκισμένο καλσόν συνέχιζε αμέριμνη κι αγέρωχη να ταξιδεύει με το τρένο μέσα στην περιφρόνηση των επιβατών. Έπρεπε να την σώσει από τον εξευτελισμό. Επιτέλους οι προβολείς του τρένου φάνηκαν στο βάθος της σήραγγας κι αυτός επιτάχυνε κι άλλο. Άπλωσε τα χέρια του κι ετοιμάστηκε να ζαρώσει τη μύτη του απ' την υπερπροσπάθεια.

Η μητέρα του άκουγε σκεφτική τον γιατρό που την ενημέρωνε
- Όπως ακριβώς σας το λεω, κυρία μου' συγκρούστηκε με τρένο! Βέβαια ο συρμός, που λίγο πριν είχε αναχωρήσει απ' το Μοναστηράκι με κατεύθυνση την Ομόνοια, είχε ενημερωθεί για την κατάσταση και ήδη σταματούσε. Αλλά, όταν ο γιος σας έπεσε πάνω στο συρμό, αυτός δεν είχε ακόμη εντελώς ακινητοποιηθεί. Συνεπώς πρόκειται για σύγκρουση. Δεν έχουμε ακριβείς πληροφορίες, πάντως ο γιος σας πρέπει να κάλυψε τρέχοντας μέσα στη σήραγγα απόσταση χιλίων περίπου μέτρων σε διάστημα ίσως μικρότερο από δύο λεπτά της ώρας! Το ευτύχημα είναι πως δεν έπαθε σχεδόν τίποτα. Το ότι του αφαιρέσαμε τη σπλήνα πρέπει να θεωρηθεί αμελητέα απώλεια για κάποιον που συγκρούστηκε με τρένο.

Η τραπεζοκόμος μπήκε στο δωμάτιο και διέκοψε τον γιατρό. Ακούμπησε στο τραπέζακι του κρεβατιού το δίσκο με το γεύμα. Μια σούπα όλο κι όλο. Έριξε λίγο πιπέρι στο πιάτο κι ετοιμάστηκε να φάει. Η μητέρα του επέμεινε να τον ταΐσει η ίδια. Βολεύτηκε δίπλα του στην άκρη του κρεβατιού κι έπιασε με τα άψογα περιποιημένα χέρια της το

κουτάλι. Το βύθισε στο πιάτο και το ανέλκυσε γεμάτο με σούπα. Το πλησίασε αργά και προσεχτικά στο στόμα του. Είχε μεγάλη σημασία να μη στάξει ούτε μία σταγόνα στο σεντόνι. Αισθάνθηκε το πιπέρι να του γαργαλάει τον βλεννογόνο της μύτης του κι άνοιξε το στόμα του να ειδοποιήσει για το επερχόμενο φτάρνισμα. Δεν πρόλαβε, γιατί το κουτάλι που καιροφυλαχτούσε εισχώρησε στο στόμα του αμέσως. Αισθάνθηκε τα μάτια του να δακρύζουν κι όλη του η αγωνία ξέσπασε σ' ένα σαρωτικό φτάρνισμα που εκσφενδόνισε τη σούπα και τα σπυριά με το ρύζι, που σαν ύφαλοι βρισκόνταν κρυμμένα κάτω απ' την επιφάνεια του υγρού, στα μούτρα και στα μαλλιά της μητέρας του. Τα βερνικωμένα νύχια του χεριού της έσταζαν ζουμιά και ρύζια είχαν κολλήσει στο κομψό της ρολογάκι, ενώ πάνω στο σιέλ καλοσιδερωμένο πουκάμισό της έκαναν την εμφάνισή τους άπειρα νησάκια με γεωγραφικό ανάγλυφο πλούσιο σε κόκκους πιπέρι και σπυριά ρύζι. Η φρίκη ζωγραφίστηκε στο πρόσωπό της και χωρίς να μπορεί να κρύψει την ταραχή της πετάχτηκε όρδια. Παράτησε το κουτάλι πάνω στο σεντόνι και βγήκε απ' το δωμάτιο αναζητώντας πιθανώς τις τουαλέτες του διαδρόμου. Ο γιατρός μάταια πάσχιζε να συγκρατήσει τα γέλια του. Αυτό ήταν ανατροπή, τώρα μάλιστα! σκέφτηκε. Γελούσε και τρανταζόταν σύγκορμος, ενώ συγχρόνως η τομή της εγχείρησης στο υπογάστριό του τον πονούσε σε κάθε σύσπαση των κοιλιακών μυών. Ο γιατρός είχε κι αυτός αναλυθεί σε γέλια με το ένα χέρι του στηριζόταν στον τοίχο και με το άλλο σκούπιζε τα μάτια του που δάκρυζαν ασταμάτητα.



Σχέδιο του Π. Σάμιου

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΣΠΙΩΤΗΣ (†)

Δύο ποιήματα

Η ΑΠΟΛΙΘΩΜΕΝΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

*Στην Απολιθωμένη Πολιτεία
πεζούλι δε θα βρεις να ξαποστάσεις
μήτε νερό σε μια γωνιά του δρόμου σαν σταθείς,
χωρίς να θες πολύ πικρά να κλάψεις.*

*Ανθρωποι θα περνούν από μπροστά σου.
Θα τους κοιτάς, θα σε κοιτούν, θα λένε:
Ποιος είναι αυτός ο ξένος και τι θέλει
στην Απολιθωμένη Πολιτεία;
Και σ' όλους θα κινείς την υποψία,
την περιέργεια τους και το φόβο.*

*Δε θα την ξαναβρείς την Πολιτεία,
Που γνώρισες, που αγάπησες, που νοσταλγείς.
Τα ερείπια μονάχα, τα συντρίμμια
μιας εποχής που πίσω δε γυρίζει
σε κάθε βήμα σου μπροστά θα συναντάς.
Χωρίς να θες πολύ πικρά θα κλάψεις.*

*Οι μνήμες σαν βρικόλακες θα τριγυρνούν
μες στο μυαλό σου. Θα σε βασανίζουν.
Θα σου θυμίζουν πως οι δρόμοι που περνάς
Δε μοιάζουν με τους φωτεινούς τους δρόμους
της Πολιτείας που έζησες και νοσταλγείς.
Χωρίς να θες ξανά πικρά θα κλάψεις.*

*Στην Απολιθωμένη Πολιτεία
Σιωπή κι οδύνη, μοναξιά και θλίψη.
Σβήνει, ψυχορραγεί κι αργοπεθαίνει
το Πνεύμα, ο Λόγος, η ζωή κι η σκέψη.
Κι εσύ τους έρημους τους δρόμους μοναχός
με δάκρυα στα μάτια τους διαβαίνεις.*



ΤΑ ΓΑΔΕΙΡΑ

*Σαν θέλεις ξακουστός πολύ να γίνεις
στα Γάδαιρα να πας να κατοικίσεις
με καθαρή συνείδηση, με ιδέες,
με ιδανικά πολλά και πεπειδήσεις.
Τις σκέψεις σου, το νου, τα οράματά σου
σ' αυτό τον τόπο που θα πάς να πάρεις.
Στα Γάδαιρα συνειδητούς ανθρώπους
ψάχνουν να βρουν, τους θέλουν, τους γυρεύουν.*

*Εκεί θα δοξαστείς και θα πλουτίσεις
και φήμη ζηλευτή θα ν' αποκτήσεις,
που άλλος κανείς παρόμοια δε θα 'χει.
Θα σε προσέχουν όλοι σαν διαβαίνεις
στην αγορά την πλούσια των Γαδείρων
κι όταν μιλάς στο Δήμο θα σ' ακούνε
με προσοχή και θαυμασμό τα πλήδη.
Τα Γάδαιρα πολλά θα σου προσφέρουν.*

*Όμως εσύ δε θες ν' αποφασίσεις
το μακρινό ταξίδι αυτό να κάνεις.
Δε θες τον τόπο σου να εγκαταλείψεις,
δε θες τα Ιδανικά σου να προδώσεις
και προτιμάς να ζεις μέσα στη φτώχεια,
μες στην κακομοιριά και περιφρόνια.
Χωρίς ποτέ κανείς να σε προσέξει,
χωρίς ποτέ κανείς να σ' αγαπήσει.*

*Τριγύρω σου πυκνό σκοτάδι απλώνει
το πνιγηρό το πέπλο του. Το νιώθεις
μα δεν μπορείς, δε θες να το πιστέψεις.
Μιας χαραμάδας φως θαρρείς πως φτάνει
τη σκέψη σου, το νου σου να φωτίσει.
Λάδος τρανό, μα κι όνειρο σβησμένο,
δ' απογοητευτείς, θα μετανιώσεις
και θα 'ναι αργά το δρόμο σου ν' αλλάξεις.*

*Μες στην πικρή που ζεις τη μοναξιά σου
τον ουρανό κοιτάς, μιλάς με τ' άστρα.*



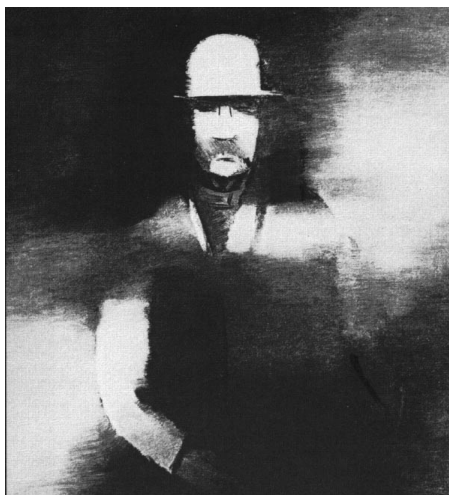
*Το μίλημά σου δεν μπορούν ν' ακούσουν
στην Απολιθωμένη Πολιτεία.*

*Τι καρτεράς ακόμα, τι προσμένεις
κι εντός σου ποιες ελπίδες ζωντανεύουν
τα οράματα σου και τα Ιδανικά σου;
πλανιέσαι φοβερά και δεν το νιώδεις.*

*Τα Γάδειρα που αρνιέσαι δε θα τα βρεις
άλλη φορά στο διάβα της ζωής σου
κι αυτό θα πρέπει να το καταλάβεις.
Ξέρω καλά πως δε θα μετανιώσεις,
γιατί, προτίμησες σεμνά να ζήσεις
στην Απολιθωμένη Πολιτεία
χωρίς τιμές και δόξες, δίχως φήμη,
μα αγνός στην πίκρα και στη μοναξιά σου.*

Από την υπό έκδοση ποιητική συλλογή "Η απολιθωμένη πολιτεία"

Το Δραμολόγιο προτείνει



ΛΕΥΤΕΡΗ ΜΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
"Ο θανατοναύτης



ΜΕΤΟΙΚΟΣ

Υπό τη στέγη της ψυχής μου

ΘΕΙΑ ΤΥΧΗ

Όταν αδύρμβα συντελεστή η αλλαγή
και τον ενδουσιασμό διαδεχθεί η ωριμότητα
λόγιαζε θεία την τύχη
αν του άκαιρου έρωτα έρμαιο γίνεις
και σα φύλλο στην αγκαλιά δυνατού αγέρα
νιώσεις τη μεθυστική χαρά του ύψους
και την αγωνία της πτώσης στη γη
όπου κολλημένος από χρόνια στη λάσπη της συνήθειας
ο μόνος τρόπος για να αλλάξει η ύπαρξή σου
είναι να μεταστοιχειωθεί σε τροφή για σκουλήκια.

ΥΒΡΗΣ

Ο πύργος χτίστηκε
και τα στοιχεία της φύσης
ανέλαβαν με υπομονή
την εργολαβία της κατεδάφισής του
και συ ανύποπτος γεμάτος από περηφάνια
χωρίς να ευχαριστήσεις το Θεό
στην πόρτα βγήκες κοιτάζοντας
την πολύχρωμη ομορφιά
που ήταν μπροστά σου.
Τα πόδια στέριωσες γερά στο χώμα
και βλέποντας τον ίσκιο σου
που γειτόνεψε το είδωλο
της ανδισμένης κερασιάς
τον νόμισες για ανάστημά σου
προκαλώντας το Θάνατο
που τη ράχη του ακουμπώντας
στον κορμό του ανδισμένου δέντρου
τρόχιζε τ' ατσάλινο δρεπάνι.



16 ΩΡΕΣ

Σπουδή στο κόκκινο λίγο πριν
το φως ξεχειλίζει και στην αρχή
της δημιουργίας στροβιλιστεί ο κόσμος
βλέφαρα αιχμαλωτίστε τη στιγμή
αιώνια στιγμή απορρόφησέ με
ωρίμασε η μέρα
οι σκιές ομορφαίνουν τη φύση
μαγεύτηκε ο κόσμος
τανύστηκε στα ύψη το φεγγάρι
με ευπρέπεια χάνεται στη δύση ο ήλιος
γλυκό είναι το φως
αραδιασμένες όμορφα οι ελιές
στους απέναντι λόφους
πνεύμα της καταγιγίδας συκρατήσου
αφήνιασμένοι αέρηδες ηρεμήστε
από τη ράχη του δυνατόβουου κύματος
ξεπέζεψε λευké καθαλάρη
χούφτα σπάταλη το φεγγάρι
σκορπίζει ασήμι στη θάλασσα.



ΜΕΤΑ...

Όταν ημερεύουν οι αφήνιασμένες από το πάθος αισθήσεις
και ήρεμα στον ώμο ακουμπάς το πυκνόμαλλό σου κεφάλι
απ' τ' άρωμα του ιδρωμένου κόρφου σου μεδυσμένος
λούζομαι με τη δροσιά της κάθε σταγόνας
που στραφτοκοπά στο γυμνό κορμί σου.

ΘΕΡΙΣΜΟΣ

Ξέρεις... η γη δεν πήρε σαν αντάλλαγμα
του πλούσιου καρπού της τον ιδρώτα
των δεριστών
μηχανές που στο πέρασμά τους
χαλούν τις φωλιές των πουλιών
άρπαξαν το έλεός της.

ΕΝΑΣ

Συμπυκνώθηκε η ψυχή
το φεγγάρι περιπολεί στον διάβροχο
απ' αστέρια ουρανό
που τίποτα καινούριο δε διηγείται
στη θάλασσα που κι' απόψε λαμπυρίζει
δεν έχω καμιά επιρροή
το πέταγμα της νυχτερίδας δεν με ξαφνιάζει
καθώς στη ρίζα της ελιάς τρεμοσβήνουν
αστέρια μικρά οι πυγολαμπίδες
θύρυβος οι ήχοι της νύχτας
συγκομιδή αδιάφορου χρόνου
η επανάληψη.

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΟ ΔΕΙΛΙΝΟ

Φως και σκιά στον τόπο της δύσης
δένουν σα χρώματα σε πρόσωπο αρχιγένιου
βυζαντινού Αγίου
τα πεύκα τις κορφές τους επαργυρώνουν
με τις τελευταίες ακτίνες του ήλιου
το νιόβγαλτο χάρτο
χνούδι σε μάγουλο εφήβου
γλυκαίνει τη γη
δεν ξύπνησε ακόμη ο αποσπερίτης
σαν σε μάτι πλατυτέρας
ψιμυδιές τα λιγιστά σύννεφα
γύρω απ' τον ήλιο
που ακτινογραφεί τα γυμνά δέντρα
ο πορφύρός ορίζοντας
ύστατη γραμμή άμυνας
των χαρακτηριστικών και της ταυτότητας
στην επέλαση της σκιάς
που σαν Κίρκη μεταβάλλει τα πάντα σε όγκους
και η σιωπή η φοβερή κλαγγή αυτής της μάχης.

ΤΑΣΟΣ ΣΤΑΜΠΟΪΛΟΓΛΟΥ

Πέντε Ποιήματα

ΧΡΕΟΣ

*Όταν ηχούν τον ωραίον αγώνα οι σάλπιγγες
όταν χτυπούν τα τύμπανα του χρέους,
να στήσουμε όρδια πρέπει την καρδιά μας
στο μετερίζι της ζωής και της ελπίδας.*

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

*Είναι στιγμές, που όλοι κάνουμε τον απολογισμό μας.
τι σπείραμε και τι θερίσαμε
τους ηρωϊσμούς και τις λιποταξίες μας,
τις λαβωματιές της μάχης, το κουράγιο που μας απόμεινε.
Ποιο νόημα έχει πια να μετρήσουμε
πόσα δώσαμε και πόσα πήραμε;
Εμείς, καρδιά μου, δώσαμε τη μάχη μας
χωρίς δόλο, δίχως έπαρση, με καλή πρόθεση.*

ΒΑΛΤΕ ΣΚΟΠΙΕΣ

*Βάλτε σκοπιές, διπλοσκοπιές και καραούλια.
Ότι ακόμα μέσα μας έχει απομείνει,
δύο σταλαγματιές αγάπη, τρία ψίχουλα ελπίδα,
περφάνεια και υπομονή και πάθος κι' αντρειοσύνη,
βάνδαλοι εχθροί βαλδήκανε να τα κουρσέψουν.
Τις νύχτες ακούγονται οι κλαγγές των όπλων,
τα ποδοβολητά και τα χλιμιντρίσματα των αλόγων,
τ' άγρια Αφρικάνικα τραγούδια τους.
Βάλτε σκοπιές, διπλοσκοπιές και καραούλια
ο Αννίβας είναι πάντα εκεί, προ των πυλών
και περιμένει.*

ΕΥΘΑΝΑΣΙΑ

Όταν ο αξιωματικός πρόσταξε «πυρ»
αυτός δεν άκουσε την ομοβροντία.
Στ' αυτιά του αντηχούσε το συντροφικό τραγούδι
κι' ο άγριος παιάνας του αγώνα.
Πριν κλείσει τα μάτια του πρόλαβε να δει
τον πορφύρον ορίζοντα προς την ανατολή
κι' έπεσε μ' ένα αδιόρατο χαμόγελο στα χείλη.

ΑΤΟΜΙΚΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ

Είχε ποδήσει έναν ένδοξο θάνατο, αδάνατο
κάτω από τους ήχους της σάλπιγγας και των ταμπούρλων
έναν ηρωϊκό θάνατο, με τους συντρόφους να χιμούνε για τη νίκη,
με ορδές γύρω του τις πολεμικές σημαίες διάτρητες
και τον οργισμένο αγέρα φορτωμένο καπνούς και ομοβροντίες.

.....
Τώρα, δεν μπορείς να υποδέσεις με κάποια σιγουριά
αν πρόλαβε να πικραθεί για τον μικρό του άδοξο θάνατο
λίγο πριν γίνει αποκαΐδια, κουρνιαχτός και στάχτη
τη στιγμή που η αλλόκοτη λάμψη έφερε την κόλαση στη γη.



“Πορεία στη χιονοθύελλα”, σχέδιο του Αλ. Αλεξανδράκη

ΧΡΙΣΤΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Τρία ποιήματα

ΔΕΙΓΜΑ ΓΡΑΦΗΣ

Αυλή και γύρω – γύρω στις σιωπής σου
το τύπωμα.
Εκεί παίζω μελαγχολικά σαν την πίστη
σε κάτι ορθόδοξο
μάταιο
ή προσωρινό.
Αυλή της στεγνής σου προσφοράς
η πρόταση.
Εκεί μαζεύω τ' αποφάγια της δίαιτας
σαν άσημος φιλόανθρωπος
μιας μικρο-μέγαλης
πολιτείας.

Τέλος.
(Οι λέξεις δικές μου)

ΙΔΕΕΣ ΑΚΟΥΣΤΙΚΕΣ

Τυφλός στη σκέψη πως τίποτα.
Δοκιμάζω ιδέες
ακουστικές.
Διαλέγω κινητά σιντριβάνια που ούτε.
Μια μέρα μικρή όχι από χειμώνα.
Πως να νοτίσεις τα γύρω
με δάκρυ ακέφαλο;
Μια μέρα μικρή από χειμώνα.
Αφυπνίζω τομές
που δεν έγιναν.
Σε πολυδρόνα αναπηρική
από εγκεφαλικό επεισόδιο που δεν.

ΠΑΝΤΟΣ ΚΑΙΡΟΥ

Νοσταλγώ βλέποντας τις εικόνες
να εναλλάσσονται
ταξιδεύοντας προς το Βόλο με το ΚΤΕΛ του νομού
και ξαφνικά έρχεται στο νου μου
η πάλη δύο γερόντων
χωρίς μαγκούρες
όμως με δυνατούς μυς και σφιγμένους μηρούς
με στεντόρειες κραυγές πολέμου
και γνώση των πολεμικών τεχνών
δύο γέροντες που παλεύουν
για πολιτικούς λόγους και
ιδεολογικές αντιπαραθέσεις.

Φθάνω στην πόλη
και ο ένας - ο νικητής -
μου βάζει στην τσέπη φανερά
το ψηφοδέλτιο της αρεσκείας του
ενώ κάνει το ίδιο και σε μερικούς άλλους
του αντίπαλου στρατοπέδου.



Βινιέτα του Α. Τάσσου

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

Μάνος Χατζιδάκις, ο μελωδός των ονείρων μας

Ξέρω ότι το να μιλάς με λέξεις για τη μουσική τέχνη είναι άκαιρο και φιλοσοφικά ή καλλιτεχνικά αδόκιμο, αλλά δεχθείτε το μονάχα ως πρόλογο στην αποψινή μουσική βραδιά.

Ξέρω, επίσης, ότι η βίωση της μουσικής του Χατζιδάκι είναι μια πολύ προσωπική υπόθεση, όμως επιτρέψτε μου να διατυπώσω λίγες σκέψεις-σύντομες Έτσι, ...σαν ψηφίδες για να ανακαλέσουμε την εικόνα του.

Φοβάμαι ότι μένοντας μόνο στη μουσική του, να μεν τον κατατάσσουμε εύκολα στους μεγάλους, κλασικούς συνθέτες, αλλά κινδυνεύουμε να μας διαφύγει η ολική του εικόνα, το ήθος του, του οποίου μία έκφραση συνιστά η μουσική του.

- Τι συνθέτει, λοιπόν, την προσωπικότητά του;
- Ποιες συνθήκες κυοφόρησαν το φαινόμενο «Χατζιδάκι»;

Θα μπορούσαμε να εντοπίσουμε 7 σημεία:

1°. Η μητέρα του, η οποία, του παραστάθηκε -και της παραστάθηκε- δια βίου. Ο ίδιος σημειώνει ότι χάρη σ' αυτήν έζησε ελεύθερος.

2°. Οι φίλοι του. Στα 18 του ακόμη χρόνια εντάσσεται στην παρέα του Ελύτη, Πλωρίτη, Τσαρούχη, Κατσίμπαλη, Σεφέρη, Γκάτσου και άλλων, που θα παίξουν αποφασιστικό ρόλο στη διαμόρφωση της σκέψης του και τη δημιουργική ροπή του προς τη μουσική. Γράφει ο ίδιος:

Ο Τσαρούχης μου συνειδητοποιούσε τον λυρισμό της γειτονιάς μου, ο Ελύτης τη λατρεία του ελληνικού ήλιου και ο Σεφέρης με τον Γκάτσο τη δυσκολία και τη σοφία της ελληνικής γης, ενώ το υγιές ένστικτό μου με οδηγούσε μακριά από την ρηχότητα των 'πολιτισμένων' ελαφρών τραγουδιών, από την βαλκανική ρωμιοσύνη της 'σοβαρής' μας μουσικής.

Κείμενο ομιλίας στη μουσική εκδήλωση του Μουσικού Σχολείου Σερρών "Μάνος Χατζιδάκις - Ο μελωδός των ονείρων μας", στις 25/26 Απριλίου 2004.

Στους φίλους του θα εντάξουμε και τους κατά καιρούς συνεργάτες του: Κάρολο Κουν, Νίκο Κούνδουρο, Παντελή Βούλγαρη, Ηλία Καζάν, Μελίνα Μερκούρη, Νανά Μούσχουρη, Παλλού Μάνου, Μωρίς Μπεζάρ, Μόραλη, Σταθόπουλο κ.ά. Και από μετά το '74 τον πολιτικό Κωνσταντίνο Καραμανλή.

3°. Το πολιτικό και κοινωνικό περιβάλλον τον καθόρισε επίσης αποφασιστικά. Ο πόλεμος και η Κατοχή τον ανάγκασαν για βιοποριστικούς λόγους να εργαστεί ως εργάτης, νοσοκόμος, παιδί για όλες τις δουλειές. Ταυτοχρόνως εντάχθηκε στη νεολαία της Ε.Π.Ο.Ν., γνωρίζοντας από μέσα το αριστερό κίνημα, που στη συνέχεια θα τον απογοητεύσει. Στην περίοδο αυτή γεννήθηκαν όλα τα μεταπολεμικά του οράματα: Η ελευθερία και η κοινωνική δικαιοσύνη.

Λίγο αργότερα το αστικό περιβάλλον της Αθήνας και η ελαφρότητα της κοινωνικής ζωής επέδρασαν επίσης στον εσωτερικό ψυχισμό του, αλλά ευτυχώς χωρίς επιπτώσεις, όπως έλεγε ο ίδιος.

Παρ' ότι ανήκε στην «συντηρητική παράταξη», έμεινε ένας πραγματικά ελεύθερος άνθρωπος ανεπηρέαστος από τις κομματικές αψιμαχίες της εποχής του, και δεν δίστασε να σταθεί πάντα στο πλευρό ανθρώπων, που πίστευε ότι αδικήθηκαν από την Εξουσία.

4°. Το ενδιαφέρον του για την κλασική μουσική.

Εκτός από κάποια βραχύβια μαθήματα πιάνου και αρμονίας, υπήρξε αυτοδίδακτος, αντιδρώντας στις πειθαρχημένες και συστηματικές σπουδές, τις οποίες αργότερα υποκατέστησε με μια πλούσια ακροαματική εμπειρία σοβαρής μουσικής.

Από το πρώτο του ακόμη έργο (Για μια μικρή λευκή αχιβάδα) εντυπωσίασε για τη μουσική του ωριμότητα, αισθητική και ιδιοφυΐα.

Στη συνέχεια η έγνοια του για τη «σοβαρή» μουσική παρέμεινε αδιάπτωτη:

- έδωσε διαλέξεις, διευρύνοντας τους ορίζοντες των νέων Ελλήνων συνθετών,
- χρηματοδότησε μουσικούς διαγωνισμούς
- ίδρυσε δύο κλασικές ορχήστρες
- υπήρξε δεινός πιανίστας και διευθυντής ορχήστρας.

5°. Η σχέση του με το ρεμπέτικο. Το 1949, και αφού προηγουμένως είχε μαγευτεί και συνειδητοποιήσει την αξία του ρεμπέτικου τραγουδιού, οργάνωσε μια διάλεξη για τα ρεμπέτικα τραγούδια που με τα λόγια τους ανατάρραξαν τους καημούς πάνω σε δυο θέματα πρωταρχικά, γνησιώς ελληνικά. Το θέμα της φυγής και του έρωτα -του από

τρεις χιλιάδες χρόνια ανικανοποίητου, συνδέοντάς τα με το δημοτικό και τη βυζαντινή μελωδία, και παρουσίασε μπροστά στο αστικό κοινό της Αθήνας τον Βαμβακάρη και την Μπέλλου. Παρά τις αντιδράσεις, οδήγησε τη λαϊκή μουσική στο προσκήνιο και την αναγνώριση, καθορίζοντας σε μεγάλο βαθμό τη γενικότερη εξέλιξη του μουσικού μας πολιτισμού. Προκάλεσε αναστάτωση στην εφησυχασμένη μικροαστική κοινωνία και έφερε στην επιφάνεια αισθήματα πιο προσωπικά των αποκλεισμένων αλλά ακόμη ρωμαλέων δυνάμεων.

6°. Η ανήσυχη φύση του. Από την εφηβεία του ακόμη αναζητά να γευτεί πάμπολλες εμπειρίες, τις άγνωστες σ' αυτόν πλευρές του κόσμου μας. Φύσει ανήσυχο και τολμηρό πνεύμα, δεν θα διστάσει να ταξιδέψει από το 1966 ως το 1972 στη φιλελεύθερη και επαναστατημένη Αμερική. Εκεί γνωρίζεται με τη Φλέρυ Νταντωνάκη. Γράφει και ηχογραφεί σπουδαία έργα.

7°. Η ακάματη ενεργητικότητά του. Στην μεταπολιτευτική Ελλάδα τού δίνεται η ευκαιρία να εφαρμόσει τη δική του πολιτιστική πρόταση.

Κατά διαστήματα καταλαμβάνει σημαντικές θέσεις στην Κρατική Ορχήστρα Αθηνών, στην Εθνική Λυρική Σκηνή, στην καλλιτεχνική επιτροπή του Φεστιβάλ Αθηνών. Από τις θέσεις αυτές συχνά προσέκρουσε στο πολιτικό, συνδικαλιστικό, καλλιτεχνικό κατεστημένο, και όταν πλέον δεν μπορούσε να περάσει την άποψή του, παραιτούνταν.

Ανανεώνει καθοριστικά το ελληνικό ραδιόφωνο, όταν αναλαμβάνει το Τρίτο Πρόγραμμα, προκαλώντας μια μικρή κοσμογονία, μια πολιτιστική επανάσταση επί πέντε χρόνια.

Αναζητώντας χώρους και τρόπους δημιουργικής έκφρασης του ίδιου αλλά και των νέων ανθρώπων, ιδρύει μουσικούς χώρους, διοργανώνει πρωτότυπα φεστιβάλ μουσικής και τραγουδιού, ιδρύει τη δισκογραφική εταιρεία «Σείριος».

Παράλληλα γράφει ποίηση, άρθρα, δημοσιεύει



βιβλία, εκδίδει και διευδύνει το περιοδικό *Το Τέταρτο*, όπου σχολιάζει και καταγγέλλει τη βία, τα ναρκωτικά, την οικολογική καταστροφή, τη σφαγή των Εβραίων της Πράγας, τον φασισμό έξω και μέσα μας.

Η ζωή του όλη ήταν μια περιπέτεια, μια αναζήτηση, μια Οδύσσεια. Δεν υπήρξε περίοδος στασιμότητας και επανάπαυσης στις «δάφνες». Αντιθέτως, πάντα προκαλούσε ρήξεις, ανέβαζε τις απαιτήσεις του, πειραματιζόταν διαρκώς. Με οποιονδήποτε τομέα ασχολήθηκε, πάντα πάλεψε να υλοποιήσει τα οράματά του.

- Ποια είναι, όμως, τα βασικά γνωρίσματα της χατζιδακικής μουσικής;

Θα τα αναζητήσουμε α) στην ιδιαιτερότητα της μουσικής του, β) στην άποψή του για το τραγούδι και γ) στη θεματολογία του

Α: Ως προς τη μουσική ο Μάνος Χατζιδάκις είναι ο πρώτος που διέρρηξε την έως τότε ακαδημαϊκή αντίληψη της μουσειακής, φολκλορικής μουσικής παράδοσης, και με το απαράμιλλο ήθος του, την επιμονή και την έμπνευση διακήρυξε την ανάγκη δημιουργίας γνήσιας «νεοελληνικής» μουσικής στηριγμένης στο απείριστο μελωδικό σχήμα των λαϊκών μας μοτιβών. Ένα έργο απλό στην έκφραση, ερωτικό στη διάθεση, μυσταγωγικό στην ατμόσφαιρα, φωτοφόρο στο σύνολο του. Μίλησε για την ενιαία μουσική μας κληρονομιά από την αρχαιότητα, το βυζάντιο, τα δημοτικά μέχρι τον 20^ο αι. του ρεμπέτικου και του μοντέρνου, και το έκανε υποδειγματική πράξη.

Ανέδειξε τον εσωτερικό ιστό των ελληνικών ρυθμών και τον επανασύνθεσε μπολιάζοντάς τον με την κλασική μουσική, τις μοντέρνες αναζητήσεις και τα προσωπικά του βιώματα. Αναζήτησε τα συστατικά της νεοελληνικής τραυματισμένης ψυχής και τα μετέγραψε άλλοτε με δραματικό κι άλλοτε με λυρικό τόνο.

Οι επιδράσεις που δέχθηκε ασύνειδες (δημοτική ελληνική μουσική, «ελαφρά» ακούσματα) ή συνειδητές (λαϊκό τραγούδι, κλασική μουσική του 20^{ου} αι.), ενσωματώθηκαν και πλούτισαν την αισθητική του και συνέβαλαν στη διαμόρφωση του προσωπικού του ύφους. Διέθετε εκείνη την σπάνια ικανότητα να φιλτράρει τα πάντα, να τα εμβαπτίζει στη δική του καλλιαισθησία και, γάρη σε σπάνιες ικανότητες μελωδικής έμπνευσης και αυτοσχεδιασμού, να τα εξωτερικεύει λιτά και καθαρά. Είχε το χάρισμα να δημιουργεί όποια ατμόσφαιρα ήθελε, να εφευρίσκει μελωδίες που δεν υπήρχαν ή, κι αν ήταν γνωστές, να μην τις αναγνωρίζουμε. Παρ' όλες τις επιδράσεις, διαμόρφωσε ένα ομοιογενές, συνεπές,

χαρακτηριστικό, άμεσα αναγνωρίσιμο ιδίωμα, ακόμα και όταν απομακρυνόταν απ' αυτό.

Ως δημιουργός ουδέποτε παρέμεινε επί πολύ σ' ένα ύφος, ουδέποτε καταδέχτηκε να εξαντλήσει τα ήδη επιτυχημένα εκφραστικά του μέσα. Ρηξικέλευθος και ανατρεπτικός δια βίου άλλαζε συνεχώς μουσικό πρόσωπο, διανοίγοντας δρόμους, που στη συνέχεια εγκατέλειπε, για να πάρει άλλη κατεύθυνση. Και το σπουδαιότερο: Παρ' όλες τις αλλαγές παρέμεινε πάντα «Χατζιδάκις», διότι διατηρούσε τις ίδιες αισθητικές αξίες.

Αυτή η αστείρευτη αναζήτηση του νέου πήγαζε από τη βαδιά του καλλιέργεια και συνείδηση του χρέους του. Διαδέτοντας αυτογνωσία, ταλέντο και οξύτατη κρίση, έχοντας συναναστραφεί εξέχουσες προσωπικότητες, το ένιωθε ως ανάγκη να πάει μπροστά τον εαυτό του και τον τόπο του.

Η τεχνική του εκλεπτύνθηκε αφάνταστα, αποκτώντας εκπληκτική φινέτσα, ειδικά στην ενορχήστρωση των τραγουδιών. Οι ενορχηστρώσεις του γέμουν λυρικών αρμονιών και πρωτόφαντων πειραματισμών. Συχνές είναι οι ανάριες ηχητικότητες μουσικής δωματίου και οι περίτεχνες μιμήσεις ή χρήσεις λαϊκών οργάνων. Σχεδόν πάντα μας εκπλήσσει με το πάντρεμα διαφορετικών μουσικών οργάνων. Τα μουσικά μέτρα και μοτίβα, παρότι μερικές φορές είναι πολύ απλά στη δομή τους, λες και ακολουθούν μια μυστική συνταγή για να μας συνεπαίρουν. Έδωσε στην μουσική του μια “πητικότητα”, ικανή να μας απογειώνει.

Απόρροια όλων αυτών είναι η αισθητική συγκίνηση που προκαλεί το έργο του· η οποία δεν συνίσταται μόνο στην περιρρέουσα μελαγχολία αλλά και στο ξάφνιασμα και σ' εκείνο το διαπεραστικό και άφατο ρίγος που σε καθηλώνει.

B: Εκεί, όμως, που ο Χατζιδάκις αναδεικνύεται τέλειος μάστορας είναι **το τραγούδι**. Σ' αυτό βρίσκει τον σκοπό του και ολοκληρώνει τις ιδέες του. Εδώ, όπου εναρμονισμένα ο λόγος και η μουσική μας αφηγούνται ένα μύθο. Γιατί, αυτό είναι τα τραγούδια, αφηγήσεις.

Μέσα από μια περίτεχνη συνδυαστική εύηχων ρυθμών, λέξεων, και σιωπών, αποφεύγοντας πάντα τους όποιους μουσικούς εκκεντρισμούς οικοδόμησε μουσικές συνδέσεις που στέγασαν όλο τον ανθρωπινό μικρόκοσμο και την ονειρική του μεταφυσική. Με νήφουσα καρδιά και με συνδυαστική αυτοσχεδιαστική απλότητα άλλοτε επένδυσε μουσικά τις λέξεις και τα νοήματα, και άλλοτε προκάλεσε τις λέξεις να ονομάσουν τη μουσική του.

Από τη νεότητά του δοκιμάστηκε -όχι πάντα επιτυχημένα- στην

ποίηση και τη στιχουργική, διότι δεν ήθελε σε απλοϊκά λόγια να φυλακίσει τις μουσικές του. Φλέρταρε διαρκώς με την ποίηση. Όμως κρατούσε και μια απόσταση απ' αυτήν, διότι πίστευε ότι η καλή ποίηση δεν έχει ανάγκη καθόλου τη μουσική, για να υπάρχει. Έτσι, αναζήτησε τον ποιητικό στίχο, για να καταλήξει στο ποιητικό τραγούδι, το οποίο δεν βασίζεται στην ποίηση, αλλά την περιέχει.

Ευτύχησε να έχει φίλο καρδιακό και συνεργάτη τον ποιητή Νίκο Γκάτσο, με τον οποίο για μισό περίπου αιώνα εξερεύνησαν τα μυστικά του τραγουδιστικού είδους και το οδήγησαν πολύ ψηλά, με πρώτη επιτυχημένη απόπειρα τη *Μυθολογία και κύκνεια συνεργασία...τους Αντικατοπτρισμούς*.

Όμως ... ο ώριμος Χατζιδάκις θα φτάσει στην τέλεια σύζευξη ποίησης και μουσικής στον Μεγάλο Ερωτικό. Εκεί πέτυχε να υπομνηματίσει μουσικά την υψηλή ποίηση της Σαπφώς, του Σολωμού, του Καβάφη, του Ελύτη και των άλλων μεγάλων ποιητών και να προαγάγει με την μουσικότητά του το συναίσθημα και την ηχητική των λέξεων. Είναι από τις σπάνιες περιπτώσεις στην παγκόσμια δισκογραφία, όπου η μουσική επιστρέφει στην κοιτίδα της, απόλυτα καθαρή και ιδεώδης. Εκεί όπου δεν ξέρεις, αν η μουσική εκφορά της λέξης σηματοδοτεί τα σημαινόμενα ... ή οι έννοιες ντύθηκαν το μουσικό τους λεξιλόγιο. Μέσα από αυτή τη μουσική συνοδοιπορία ο ακροατής ανακαλεί τον μακραίωνα ελληνικό λυρισμό και επανασυνδέεται με το συναίσθημα του παρελθοντικού, παροντικού και μελλοντικού ανθρώπου. Η ερωτική ανάγκη νυμφεύει τη μουσική με τον ποιητικό λόγο, οπότε ξανά μαζί οι δυο τέχνες σε μια διαλεκτική σχέση μεταρσιώνουν το αίσθημα του έρωτα σε μαγική έκσταση.

Με τον Μεγάλο Ερωτικό ο Χατζιδάκις γεφύρωσε εποχές, πολιτισμούς, τέχνες, τεχνοτροπίες και απέδειξε ότι το τραγούδι του είναι λαϊκό, ακριβώς γιατί είναι διαχρονικό και ουμανιστικό. Οδήγησε το τραγούδι, μακριά από τα ευκολοφτιαγμένα και ευκολοτραγουδιμένα σουξεδάκια του συρμού, στα απόλυτα όρια σύζευξης της μουσικής με την ποίηση, και ταυτοχρόνως στην απόλυτα περιεκτική και λιτή φόρμα.

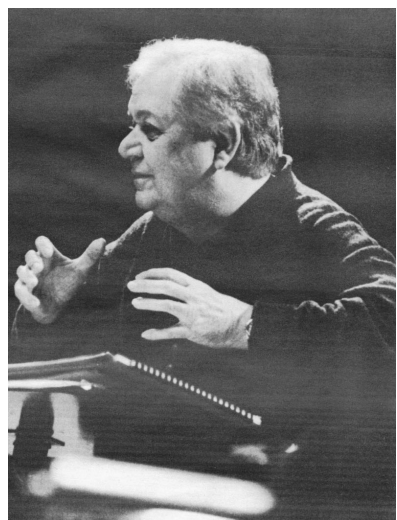
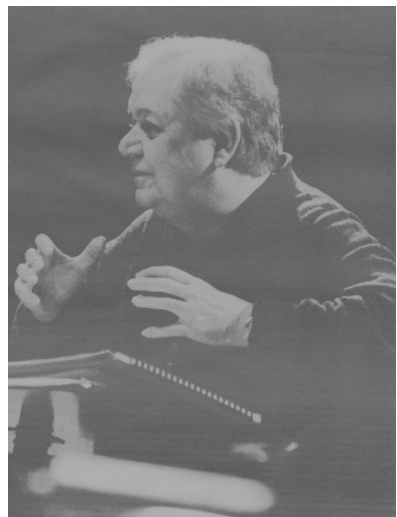
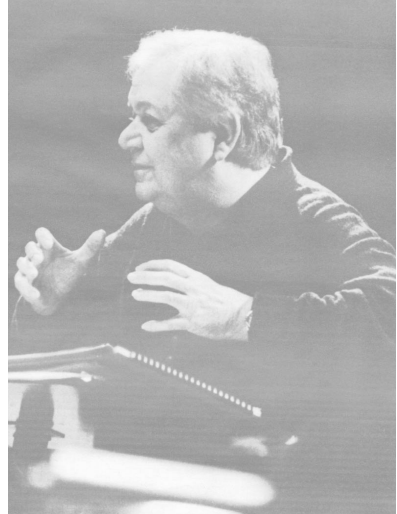
Η νέα του αισθητική, χωρίς να κολακεύει τους ακροατές, απαιτήσε τη μύηση και την προσωπική τους κατάδεση. Αποτάνθηκε στον δεκτικό και καθαρό ακροατή. Στόχος ενός τραγουδιού -έλεγε- είναι να φτάνει στον ακροατή όχι όμως στον οποιοδήποτε ακροατή. Αυτό που τον ενδιέφερε ήταν να αποκαλυφθεί η ουσία των καιρών μ' ένα απέριπτο τραγούδι πρωτοφάνερωτο, που θα ενώσει τις φωνές όλων των ανθρώπων, από τη μια άκρη ως την άλλη της γης. Και η ουσία του αληθινού

τραγουδιού είναι προσεγγίσιμη μόνο από αυτούς που είναι διατεθειμένοι να την αναζητήσουν.

Γ: Τρίτη και τελευταία αναφορά στην ιδιαιτερότητά του Χατζιδάκι είναι η **θεματολογία** του. Ο Χατζιδάκις ήξερε καλά να πλάθει μύθους, θεατρικές σκηνές, ζωντανές εικόνες, τόσο με τα μουσικά του μοτίβα όσο και με τις λέξεις. Ήξερε καλά την τεχνική να σαγηνεύει την ψυχή, απευθυνόμενος στις μύχιες επιθυμίες του -μα και δικές μας-. Ήξερε καλά τι βασανίζει και τι νοιάζει τον άνθρωπο ανά τον κόσμο. Γι' αυτό τα προσφιλέστερα θέματά του ήταν ο Θάνατος και ο Έρωτας, ...δηλαδή ο Άνθρωπος.

Ο έρωτας είναι πανταχού παρών. Δεν υπάρχει έργο του Χατζιδάκι χωρίς έρωτα, όπως δεν υπάρχει ζωή χωρίς έρωτα. Η έκταση κι η έντασή του σ' όλες τις εκφάνσεις: Φιλί, χάδι, λεπτότατη ευωδιά αγάπης, φωτιά, κραυγή, μαράζι. Από τη μια ο έρωτας γίνεται θρησκευτική τελετή, ένας λαϊκός Θεός, μια λειτουργία... κάτι σαν τους εσπερινούς Αγίων σ' ερημοκκλησία μακρινά. Απ' την άλλη, ένας μαϊάνδρος από κρυφές αυτοαναλύσεις, ξομολογήσεις και περιδιαβάσεις στον κληρονομημένο αδέατο χώρο της ψυχής μας. Περιθωριακές παρορμήσεις, σκοτεινές δυνάμεις που μας κυβερνούν και μας ωθούν, μας οδηγούν αναπόφευκτα προς την πανάργαια και τελειωτική μας διαδρομή. - Πότε πεθαίνει ο έρωτας; Πεθαίνει ποτέ;

Πεθαίνει όταν παρεισφρήσει ο θάνατος. Όταν διαχαστεί ο κόσμος, στον απάνω και κάτω κόσμο. Όταν το μόνο που υπάρχει είναι η απουσία, η εγκατάλειψη, η απελπισμένη ανάμνηση: το κρασί της λησμονιάς, η μάνα, ο χωρισμός, ο καημός, το κατευόδιο σε ένα λιμάνι ερημικό. Από τα αρχαία χρόνια μέχρι τα δημοτικά μας τραγούδια και σήμερα, πάντα υπάρχει "αυτός που μένει". Πάντα έχουμε να κλάψουμε και να θρηνησουμε ένα αδικοχαμένο παιδί, έναν ζωντανό που 'φυγε για τον απάνω κόσμο, χωρίς να μας μιλήσει.... Είναι η μοίρα του ανθρώπου να γεννηθεί, για να πεθάνει. Να ερωτευτεί, για να γευτεί το παν, πριν χαθεί οριστικά.



Η μελαγχολία του Χατζιδάκι προκύπτει από αυτήν ακριβώς τη μεταφυσική θέση. Η μουσική του δεν είναι άλλο παρά μια σήμανση του κόσμου μας και μια παραμυθία. Θέλει να μιλήσει για τον θάνατο και μιλά για τον έρωτα. Θέλει να μιλήσει για τον άνθρωπο και μιλά για τη Γοργόνα και τον Μεγαλέξανδρο, τον Καραγκιόζη, τον Διγενή, τον κυρ-Αντώνη, τον Έκτορα και την Ανδρομάχη, τη Γογγύλα, τη Μελισσάνθη. Η Οδός Ονειρών και η Ελλάς, η χώρα των ονείρων, να μεν είναι η Ελλάδα μας, αλλά είναι απλώς ο τόπος της ματαιότητάς μας, του ανεκπλήρωτου έρωτα της αιωνιότητας, της ανέφικτης και τραγικής ιδανικής ελευθερίας. Όλη αυτή η μυθολογία της Ελλάδας που έχτισε μαζί με τους φίλους του, δεν είναι άλλη από την απόλυτη πατρίδα, την καθαρή έννοια του ανθρώπινου τόπου. Καιρός είναι η έννοια Έλληνας να δώσει τη θέση της στην έννοια άνθρωπος. Και τότε πιστεύω πως θα συνδεθούμε με την πιο βαθιά παράδοση που είναι κι αυτή γνησίως ελληνική.

Η Ελλάδα για τον Χατζιδάκι, όπως τη βίωσε από το 1925 μέχρι το 1994, ήταν μια απάνθρωπη Ελλάδα, κι ας έκρυβε βαθιά μέσα της διαμάντια και πολύ φως. Γνώρισε μια Ελλάδα που σκοτώνει τα παιδιά της και μετά τα μοιρολογεί. Αυτή την Ελλάδα πάλεψε ο Χατζιδάκις να αλλάξει με το ήθος και τις αγωνίες του. Αυτή την Ελλάδα τραγούδησε, όχι μόνο για να την ενώσει, αλλά για να την διαιωνίσει. Κι αν είναι ή φαίνεται αυτή η οπτική εφηβικά μελαγχολική, την κάνει τραγούδι, την κάνει χορό, εικόνες, αισθήσεις, την κάνει τέχνη και δεν την αφήνει να πέσει στον μηδενισμό, στην αυτοκαταστροφή. Γι' αυτό πάντα σχεδόν στο τέλος -από μια χαραμάδα- ξεχύνεται μια αισιόδοξη νότα. Είναι η διαφυγή, το όνειρο που δεν πρέπει να σβήσει μέσα στον ύπνο.

Ο Χατζιδάκις απευδύνεται κατευθείαν στην ψυχή, λες και ξέρει το κλειδί της, Και έτσι, όπως είναι φυλακισμένη στην ασχήμια του κόσμου, της προσφέρει την ευκαιρία να δραπετεύσει να μιλήσει, να χορέψει, να τραγουδήσει, να κλάψει, όπως εκείνη ξέρει. Και όλα αυτά με όχημα το όνειρο για τις άγνωστες και ανεξερεύνητες πλευρές της ζωής και της καταγωγής μας. Έτσι εξηγείται πώς με το τέλος της μουσικής το κενό είναι βαρύ, ο ακροβατισμός επικίνδυνος, η πτώση σίγουρη κι ένας κόμπος στο λαιμό, ένα δάκρυ... Γνώριζε καλά τη μαγική δύναμη της μουσικής του τέχνης αλλά επέμεινε ότι:

Εγώ ένας απλός μουσικός είμαι, φτιάχνω τραγούδια.

Η οποιαδήποτε μαγεία ανήκει στον συναισθηματικό σας κόσμο.

Για αυτό λέμε πως ο Χατζιδάκις είναι μελωδός των ονείρων μας. Διότι, ύμνησε τον άνθρωπο μέσα από τα όνειρά του, τα όνειρά μας.

Σκεφτείτε το, μας έδωσε ένα μαγικό μουσικό κουτί, σαν το συλλο-

γικό ή ατομικό μας ασυνείδητο, όπου σκόρπισε με πολύ ευγένεια και ευαισθησία όλα τα αρχαιολογικά σύμβολα και μύθους:

- τη θάλασσα, το πέλαγο, το άγριο κύμα, την ερημική αποβάθρα, τον ναύτη, τον βαρκάρη, τον καραβοκύρη
- τον ουρανό, το σύννεφο, το αγέρι, τ' άσπρο περιστέρι, τη βροχή, τη νύχτα, τ' άστρα και το φεγγάρι, τη χαμένη Κυριακή, τον Εσπερινό
- τα παιδιά, το αγόρι, τον άντρα, την κοπέλα, την αρχόντισσα, τη γυναίκα- μητέρα και αδερφή.
- την Παναγιά, τον Θεό, τον σταυρό, τ' αστροπελέκι
- τα άσπρα γιασεμιά, τα κυκλάμινα, τον ανθό της πικροδάφνης

Όλα αυτά τραγούδησε και τα ανακίνησε στη μαγική μουσική του σφαιρα- σα νιφάδες χιονιού. Έκανε την αλήθεια της ζωής τραγούδι ονειρικό και όλη του τη μουσική ένα όνειρο.

Σε λίγα λεπτά θα γευτούμε τέτοιες μουσικές στιγμές.

Μα σαν ξαναμεινουμε μόνοι, ας θυμηθούμε εκείνη την κουβέντα:

Αποτεινoμαι στην πιο κρυφή ευαισθησία των νέων ανθρώπων κάθε ηλικίας... Μέσα από τα τραγούδια μου θέλω να ενωδώ με την ψυχή του τόπου μου σε μια λειτουργία αδάνατη, ερωτική κι ελληνική και ας ξανακούσουμε το Χαμόγελο της Τζοκόντας ή τους Αντικατοπτρισμούς...

Ενδεικτικές Πηγές:

- Χατζιδάκις Μάνος, Μυθολογία, Ίψιλον, Αθήνα, 1980
Χατζιδάκις Μάνος, Μυθολογία Δεύτερη, (1968-1982), Άγρας, Αθήνα, 1982
Χατζιδάκις Μάνος, Ο Καθρέφτης και το μαχαίρι, Ίκαρος, Αθήνα, 1989
Χατζιδάκις Μάνος, Τα σγόλια του Τρίτου, Εξάντας, Αθήνα, 1980
Χατζιδάκις Μάνος, «Η ιδεολογία των χρωμάτων», περ. ANTI, τ.391, 30/12/1988
Αγγελικόπουλος Βασίλης, Φάρος στη σιωπή, Καστανιώτης, Αθήνα, 1997
Μυλωνάς Κώστας, Ιστορία του Ελληνικού Τραγουδιού, τ.2-3, Κέδρος, Αθήνα 1992
Αφιέρωμα του περ. ΔΙΑΒΑΖΩ, τ.430, Ιούν.2002
Αφιέρωμα του περ. Η ΛΕΞΗ, τ.173, Ιαν.-Φεβ.2003
Αφιέρωμα του περ. ΟΔΟΣ ΠΙΑΝΟΣ, τ.75-76, Σεπτ.-Δεκ.1994
Αφιέρωμα του περ. ΟΔΟΣ ΠΙΑΝΟΣ, τ.93-94, Σεπτ.-Δεκ.1997
Αφιέρωμα του περ. ΟΔΟΣ ΠΙΑΝΟΣ, τ.115, Ιαν.-Μαρτ.2002
Αφιέρωμα της εφημ. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 6/6/1999
Αφιέρωμα της εφημ. ΤΟ ΒΗΜΑ, 11/6/1995
Μαυρουδής Νότης, «Τρία χρόνια "απουσίας" του Μάνου Χατζιδάκις», περ. Η ΛΕΞΗ, τ.139
Παυρινός Γιώργος, «Μάνος Χατζιδάκις, για πάντα νέος», περ. BIG, τ.41, Ιουλ.2002



Δρομοδείκτες

Σχόλια - Κριτικές - Παρουσιάσεις - Σημειώματα

Πολιτιστικές Στάσεις

Με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 150 χρόνων από τη γέννηση και 75 από το θάνατο του Γιάννη Ψυχάρη, ο Σύλλογος Φίλων Γραμμάτων και Τεχνών και το Τ.Ε.Ι. Σερρών συνδιοργάνωσαν εκδήλωση αφιέρωμα στο μεγάλο γλωσσολόγο, διαφωτιστή και λογοτέχνη στις 8 Μαΐου 2004. Εισηγητές ήταν: Ο ομότιμος καθηγητής του Α.Π.Θ. Εμμανουήλ Κριαράς και η καθηγήτρια Συγκριτικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών Ιωάννα Κωνσταντουλάκη - Χάντζου.

Ο ομότιμος καθηγητής Εμμανουήλ Κριαράς ανέπτυξε το θέμα: «Η ζωή και το έργο του Ψυχάρη (πως είδε τον εαυτό του· πως τον είδαν οι άλλοι)». Εισαγωγικά ο ομιλητής έδωσε στοιχεία από τη ζωή και το έργο του Ψυχάρη και αναφέρθηκε κατόπιν στα βιώματά του από την προσωπική επαφή του με το γλωσσικό ανανεωτή. Προχώρησε ακολουθώντας μιλώντας για τις γνώμες και ιδέες που είχε διατυπώσει ο Ψυχάρης αντικριζοντας και περιγράφοντας ή υπαινισσόμενος τον εαυτό του σε πολλά χωρία και των μυθιστορημάτων του, ελληνικών και γαλλικών και των επιστολών του. Επίσης, έδωσε αρκετά στοιχεία που αναφέρονται σε γνώμες και κρίσεις γι' αυτόν λογίων και της εποχής του, λογοτεχνών και κριτικών των γραμμάτων μας, που εκπροσωπούν τις γενεές που ακο-

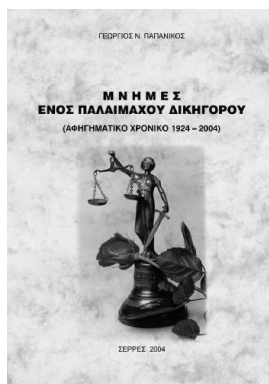
λούθησαν τις δικές του. Ο ομιλητής υπογράμμισε ότι το θέμα με το οποίο ασχολήθηκε το διαπραγματεύτηκε επιλεκτικά και συμπλήρωσε ότι θα μπορούσε κανείς να συγκροτήσει βιβλίο ολόκληρο επιχειρώντας την ευρεία ανάπτυξη του θέματος. ■



Συμπληρώθηκαν φέτος (2004), Σεκατό ολόκληρα χρόνια από την ίδρυση της πρώτης φιλαρμονικής των Σερρών, της «Τερψυχόρης», η οποία δημιουργήθηκε το 1904. Με αφορμή το γεγονός αυτό στα τέλη του περασμένου Απριλίου (28/4/2004) δόθηκε η πρώτη συναυλία της Φιλαρμονικής Ορχήστρας του Δήμου Σερρών υπό τη νέα της διεύθυνση. Η συναυλία η οποία δόθηκε στο αμφιθέατρο του Μουσικού Σχολείου αποτέλεσε ένα «μουσικό ταξίδι» σε διάφορες χώρες του κόσμου (Αφρική, Βραζιλία, Μεξικό, Ρωσία, Ουγγαρία), τα Βαλκάνια και φυσικά την Ελλάδα. Αν και ο χρόνος προετοιμασίας της ορχήστρας ήταν σχετικά μικρός, το αποτέλεσμα δικαίωσε το κοινό που κατέκλυσε την αίθουσα. Η Δ.Ε.Π.Κ.Α. σε σχετικό Δελτίο Τύπου έκανε λόγο για δικαίωση της επιτροπής για τη σωστή της επιλογή αναφορικά με τον νέο διευθυντή της Φιλαρμονικής Ορχήστρας. «Με την άφογη εμφάνισή της, απέδειξε ότι ήταν ιδανική η επιλογή του μαέστρου της κ. Γιάννη Αγγελάκη, από την ειδική επιτροπή που συστάθηκε για το λόγο αυτό». Κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης

ο Δήμος Σερρών βράβευσε τους Σερραίους μουσικούς Γιώργο Γκότση και Νίκο Βογιουνδρούκα «για την πολυετή προσφορά τους στη μουσική της πόλης των Σερρών». ■

Γεωργίου Ν. Παπανίκου
«Μνήμες ενός παλαιμάχου
δικηγόρου» (Αφηγηματικό
χρονικό 1924 – 2004)
Σέρρες 2004



Το τρίτο βιβλίο του εξέδωσε ο συνταξιούχος πλέον δικηγόρος Γεώργιος Ν. Παπανίκος συνέχεια των δυο προηγούμενων που είχαν ως θέμα τη δικηγορία και τους δικηγόρους στο Ν. Σερρών στο πέρασμα του χρόνου: «Η Δικηγορία στις Σέρρες 1914 – 2000» (2000), «Η συναδελφικότητα των Δικηγόρων Σερρών» (2002).

Το περιεχόμενό του χωρίζεται σε δύο μέρη: Το πρώτο είναι και καθαρά αυτοβιογραφικό και αναφέρεται στο ξεκίνημα της ζωής του συγγραφέα, την εγκατάστασή του στις Σέρρες, τις πρώτες του εγκύκλιες σπουδές μέχρι το ξεκίνημα της δικηγορίας του. Το δεύτερο -επίσης αυτοβιογραφικό- κάνει λόγο για την ανάμιξή του με τα πολιτικά πράγματα του τόπου, τη δράση του από τη θέση του νομικού

συμβούλου της Εθνικής Τράπεζας Σερρών, καθώς και για την κοινωνική του προσφορά στα Σερραϊκά δρώμενα (ίδρυση του «Πανσερραϊκού», της «Σερραϊκής Πολιτιστικής Εταιρείας κ.α.). Στο τελευταίο μέρος του βιβλίου γίνεται παράθεση εγγράφων – ντοκουμέντων και φωτογραφιών.

Ο συγγραφέας περιγράφει τις οικογενειακές, αλλά και τις πολιτικοοικονομικές συνθήκες οι οποίες επικρατούσαν κατά την εποχή που μεγάλωσε, σπούδασε και άσκησε το επάγγελμά του. Με τη δική του οπτική καταγράφει πτυχές τις σύγχρονης τοπικής ιστορίας διασώζοντας γεγονότα, περιστατικά, πράξεις, μνήμες που με την πάροδο του χρόνου κινδύνευαν να λησμονηθούν.

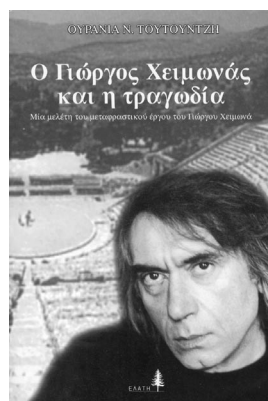
Το βιβλίο είναι αυτοέκδοση του συγγραφέα και τα έσοδα από την διακίνησή του τα διέδωσε στον Ι.Ν. Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης Λυγαριάς, εκκλησία του τόπου των παιδικών του χρόνων. ■

Μικρασιατική Σπίθα
Ετήσια περιοδική έκδοση
της Αδελφότητας
Μικρασιατών Ν. Σερρών
«Ο Άγιος Πολύκαρπος»
Τεύχος 9



Κυκλοφόρησε το ένατο τεύχος της ετήσιας περιοδικής έκδοσης της Αδελφότητας Μικρασιατών Ν. Σερρών «Ο Άγιος Πολύκαρπος» - «Μικρασιατική Σπίθα». Στο τεύχος αυτό δημοσιεύονται κείμενα ομιλιών και εργασίες των: Α. Κανλή, «Μικρασιατική Καταστροφή. Μια συμφόρα - τρεις επέτειοι», Κ. Βαβούσκου «Η πολιτική των Δυνάμεων και η τύχη του Μικρασιατικού Ελληνισμού», Α. Ε. Καραθανάση «Μνήμες Μικράς Ασίας και Πόντου», Π.Ι. Σκαλτσή «Ο Μικρασιάτης Φώτης Κόντογλου και το λειτουργικό κάλλος της Εκκλησίας μας», Κ. Σιαμάκη «Ελληνικός Αποικισμός της Μικράς Ασίας», Γ. Ν. Αψηλίδη «Ο εκπαιδευτικός και συγγραφέας Βασίλειος Ν. Δεληγιάνης», Χ. Βουρουτζίδη «Αλησμόνητες πατρίδες. Η Μητρόπολη Κυζίκου», Ν. Ι. Βερβερίδη «Θανάσιμα σφάλματα των υπευθύνων που αφορούν τους Μικρασιάτες πρόσφυγες», Δ. Στ. Αρδανιώτη «Περί της κοσμικής μουσικής του Βυζαντίου», Π. Μαυροφρύδη «Ταξίδι χωρίς επιστροφή», Γρ. Ν. Τσακίρδαη «Προσκύνημα στο Σουσουρλούκ της Βιδυνίας». Την έκδοση του τεύχους συμπληρώνει ένα εικαστικό ένδετο με θέμα: «Οι Σερραίοι ζωγράφοι δεν λησμονούν τις αλησμόνητες πατρίδες» καθώς και η εκτεταμένη αναφορά στις δραστηριότητες της Αδελφότητας κατά το έτος 2003. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στα τέσσερα χρόνια λειτουργίας της Χορωδίας παραδοσιακής μουσικής της Αδελφότητας, καθώς και στον Μικρασιάτη μουσικό Χρυσόστομο Μουτάφη. ■

Ουρανία Τουτουνητζή
«Ο Γιώργος Χειμωνάς
και η τραγωδία.
Μια μελέτη του
μεταφραστικού έργου
του Γιώργου Χειμωνά»
Εκδ. «Ελάττη»
Σελ. 160 Αθήνα 2004



Ο Γιώργος Χειμωνάς είναι ευρύτερα γνωστός για το πρωτότυπο συγγραφικό του έργο. Με το βιβλίο αυτό η Ουρανία Τουτουνητζή, αναδεικνύει τη - λιγότερη γνωστή - μεταφραστική του εργασία, φωτίζοντας τον τρόπο με τον οποίο ο Χειμωνάς προσέγγιζε τους έλληνες τραγικούς.

«Η πιστότητα είναι απαραβίαστος νόμος της μετάφρασης», έλεγε ο ίδιος. Με τις μεταφράσεις του, στις Βάχχες και τη Μήδεια του Ευριπίδη, την Ηλέκτρα του Σόφοκλή, κατόρθωσε, όχι απλώς να μεταφέρει στη σύγχρονη γλώσσα την αφηγηματική δομή των τραγωδιών αλλά και να καταδείξει αυτό που ο ίδιος ονόμαζε «οντογνωσιολογικά κοιτάσματα του έργου».

Το βιβλίο αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια, α). Προλεγόμενα σε μια

θεωρία της μετάφρασης, Ευριπίδου Βάκχαι, Σοφοκλέους Ηλέκτρα, και τη Μήδεια του Ευριπίδη.

Η συγγραφέας, Ουρανία Τουτου-ντζή γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε Κοινωνικές και Πολιτικές Επιστήμες στην Ελλάδα, αλλά και πολύ γρήγορα στράφηκε στη Φιλοσοφία. Από το 1998 είναι διδάκτωρ του Παντείου Πανεπιστημίου. Προηγούμενα έργα της: «Ο Λόγος και το είναι» (εκδ. Νεφέλη 1989), «Τα Μυστήρια των Ελλήνων. Μύθος και Λόγος στην Προχριστιανική Ελλάδα» (εκδ. Δόμιος - Ελάτη 2000), «Περί της Θεάς Αρτέμιδος» (Ανέκδοτο). ■

Αναχωρήσεις



Γιώργος Α. Σαθδόπουλος

Πριν λίγο καιρό έφυγε από κοντά μας ο γιατρός Γιώργος Α. Σαθδόπουλος που παράλληλα με την επιστήμη του Ιπποκράτη διακόνησε και την τέχνη του λόγου. Γεννήθηκε το 1929 στο χωριό Γάζωρο Σερρών. Στα πρώτα μαθητικά του χρόνια, η οικογένειά του εκδιώχθηκε από τις βουλγαρικές αρχές κατοχής και κατέφυγε στην γερμανοκρατούμενη τότε Θεσσαλονίκη όπου και συνέχισε το σχολείο. Μετά τη στρατιωτική του θητεία σπούδασε Ιατρική στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονί-

κης. Άσκησε το ιατρικό λειτούργημα, από το 1962 σε διάφορα χωριά της ιδιαίτερης πατρίδας του, τις Σέρρες και τα τελευταία χρόνια εργαζόταν ως γιατρός στο ΙΚΑ Σερρών.

Από μικρή ηλικία είχε έφεση στη λογοτεχνία. Δημοσίευσε πεζά κείμενα σε τοπικές εφημερίδες και έδωσε διαλέξεις λογοτεχνικού περιεχομένου. Το 1992 εξέδωσε το μοναδικό πεζό βιβλίο του με τον τίτλο «Το τραγούδι του Στρυμόνα». Ήταν μέλος της Ελληνικής Εταιρείας Ιατρών Λογοτεχνών και συνεργάτης του λογοτεχνικού περιοδικού της Εταιρείας «ΚΑΣΤΑΛΙΑ». Πήρε μέρος σε συνέδρια της Ε.Ε.Ι.Α. και της Διεθνούς Ένωσης Ιατρών Λογοτεχνών. Ακόμη ήταν μέλος της Ένωσης Συγγραφέων Νομού Σερρών. Απεβίωσε στις 19 Μαρτίου 2004. ■

Κυκλοφορεί

ΔΙΟΝΥΣΗΣ
ΣΤΕΡΓΙΟΥΛΑΣ

Ο Ντίνος
Χριστιανόπουλος
για τον Διονύσιο Σολωμό
Δύο συνεντεύξεις



ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΟΔΟΣ ΠΙΑΝΟΣ

Δρομόμετρο

Γράφει, αντιγράφει και αποδελτιώνει ο Σάκης Π. Αραμπατζής

Καλοκαίρι! Πεζό και συνάμα ποιητικό. ¶ Θα πάρουμε τους δρόμους. Θα αναζητήσουμε τα δρομολόγια των λεωφορείων, των τραινών, των πλοίων, των φερινών μας ονείρων. Θα ταξιδέψουμε στους μέσα μας άγνωστους τόπους. Θα ανακαλύψουμε καινούργια μέρη. Άλλους ανθρώπους. Τον άλλο μας εαυτό.

¶ Στο ταξίδι αυτό θα αναρωτιόμαστε για το Που πάμε; Για το Που θέλουμε να φτάσουμε; Που θα καταλήξουμε; Αραγε έχουμε επιλέξει τη σωστή πορεία; Θα αμφιβάλλουμε διαρκώς. ¶ Δρομολόγιο 4^ο. Τεύχος Καλοκαιρινό. Χάρτινο, σαν το φεγγαράκι, ψεύτικο όπως κ' η ακρογιαλιά. ¶ Κυρίως διηγήματα περιέχει

το τεύχος αυτό. Έχει και ποιήματα. Φωτογραφίες του Μιχάλη και αναφορά (μικρή «προφορική» μελέτη του Γιώργου) στο έργο του Μάνου Χατζιδάκι. ¶ «Ο Χατζιδάκις ήταν πιο άντρας από άλλους που παριστάνουν τους άντρες. Μοναδική περίπτωση. Τα τραγούδια του ήταν διαμάντια μπροστά στα προσκοπικά εμβλήματα της εποχής. Ήταν από τα άτομα που σε 'καναν να νιώθεις υπερήφανος που ήσουν Έλληνας. Σαν τον Τσαρούχη, τον Κόντογλου... Α, και πιο αριστέρος από τους αριστερούς». (Δημήτρης Πουλικάκος - «Κ» Καθημερινής 18/4/04) ¶ Τα Καλοκαίρια της ζωής μας - χρόνο το χρόνο- φθίνουν, μα το κα-



θένα αφήνει το αποτύπωμά του πάνω στο δέρμα, στο χαρτί, στα βιβλία που κρατάς, κι είναι αδιάβαστα ακόμη, άκοπα, με πρόσφατο το άγγιγμα αυτών που για πάντα φύγαν. ¶ Σε ηλικία 73 ετών ο Πέτρος Αμπατζόγλου - με σαράντα δύο χρόνια παρουσίας στη σύγχρονη ελληνική πεζογραφία- και ο ποιητής Γιώργος Καραβασιλής, μόλις στα 55 του χρόνια. ¶ Θα ταξιδέψουμε κι αυτό το καλοκαίρι «στου Αιγαίου τα γαλανά νερά, δύο, μιλια όξω απ' τη Σκύρο». (Νίκος Καβαδίας) ¶ Όμως

δεν θα χαδούμε! Τουλάχιστον όχι αυτό το Καλοκαίρι. Οι ακτίνες του ήλιου δεν θα μας βιάσουν. Θα μας προστατέψει η σκιά από τις ομπρέλες του Ζογγολόπουλου. Πατώντας τα 100 χρόνια, μας αποχαιρέτησε. ¶ Άλλα τόσα χρόνια πέρασαν από τη γέννηση του Σαλβατόρ Νταλί. (Γεννήθηκε στις 11 Μαΐου του 1904). Ότι και

νάκανε στη ζωή του, ομολογουμένως υπήρξε πάντα ένας μεγάλος ζωγράφος και ένας ιδιόρρυθμος άνθρωπος. ¶ Το Καλοκαίρι -το βλέπεις- σου κλίνει περιπαικτικά το μάτι. Ο ήλιος σιγά - σιγά χάνεται κι η νύχτα πέφτει. Ένας «Ανδαλουσιανός σκύλος» αλυχτά. Κι εσύ μεσοπέλαγα ταξιδεύεις με το «Ακρόπολις Εξπρές» (Δημήτρης Μαργαριτόπουλου - Κοχλίας) νιώθοντας ως «Θανατοναύτης» (Λευτέρης Μαυρόπουλος - Ίνδικτος). ¶ Ποιος αλήθεια είσαι εσύ και που πας, «κρατώντας στα χεράκια σου «το λύχνο του Αλαδδίνου»; (Νίκος Καβαδίας) Ποντοπόρε ασυρματιστή, όπου κι να 'σαι, καλό σου ταξίδι. ■

Οι συγγραφείς και οι συνεργάτες του τεύχους

● **Σώτη Τριανταφύλου:** Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1957. Σπούδασε Φαρμακευτική και Γαλλική Φιλολογία στην Αθήνα, Αμερικανική Ιστορία και Πολιτισμό στο Παρίσι, καθώς και Ιστορία της Αμερικανικής Πόλης στη Νέα Υόρκη. Έχει εκδώσει έξι μυθιστορήματα, ένα βιβλίο για μικρά και μεγάλα παιδιά, τρεις συλλογές διηγημάτων, τέσσερις νουβέλες και τρία πολιτικά δοκίμια. Το τελευταίο της μυθιστόρημα έχει τον τίτλο «Αλμπατρος», ενώ πρόσφατα κυκλοφόρησε το αφήγημα «Η φυγή». ● **Νίκος Βλαντής:** Γεννήθηκε το 1973. Έχει εκδώσει τα βιβλία «Αλκιβιάδης Δεσμώτης» (2000), «www.tospitimas.gr» (2002), «Θέλω να μείνω λίγο μόνη να σκεφτώ» (2003), «Greek Psycho» (2004). Το μυθιστόρημά του «Η ανυπαρξία που σου αξίζει» θα εκδοθεί τον Οκτώβριο του 2004. Ζει στην Αθήνα. ● **Σωτηρία Σταυρακοπούλου:** Γεννήθηκε στο Βόλο το 1957. Ζει στη Θεσσαλονίκη όπου διδάσκει Νέα Ελληνική Φιλολογία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο. Έχει εκδώσει τα βιβλία λογοτεχνίας: «Τα Ζούμπερα» (1980), «Η χορδοφάσα και ο κύκλος» (1982), «Άλμα» (1989), «Οι δεξιώσεις» (2001). Διηγήματά της έχουν δημοσιευθεί σε λογοτεχνικά περιοδικά. ● **Τέος Ρόμβος:** Γεννήθηκε το 1945 στην Αθήνα. Πέρασε χρόνια της νιότης του στη Λατινική Αμερική, στην Ιαπωνία, στις Ηνωμένες Πολιτείες, στην Αφρική, στη Δυτική Ευρώπη. Στη Γαλλία παρακολούθησε μαθήματα κινηματογράφου και έκανε τις πρώτες του πειραματικές ταινίες. Αργότερα στη Γερμανία εργάστηκε στην τηλεόραση και έγραψε σενάρια και κασέτες με λογοτεχνία. Στην Αθήνα της μεταπολίτευσης, άνοιξε το βιβλιοπωλείο «ΟΚΤΑΠΟΥΣ» και έκανε εκδόσεις. Εκδότης του περιοδικού «Τρύπα». Εργασίες του δημοσιεύονται σε περιοδικά και εφημερίδες. Ζει και συγγράφει στη νήσο Σύρο. ● **Χρήστος Σαμαράς:** Γιατρός και Ποιητής από την Ηράκλεια Σερρών. Υπό έκδοση η δεύτερη

ποιητική του συλλογή «Ο αιώνας – Ο χρόνος» (Εκδόσεις «Δρομολόγιο»). Βλ. και «Δρομολόγιο» 1, Φθινόπωρο 2003.

● **Γιώργος Καρτέρης:** Συγγραφέας και ποιητής που ζει και εργάζεται στις Σέρρες. Έχει εκδώσει τρεις ποιητικές συλλογές, δύο συλλογές διηγημάτων και τέσσερα μυθιστορήματα από τις εκδόσεις «ΕΣΤΙΑ». Βλ. και «Δρομολόγιο» 1, Φθινόπωρο 2003. ● **Ιωάννα Κυριακίδου:** Γεννήθηκε στις Σέρρες. Σπούδασε Νομική και Φιλοσοφία στο Α.Π.Θ. Σήμερα ζει και εργάζεται στη Θεσσαλονίκη. Βλ. και «Δρομολόγιο» 2, Χειμώνας 2003/2004.

● **Λευτέρης Μαυρόπουλος:** Συγγραφέας που ζει και εργάζεται στην περιοχή των Σερρών. Εξέδωσε τρία μυθιστορήματα από τις εκδόσεις «ΙΝΔΙΚΤΟΣ». Βλ. και «Δρομολόγιο» 1 και 2, Φθινόπωρο 2003, Χειμώνας 2003/2004. ● **Ευάγγελος Ασπιώτης:** Από τους σημαντικότερους λογοτέχνες των Σερρών. Γεννήθηκε το

1921 στην Ερμούπολη της Σύρας από γονείς Καρδαμυλίτες – Χιώτες. Μετά τις εγκύκλιες σπουδές του γράφτηκε στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, την οποία σύντομα εγκατέλειψε για να αφοσιωθεί στα Νεοελληνικά Γράμματα. Ήταν τακτικό μέλος πολλών λογοτεχνικών και ιστορικών εταιρειών. Από τον Απρίλιο του 1953 κατοίκησε μόνιμα στις Σέρρες. Εξέδωσε ποιητικές συλλογές, ιστορικά μελετήματα, χρονικά, μελέτες και κριτικά δοκίμια. Απεβίωσε το 1999. Μέρος του έργου του παραμένει ανέκδοτο.

● **Μέτοικος:** Πολίτης, σήμερα, των Σερρών. ● **Τάσος Σταμπούλογλου:** Γεννήθηκε στη Βροντού το 1937 και ζει στην πόλη των Σερρών. Εξέδωσε δύο ποιητικές συλλογές «Σε μια στάλα βροχής» (1959) και «Προσκλητήριο» (1974). Ποιήματα και πεζά κείμενα του έχουν δημοσιευθεί σε περιοδικά λόγου και τέχνης. ● **Χρίστος Παπαγεωργίου:** Ποιητής και κριτικός της λογοτεχνίας. Βλ. και «Δρομολόγιο» 3, Άνοιξη 2004. ● **Γιώργος Αποστολίδης:** Είναι εκπαιδευτικός. Ζει και εργάζεται στις Σέρρες.

Χορηγοί:

ΣΙΑΡΚΟΣ Α.Ε.
ΕΚΚΟΚΚΙΣΤΗΡΙΑ ΒΑΜΒΑΚΟΣ

ΗΡΑΚΛΕΙΑ ΣΕΡΡΩΝ ΤΗΛ.: 23250 28030


Γ Ρ Α Μ Μ Η
ΕΙΔΗ : ΣΧΕΔΙΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΖΟΓΡΑΦΙΚΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Θ. ΤΟΣΟΥΝΙΑΣ

ΠΡΙΓΚ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ 1 ΣΕΡΡΕΣ
ΤΗΛ./FAX: 23210 51105 - 52277

raklia
Ι Α Τ Ρ Ο Π Ο Υ Λ Ο Σ
Travel

TOURISM - SHIPPING
Ευαγγελία Ιατροπούλου

ΣΕΡΡΕΣ
ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ 15
ΤΗΛ.: 23210 58559, 54445, 55190
FAX: 23210 58559, Κιν. 6973 667292
ΗΡΑΚΛΕΙΑ
ΤΗΛ.: 23250 24944, 23585
Κιν.: 6937 349349



 - ΩΡΟΛΟΓΙΑ
- ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ
- ΟΠΤΙΚΑ - ΔΕΣΗΜΙΚΑ

ΦΙΛΙΠΠΟΣ Α. ΡΑΠΤΗΣ
Πλούσια Συλλογή Κοσμημάτων - Ωρολογίων

Επισκευές Κοσμημάτων & Ωρολογίων παντός τύπου

ΗΡΑΚΛΕΙΑ ΤΗΛ. (0325) 22.305, οικίας 24.356

ΙΣΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ



ΕΣΚΕΤΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΠΑΤΡΑΜΑΝΗ ΠΑΣΧΑΛΙΑ
ΚΩΣΤΑΡΑΚΟΣ ΜΙΧΑΗΛ

ΤΣΑΛΟΠΟΥΛΟΥ 14, ΣΕΡΡΕΣ ΤΗΛ.: 23210 53954


ΒΟΣΚΟΠΟΥΛΑ

ΠΑΡΑΓΩΓΗ & ΕΜΠΟΡΙΑ ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΚΩΝ
ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ
παραδοσιακό γιαούρτι
πρόβειο • αγελαδινό • αριάνι • φρέτα

ΑΦΟΙ ΠΑΝΟΥ Ο.Ε.

ΛΕΥΚΩΝΑΣ ΣΕΡΡΩΝ • ΤΗΛ. 23210 50194

STUDIO UOMO


by Adams

Γ. ΚΑΡΑΜΑΡΙΓΟΣ - Ν. ΑΣΠΙΩΤΗΣ ΕΠΕ
Βασ. Βασιλείου 7, Σέρρες


ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ
ΠΡΩΤΟΝΙΟ
Ανώτατο Επίπεδο!

Πλ. Εμπορίου, Σέρρες, Τηλ. 23210 67147

FOTO ΚΑΙΚ

Ζ. & Ν. ΜΑΝΔΗΛΙΩΤΗΣ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ 5 ΣΕΡΡΕΣ
ΤΗΛ.: 23210 23131 - FAX: 52737

Ξ



batik
μεταξωτά
πανώ - παραβάν
εσάρπες - μανδήλες
μαξιλάρια - φρωτιστικά

Ζαχαροπούλου Ελένη

Γρ. Ραιετική 14 & Γπλασιών Θα. γωνία
62121, Σέρρες, Τηλ: 05210 20991

ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΚΗ

Λιουκίωνος Σερρών, τ.κ. 62 122
Τηλ. 23210 98890, fax. 23210 98899
email. info@lithografiki.gr

ΒΟΗΜΕ del mar
café | bar | play room



syros

παραλία ερμούπολης
hermoupolis' port

tel. +30 22810 83354

Χορηγοί επικοινωνίας:



95^{fm}
ρόδον

ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ 2, Τ.Κ. 62 122 ΣΕΡΡΕΣ
ΤΗΛ.: 23210 58800 FAX 23210 58802
alevra@otenet.gr

ΕΡΑ

ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΣ
ΣΤΑΘΜΟΣ
ΣΕΡΡΩΝ

